

Clik Hesabat 2008

unibank

İLLİK HESABAT **2008**

AZƏRBAYCANIN MÜASİR
RƏSSAMLIQ MƏKTƏBİ

AZƏRBAYCANIN MÜASİR RƏSSAMLIQ MƏKTƏBİ

Nəşrdə "Qız Qalası" galereyası tərəfindən təqdim olunan incəsənət əsərləri təsvirlərindən istifadə olunub.

MÜNDƏRİCAT

06	Müşahidə Şurası Sədrinin məktubu
11	İdarə Heyəti Sədrinin müraciəti
14	Azərbaycan iqtisadiyyatı 2008-ci ildə <ul style="list-style-type: none">• Makroiqtisadiyyat• Bank sektorunun icmalı
23	Səhmdarlar və səhmdar kapitalı
26	"Unibank" - 2008
32	Məhsullar və xidmətlər
38	Beynəlxalq tərəfdaşlıq
42	Törəmə şirkətlər
46	Filiallar
47	İnformasiya texnologiyaları
52	İnsan resursları
57	Auditor hesabatı

Eliyar Əlimirzəyev, "Naşestviye", 115x150

MÜŞAHİDƏ ŞURASI SƏDRİNİN MƏKTUBU

Hörmətli xanımlar və cənablar,

Ötən ilin yekunlarını vuraraq, qeyd etmək istərdim ki, dünya iqtisadiyyatı tarixində 2008-ci ilin ən mürəkkəb illərdən biri olmasına baxmayaraq, Azərbaycan üçün o hər halda dinamik inkişaf səciyyəli olmuşdür. Bu müddət ərzində ölkə üzrə Ümumi Daxili Məhsul (ÜDM) əhəmiyyətli dərəcədə - demək olar ki, 11% artmışdır. Bu göstəriciyə görə ölkəmiz dünyada aparıcı mövqeyini qoruyub saxlamışdır.

Bir sıra subyektiv və obyektiv səbəblər üzündən, bu mürəkkəb dövr ərzində Azərbaycan, bir çox digər ölkələrə nisbətən, daha sərfəli mövqedə olmuşdur. İqtisadiyyatın başlıca sahələri üzərində dövlət

nəzarətinin qorunub saxlanması, habelə xaricdən borcların cəlb edilməsində hökumətin mühafizəkar siyasəti Azərbaycanın strateji müəssisələrində qısamüddətli xarici borcların olmamasına gətirib çıxarıb. Ölkənin (istər dövlətin, istərsə də özəl banklar və müəssisələrin) məcmu xarici borcu onun qızıl-valyuta ehtiyatlarından 1,5 dəfə azdır. Beləliklə, dövlət, ölkədə makroiqtisadi sabitliyin təmin olunması üçün zəruri ehtiyatlara malikdir.

Onu da qeyd etmək istərdim ki, son il ərzində Azərbaycanın Mərkəzi Bankı, bank sistemə böhranın mümkün neqativ təsirinin minimuma endirilməsi üzrə ardıcıl siyasət həyata keçirib. Tətbiq olunan tədbirlər vaxtı-

vaxtında və olduqca səmərəli, maliyyə və tənzimlənmə alətlərinin bütün çeşidindən istifadə edilməklə aparılıb. Əsasən bunun sayəsində Azərbaycanın bank sistemi, praktiki olaraq, likvidlik böhranından özünü gözləyə bilməmişdir.

O ki qaldı "Unibank"a, ötən ilin yekunlarına görə biz bütün aparıcı göstəricilər, o cümlədən, aktivlərin həcmi, kredit və depozit portfelleri üzrə kifayət qədər artım nümayiş etdirmişik. Bankın infrastrukturu əhəmiyyətli dərəcədə inkişaf etmiş, fəaliyyət göstərən filialların sayı, demək olar ki, iki dəfə artırılmışdır. Gəlir göstəriciləri də Bankımız üçün rekord səviyyəyə çatıb. Mürəkkəb bazar şəraitinə baxmayaraq, "Unibank"ın depozit bazası 1/3

MÜŞAHİDƏ ŞURASI

Eldar Qəribov
Müşahidə Şurasının Sədri

Emin Quliyev
Müşahidə Şurasının Üzvü,
Müşahidə Şurasının Sədr Müavini

İqor Yakovenko
Müşahidə Şurasının Üzvü

Cəmil Məlikov
Müşahidə Şurasının Üzvü

artmışdır, lakin biz əminik ki, bu istiqamətdə artım potensialımız hələ də böyükdür.

Bu il asan olmasa da, biz onu yaxşı nəticələrlə başa vurdurduq və mən bu fürsətdən istifadə edərək, bizim müştərilərimizə, tərəfdaşlarımıza, səhmdarlarımıza və əməkdaşlarımıza "Unibank"a göstərdikləri etimad və loyallığa, səmərəli və qarşılıqlı faydalı tərəf-müqabiliyyə və komandada yaxşı işə görə bir daha minnətdarlığımı bildirmək istədim.

**Ən xoş arzularla,
Eldar Qaribov**

Qeorgiy Orlov
Müşahidə Şurasının Üzvü, AYİB

Andreas Zeisler
Müşahidə Şurasının Üzvü, DEG

Ernst Velteke
Müşahidə Şurasının Üzvü,
Müstəqil Direktor

Eliyar Əlimirzəyev, "Dəniz qırağında görüş", 130x160

İDARƏ HEYƏTİ

Soldan sağa

- 1 Emin Rəsulzadə**
İdarə Heyətinin Üzvü,
Maliyyə üzrə Direktor
- 2 Faiq Zeynalov**
İdarə Heyətinin Üzvü,
Riteyl xidmətləri üzrə Direktor
- 3 Samir Balayev**
Müşahidə Şurasının
Sədr Müşaviri
- 4 Faiq Hüseynov**
İdarə Heyətinin Sədri
- 5 Vaqif Qəribli**
Korporativ xidmətlər üzrə Direktor
- 6 Kamil Seyidov**
İdarə Heyətinin Üzvü,
Əməliyyatlar üzrə Direktor
- 7 Vadim Qədirov**
Biznesin inzibatılşdırılması və
dəstəklənməsi üzrə Direktor
- 8 Fazil Məmmədov**
Risk-menecment üzrə Direktor

İDARƏ HEYƏTİ SƏDRİNİN MÜRACİƏTİ

Möhtərəm xanımlar və cənablar!

2008-ci il bir çox mənada "Unibank" üçün əlamətdar oldu. Məhz bu ildə bankın keçən ildə başladığı bir sıra layihələr başa çatdırıldı və yeni ideyaların həyata keçirilməsi üçün möhkəm zəmin yaradıldı.

Yəqin ki, ötən ilin başlıca hadisəsi "Unibank" üçün rekord sayda yeni xidmət məntəqələrinin – 12 yeni paytaxt filialının, birinci Bakı şöbəsinin və 3 yeni regional filialın açılması oldu. Bunun sayəsində hazırda paytaxtın bütün başlıca zonalarında, habelə ölkənin bir sıra aparıcı regionlarında Bankın filialları formalaşmışdır.

Yeni filialların açılması "Unibank"ın strateji məqsədinin – biznesin pərakəndə və korporativ növlərinin tarazlaşdırılmış nisbətində malik olan universal banka çevrilməyin həyata keçirilməsində daha bir məntiqi addım oldu. Bu məqsəd bizim tərəfimizdən hələ üç il əvvəl başlıca məqsəd kimi müəyyən edilmişdi və hazırda biz bundan əvvəl nəzərdə tutulmuş bütün addımları müvəffəqiyyətlə həyata keçiririk.

Əlbəttə, 2008-ci il təkcə maraqlı yox, bir çox mənada həm də sadə olmayan bir il oldu. Biz hamımız dünya iqtisadiyyatında baş verən, dəyərlərin və əsasların bütöv bir kompleksinin yenidən qiymətləndirilməsinə gətirib çıxaran hadisələrin şahidi olduq. Qlobal bazarda baş verən hadisələrin nəticələrini Azərbaycanda birinci olaraq bank sektoru öz üzərində hiss etdi. Çünki məhz o dünya iqtisadi birliliyinə daha çox inteqrasiya olunmuşdur. Lakin, buna baxmayaraq, ötən il "Unibank" KB üçün qənaətbəxş oldu, gəlirin əhəmiyyətli dərəcədə (87%, 12 mln. manat civarında) artımı müşahidə olundu. Bankın balansı və aktivləri artdı – sonuncu göstərici 420 mln. manata çatdı.

Ötən il həm də Bankın kredit portfeli böyüdü, regional mikrokreditləşdirilmə proqramı müvəffəqiyyətlə həyata keçirildi, öz treninq mərkəzimiz – "Unitraining" yaradıldı, skoring proqramı işə salındı, bir çox başqa proqramlar həyata keçirildi.

Ötən il dünya maliyyə bazarlarında ənənəvi olaraq kreditor kimi çıxış edən bir çox maliyyə institutları tərəfindən pul vəsaitlərinə buraxılışın

kəskin şəkildə məhdudlaşdırılmasına baxmayaraq, "Unibank" 2008-ci ildə də xaricdən, konkret olaraq, kiçik və orta sahibkarlığın maliyyələşdirilməsi və ipoteka kimi mühüm layihələrə vəsait cəlb etməkdə davam edirdi.

Yaxın illərdə biz, eyni zamanda bankın kapitalaşdırılmasını kifayət edən səviyyədə dəstəkləyərək və risklərin idarə olunmasının adekvat sistemini inkişaf etdirərək, balans artımını davam etdirməyi planlaşdırırıq. Bizim başlıca səylərimiz müştəri bazasının genişləndirilməsinə, yeni bank məhsullarının və xidmətlərinin işlənilib hazırlanmasına və artıq mövcud olanların modifikasiyasına, habelə fiziki şəxslərin depozit bazasının artmasına istiqamətlənəcəkdir.

Səmimiyyətlə, Sizin
Faiq Hüseynov

Мүсейиб Әмиров, "Абşерон", 45x100

AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATI 2008-Cİ İLDƏ

MAKROİQTİSADİYYAT

2008-ci il Azərbaycan iqtisadiyyatının dinamik inkişafı ilə səciyyələnmişdir. 2008-ci ilin nəticələrinə görə, Azərbaycanın ümumi daxili məhsulu (ÜDM) 2007-ci illə müqayisədə 10,8% artmışdır və cari qiymətlərlə 38 mlrd. manat təşkil etmişdir.

Əhalinin adambaşına düşən ÜDM-in həcmi, 9,5% artaraq, 4439,9 manat (5403,9 ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

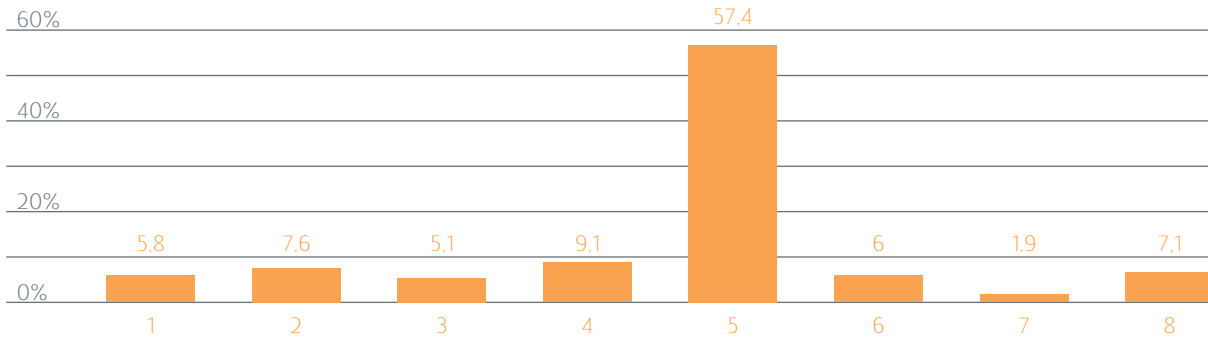
2008-ci ildə iqtisadiyyatın bütün sahələrində məhsul istehsalının həcmi, 9,6% artaraq, ÜDM-in 70,8%-ni təşkil etmişdir ki, burada da əsas hissə – 57,4% (21,8 mlrd. manat) – sənayenin payına düşür. Xidmətlər sahəsinin ÜDM-də xüsusi çəkisi 22,1% təşkil etmişdir. Xidmətlər sahəsində əlavə dəyər istehsalı ötən ilin analoji dövrü ilə müqayisədə 13,7% yüksəlmişdir. ÜDM-un strukturunda məhsuldan və idxaldan xalis vergilər 7,1%-ə çatmışdır.

SƏNAYE VƏ İSTEHSAL

Əvvəlki illərdə olduğu kimi, yenə də Azərbaycan hökuməti iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunun inkişafına böyük diqqət yetirir. Bu segmentin inkişaf etdirilməsi məqsədilə həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində 2008-ci il ərzində ÜDM-in qeyri-neft sektoru üzrə artımı 15,7% təşkil etmişdir ki, bu da 12%-ə bərabər olan proqnoz göstəricisindən 3,7% yüksəkdir. Neft hasilatı sahəsində artım 104,6%, qaz hasilatında 150,4%, neft emalında isə 108,4% təşkil etmişdir.

	Yanvar-dekabr		2007-ci ilə nisbətən, %-lə
	2008	2007	
Ümumi Daxili Məhsul	38005.7	28360.5	110.8
Məhsulların istehsalı	26914.6	20618.3	109.6
Ondan:			
Sənaye	21818.9	16871.4	107.0
Kənd təsərrüfatı, ovçuluq və meşə təsərrüfatı	2213.8	1854.9	106.1
tikinti	2881.9	1892.0	136.0
Xidmətlərin istehsalı	8411.1	5872.0	113.7
ondan:			
Nəqliyyat	1942.8	1606.8	113.5
Poçt və rabitə	708.7	475.7	128.2
Topdan və pərakəndə ticarət, avtomobillərin, məişət məmulatlarının və şəxsi istifadə əşyalarının təmiri	2029.6	1424.0	115.5
Mehmanxana və restoranlarda xidmətin göstərilməsi	283.1	163.2	134.9
Sosial və digər xidmətlər	3446.9	2202.3	107.9
Məhsula və idxala xalis vergilər	2680.0	1870.2	115.8
Deflyator	120.9	121.0	

2008-ci ilin yanvar-dekabr aylarında Ümumi Daxili Məhsulun strukturu

1 - Kənd təsərrüfatı, 2 - Tikinti, 3 - Nəqliyyat, 4 - Sosial və digər fərdi xidmətlər
5 - Sənaye, 6 - Ticarət və xidmət, 7 - Poçt və rabitə, 8 - Xalis vergilər

Mədəncixarma sənayesində artım sürəti, bütün istehsal sənayesinin 76,6%-nə bərabər olan xüsusi çəkiyə malik olmaqla, 21,5 mlrd. manat təşkil edərək, 5,3% səviyyəsində olmuşdur. Emal sənayesində artım sürəti 7,4% səviyyəsində olmuş və ya 5,24 mlrd. manat (18,7%) təşkil etmiş, elektrik enerjisinə, qaz və su sektorlarına isə, 7,7% artımla və 4,7%-lik xüsusi çəki ilə, 1,3 mlrd. düşmüşdür.

Hesabat dövrü ərzində istehsalatda ən yüksək artım sürətini kimyəvi məhsullar (34,2%), dəri və dəri məmulatı istehsalı (27,2%) və metallurgiya sənayesi və hazır metal məhsullar sahəsi (23,3%) göstərmişdir.

Dövlət sektorunda istehsalın həcmində 5,1% səviyyəsində artım müşahidə edilmişdir. Bu zaman hökumət özəl sektorun dəstəklənməsi və ölkənin ümumi hasilatında onun payının artırılması siyasətini fəal surətdə həyata keçirməkdə davam etmişdir. Beləliklə, dövlət sektorunda istehsal olunmuş sənaye məhsulunun və xidmətlərin sənayenin ümumi həcmində xüsusi çəkisi cəmi 18,8% (5,3 mlrd. manat) təşkil etmişdir. Bu zaman qeyri-dövlət sektorunun payı 81,2% (22,8 mlrd. manata) bərabər olmuş, qeyri-dövlət sektorunda artım isə 6,2% təşkil etmişdir.

AQRAR SAHƏ

2008-ci ildə kənd təsərrüfatı istehsalının həcmi dövlət və özəl sektor tərəfindən dəstəklənmə sayəsində, fermer təsərrüfatlarına subsidiyaların və güzəştli kreditlərin

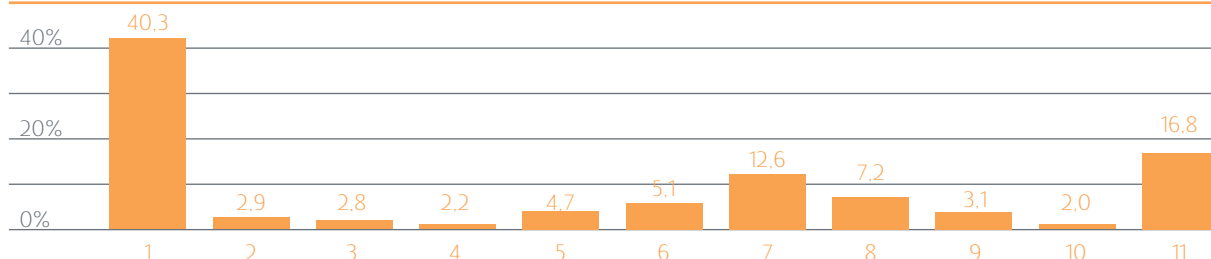
verilməsi, lizinq xidmətinin yaxşılaşdırılması və sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi sayəsində 6,1% artmışdır. Konkret olaraq, bitkiçilikdə artım 7,2%, maldarlıqda isə 4,1% təşkil etmişdir.

2008-ci ildə ixracatın strukturu

Məhsulun adı	İxracatda xüsusi çəkisi,%-lə	2007-ci ilə nisbətən,%-lə
Xam neft	92.49	13,7 dəfə
Neft məhsulları	4.30	123,11
Alüminium	0.26	133,33
Tərəvəz və meyvə	0.45	131,92
Heyvan və bitki yağları	0.26	148,78
Qara metallar və onlardan düzələn məmulat	0.48	301,31
Kimyəvi məhsullar	0.23	115,68
Pambıq	0.03	46,23
Alkoqollu və alkoqolsuz içkilər	0.04	90,11
Tütün və tütün məmulatı	0.01	54,59
Digərləri	1.45	

AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATI 2008-Cİ İLDƏ

2008-ci ildə ixrac əməliyyatlarının ölkələr üzrə strukturu:

1 - İtaliya, 2 - İndoneziya, 3 - Hollandiya, 4 - Çili, 5 - Fransa, 6 - Hindistan, 7 - ABŞ, 8 - İsrail, 9 - İspaniya, 10 - Böyük Britaniya, 11 - yerdə qalanlar.

XARİCİ TİCARƏT

Ötən il ölkənin xarici ticarət dövriyyəsində həm idxal, həm də ixrac əməliyyatlarının artması qeyd edilmişdir. İxracat 688,29%, 47756,2 mln. ABŞ dollarına qədər artmış, idxal isə 7163,5 mln. ABŞ dolları (artım - 25,38%) təşkil etmişdir. Müsbət saldo 40592,7 mln. ABŞ dollarına çatmışdır.

Ölkənin ixracat əməliyyatlarının strukturunda 97% neft və neft məhsullarının payına düşmüşdür. Konkret olaraq, xam neftin ixracatı 2007-ci il ilə müqayisədə 13,7 dəfə artmışdır.

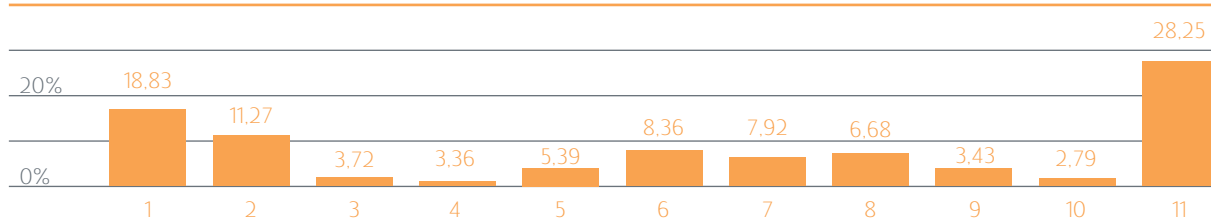
SƏRMAİYƏLƏR

2008-ci ildə bütün maliyyə mənbələrindən müəssisələr və təşkilatlar tərəfindən ölkə iqtisadiyyatının və sosial sahənin

2008-ci ildə idxalın strukturu

Adı	İdxalda xüsusi çəkisi,%-lə	2007-ci ilə nisbətən,%-lə
Maşın və avadanlıq	30.82	127.91
Qara metallar və onlardan düzələn məmulat	9.30	108.38
Ərzaq malları	12.50	125.88
Xalq istehlakı malları	0.72	100.24
Nəqliyyat vasitələri və onlara ehtiyat hissələri	16.98	137.63
Mebel	0.56	116.93
Məşə materialları	1.16	115.06
Əczaçılıq məhsulları	1.51	118.41
Digərləri	26.46	

2008-ci ildə idxal əməliyyatlarının ölkələr üzrə strukturu:

1 - Rusiya, 2 - Türkiyə, 3 - ABŞ, 4 - Yaponiya, 5 - Böyük Britaniya, 6 - Almaniya, 7 - Ukrayna, 8 - Çin, 9 - Finlandiya, 10 - Qazaxstan, 11 - yerdə qalanlar.

inkışafına 9073,6 mln. manat sərmayə qoyulmuşdu ki, bu da 2007-ci ildə əsas kapitala sərmayə qoyuluşundan 34,3% artıqdır. 2008-ci il üçün sərmayə proqnozu, 12,8%-lik artımla, 8429,2 mln. manat təşkil etdiyi halda, il ərzində faktiki yatırımlar proqnozunu 7,64% üstələmişdir.

Sərmayə qoyuluşunun artması nəqliyyat sektorunda iri inşaat işlərinin aparılması ilə izah olunur. Həmçinin istehsal təyinatlı obyektlərin inşası üçün kapital qoyuluşuna da tələbat artmışdır.

Özəl sektordan olan müəssisələr və təşkilatlar əsas kapitala 3396,2 mln. manatlıq və ya bütün sərmayələrin 37,4%-i qədər sərmayə yatırımlar. Dövlət təşkilatları 5677,4 mln. manatlıq (62,6%) sərmayə yatırımı həyata keçirmişlər ki, bu da 2007-ci ildə olduğundan 76,8% çoxdur.

2008-ci il ərzində daxili mənbələrdən Azərbaycan iqtisadiyyatına 6848,9

mln. manatlıq sərmayə qoyulmuşdur ki, bu da bu göstərici üzrə 2008-ci il üçün proqnozunu 10,5% aşmışdır. Bu zaman daxili sərmayələrin həcmi 2007-ci il ilə müqayisədə 67,2% artmışdır.

Daxili sərmayələrin əksər hissəsi (79,6%) dövlət müəssisələrinə və təşkilatlarına, 20,4%-i isə özəl müəssisələrə və təşkilatlara yatırılmışdır. Daxili sərmayələrin həcmi 2007-ci il ilə müqayisədə 67,2% artmışdır.

Xarici sərmayələr 2224,7 mln. manat təşkil etmişdir ki, bu da 2008-ci il üçün xarici sərmayələrin cəlb edilməsi proqnozunu 3,6% aşmışdır.

ƏHALİNİN GƏLİRLƏRİ

2008-ci ilin yekunlarına görə, əhalinin nominal gəliri 37,8% artaraq, 20058,2 mln. manat təşkil etmişdir. Bu zaman əhalinin adambaşına düşən nominal gəlir 2343,2 manat təşkil etmişdir ki, bu da 2007-ci ilin göstəricisindən 36,2% yüksəkdir.

Əhalinin gəlirlərinin artmasına iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sektorlarında əmək haqqının yüksəlməsi və bütövlükdə ölkə üzrə sosial yardımların artması təsir göstərmişdir. 2007-ci il ilə müqayisədə, 2008-ci ildə son istehlak və yığıma xərclərin xüsusi çəkisi müvafiq olaraq 1,7% və 1% artmış, vergilərin və könüllü üzvlük haqlarının ödənilməsi xərcləri isə 2,7% azalmışdır.

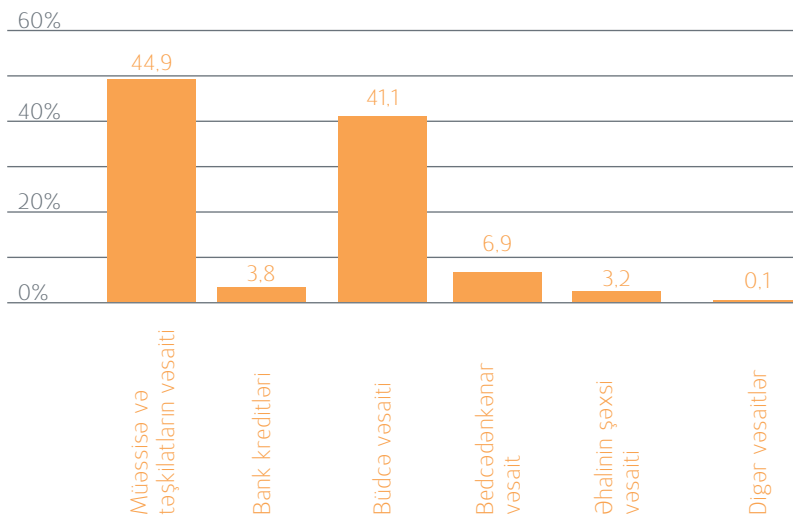
MİLLİ VALYUTA

2008-ci il ərzində Azərbaycan valyutasının dollara nisbətə məzənnəsi 0,0443 manat və 5,24% möhkəmlənmişdir. Pul siyasətinin dezinflyasiya potensialının artırılması məqsədilə, 2008-ci ilin mart ayında AMB-nin məzənnə siyasəti dollardan və Avrodan ibarət olan bivalyuta zənbili vasitəsilə həyata keçirilməyə başlamışdır. Bu rejim xarici ticarət üzrə tərəf-müqabillərin valyutalarına münasibətdə manatın orta tarazlaşmış məzənnəsinə təsir göstərmək imkanlarını yüksəltmişdir.

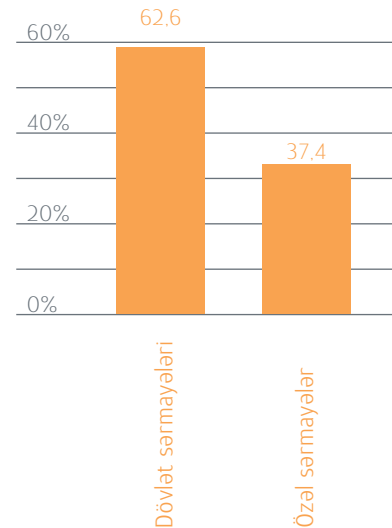
2008-ci ildə əsas sərmayə mənbələri aşağıdakılar olmuşdur:

- Müəssisə və təşkilatların vəsaiti – 4075,9 mln. manat;
- Bütçə vəsaiti – 3726,1 mln. manat;
- Bədcədənəkar fondların vəsaiti – 626,7 mln. manat;
- Bank kreditləri – 349,1 mln. manat;
- Əhalinin vəsaiti -291,1 mln. manat.

Əsas kapitala sərmayənin maliyyələşdirilmə mənbələri üzrə strukturu (yekuna münasibətdə %-lə):

Dövlət sərmayələrinin özəl sərmayələr üzərində üstünlüyü, %-lə

AZƏRBAYCAN İQTİSADİYYATI 2008-Cİ İLDƏ

2008-ci il üçün sərmayə yatırımı prosesinin göstəriciləri

	Həcmi, mln. manat	Xüsusi çəkisi, %-lə
Maşın və avadanlıq	9073,6	100,0
Qara metallar və onlardan düzələn məmulat	2224,7	24,5
Ərzaq malları	6848,9	75,5

Nəticədə, 2008-ci ildə nominal səmərəli məzənnə 12%-dən çox möhkəmlənmişdir, bu isə tərəf-müqabil ölkələrdən "inflyasiya idxalının" neytrallaşdırılmasında əhəmiyyətli amil olmuşdur. Məzənnə siyasəti həm də valyuta bazarında sabitliyi təmin edirdi.

AMB-NİN VALYUTA EHTİYATLARI

2008-ci ilin yekunlarına görə, Azərbaycanın Milli Bankının

sərəncamında olan rəsmi valyuta ehtiyatları 2121,7 mln. ABŞ dolları və ya 52,8% artmış və 6137 mln. ABŞ dolları səviyyəsinə çatmışdır. 2006-cı ilin yekunlarına görə valyuta ehtiyatları 1967 mln. ABŞ dolları, 2007-ci ilin yekunlarına görə isə 4015 mln. ABŞ dolları təşkil edirdi.

Altı milyardlıq həddin aşması Mərkəzi Bankın gözləntilərindən artıq olmuşdur, çünki ilin yekunlarına görə valyuta ehtiyatlarının 5,6-5,7 mlrd. ABŞ

dolları səviyyəsində olması gözlənilirdi. Daha yüksək səviyyədə təhlükəsizliyin təmin olunması üçün, AMB-nin valyuta ehtiyatları ABŞ dollarlarında, Funt sterlinqdə və Avroda saxlanılır. 2008-ci ildə AMB portfelin valyuta kompozisiyasını tarazlaşdırmışdır və bu gün üçün onun sərəncamında olan valyuta ehtiyatlarını 60%-i ABŞ dollarlarında, yerdə qalan 40%-i isə Avroda və Funt sterlinqdədir.

BANK SEKTORUNUN İCMALI

AZƏRBAYCAN BANKLARI

2008-ci ildə Azərbaycanın bank sistemi dinamik sürətdə inkişaf etməkdə davam etmiş, maliyyə sabitliyi qorunub saxlanılmışdır. Bank sektorunun artım göstəriciləri ümumi iqtisadi inkişafın dinamikasına müvafiq olmuşdur.

2008-ci ilin birinci yarısında bank sistemində sabit artım müşahidə olunmuşdur. Bu zaman bank sistemi iqtisadi artımın və pul kütləsinin yeni dinamikasına, dünya bazarlarında kapitala girişin məhdudlaşdırılmasına uyğunlaşmışdır. Bir çox banklar, mövcud vəziyyətin risklərini qiymətləndirərək, öz strategiyalarında dəqiqləşdirmələr aparılmışdır.

2008-ci ilin yekunlarına görə Azərbaycanda 140 kredit təşkilatı fəaliyyət göstərirdi. Konkret olaraq, Azərbaycan ərazisində bank fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün 46 bank lisenziyaya malik idi ki, bunlardan da 1-i dövlət bankı, 45-i isə özəl bankdır. İl ərzində ölkədə 2 yeni bank açılmış, əvvəllər fəaliyyət göstərən iki bankın lisenziyası geri alınmışdır.

İlin yekunlarına görə, 38 yerli bank Azərbaycan üzrə 567 filiala malik idi.

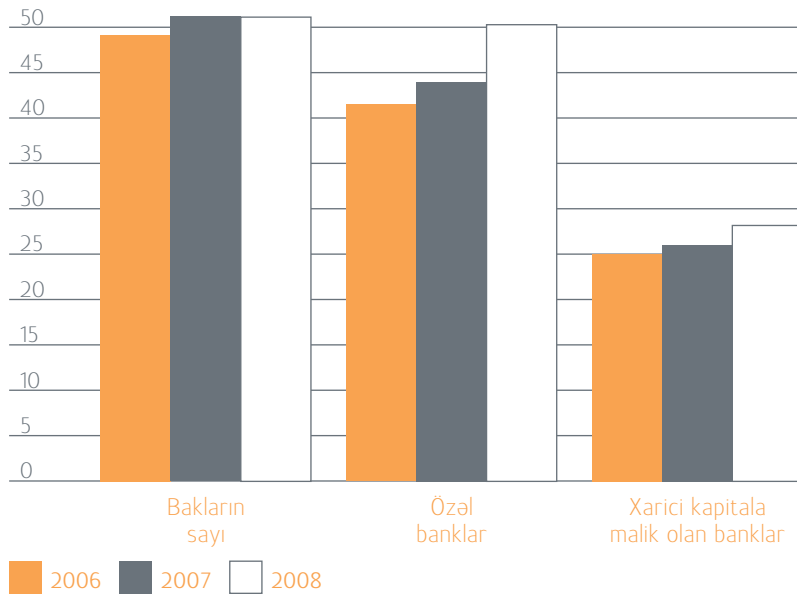
Ötən il ölkədə xarici kapitala malik olan 23 bank və əcnəbi bankların 4 nümayəndəliyi fəaliyyət göstərirdi. Ümumiyyətlə isə, 2008-ci il ərzində bank sisteminin aktivləri 52,75%, kredit portfeli 53,47%, əhəlinin əmanətləri isə 29,64% artmışdır.

AKTİVLƏR

2008-ci ildə Azərbaycanda bank sisteminin məcmu aktivləri ilk dəfə olaraq on milyardlıq həddi aşmış və 10273,5 mln. manat təşkil etmişdir. Bu zaman bu göstəricinin illik artımı 52,75% təşkil etmişdir.

2008-ci ildə, maliyyə ehtiyatlarının səviyyəsinin artırılması məqsədilə, bank sektorunun aktivlərinin keyfiyyətinə və təminatına olan tələblər yüksəldilmiş, risklərin idarə olunması potensialının artırılması üzrə tədbirlər davam etdirilmiş, risklərin

Bank sisteminin inkişafı

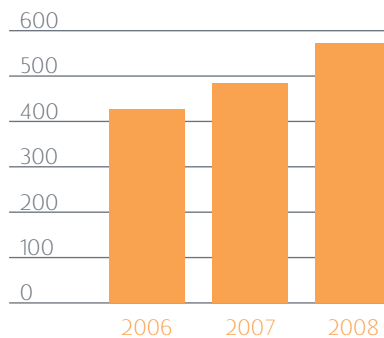
qabaqlayıcı rejimdə aşkar edilməsi potensialı və maliyyə sabitliyinə bank nəzarəti gücləndirilmişdir.

2008-ci ilin oktyabr ayından başlayaraq, remaliyyələşdirilmə dərəcəsi illik 15%-dən 8%-ə qədər azaldılmış, bank öhdəlikləri üzrə istər milli, istərsə də xarici valyutada mütləq ehtiyatlanma normaları 12%-dən 6%-ə qədər, xarici öhdəliklər üzrə ehtiyatlanma normaları isə 5%-dən 0%-ə qədər endirilmişdir.

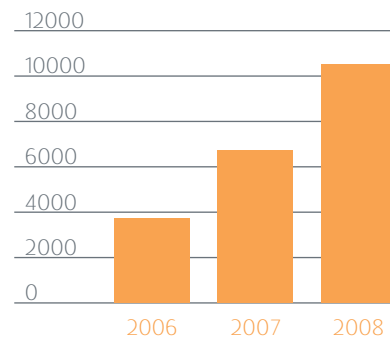
2008-ci il ərzində həmçinin, bank sektorunda maliyyə təhlükəsizliyinin səviyyəsinin yüksəldilməsi məqsədilə, prudensial tənzimlənmə üzrə

də tədbirlər yerinə yetirilmişdir. Bu tədbirlər çərçivəsində, aktivlərin təsnifatı üzrə dərəcələr sərtləşdirilmişdir: nəzarətdə olan aktivlər üzrə dərəcələr 6%-dən 10%-ə qədər, qeyri-qənaətbəxş aktivlər üzrə 25%-dən 30%-ə qədər, təhlükəli aktivlər üzrə isə 50%-dən 60%-ə qədər artırılmışdır. Bundan əlavə, kreditlərin alınması zamanı daşınmaz əmlakla təminatlar üzrə tələblər 120%-dən 150%-ə qədər artırılmış, birinci səviyyə kapitalında subordinasiya olunmuş borcun 50%-ə qədər çata biləcək maksimal məbləğinə məhdudiyətlər qoyulmuşdur.

Filiallar

Aktivlər

BANK SEKTORUNUN İCMALI

KREDİT PORTFELİ

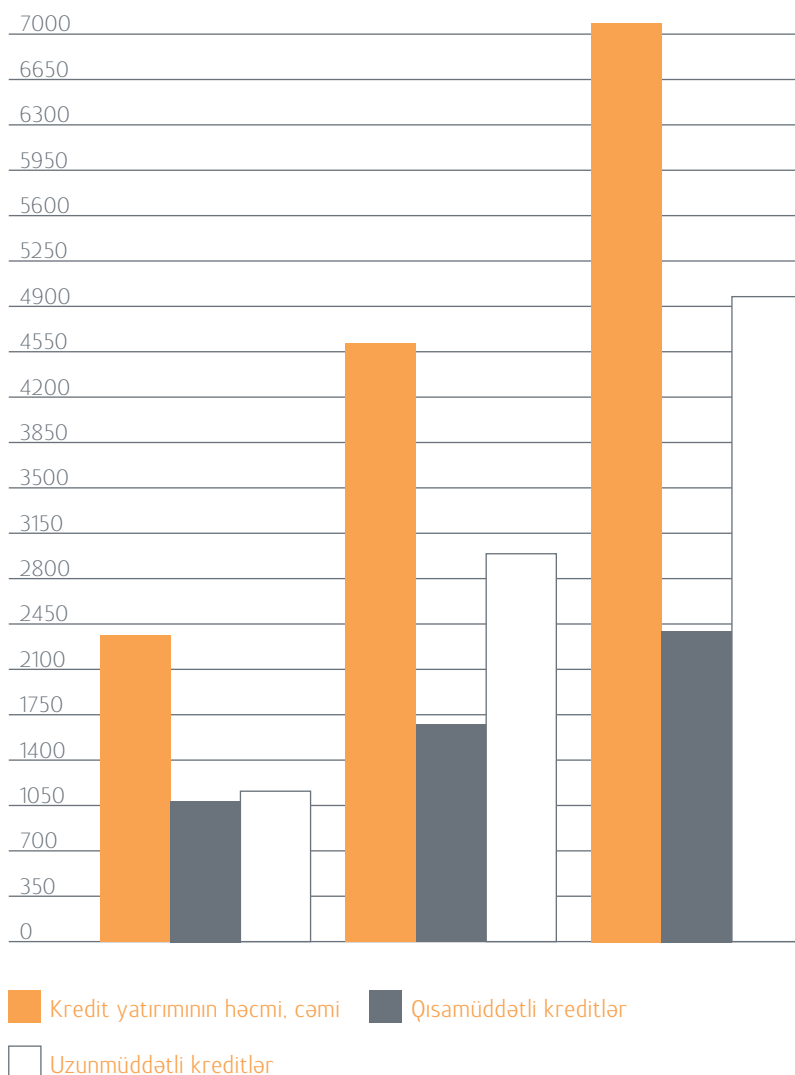
2008-ci ildə Azərbaycanın kredit təşkilatları iqtisadiyyatın kreditləşdirilməsini 53% artırmışlar. Beləliklə, 2009-cu ilin yanvar ayının 1-i üçün 7163,2 mln. manat məbləğində (o cümlədən, milli valyutada 3649 mln. manat və SKV-də 3514,2 mln. manat həcmində) kreditlər verilmişdir.

2009-cu ilin yanvar ayının 1-i üçün qısamüddətli kreditlər 2392,6 mln. manat təşkil etmişdir. 2009-cu ilin yanvar ayının 1-i üçün qısamüddətli kreditlərin 39,6%-i SKV-nın payına düşmüşdür.

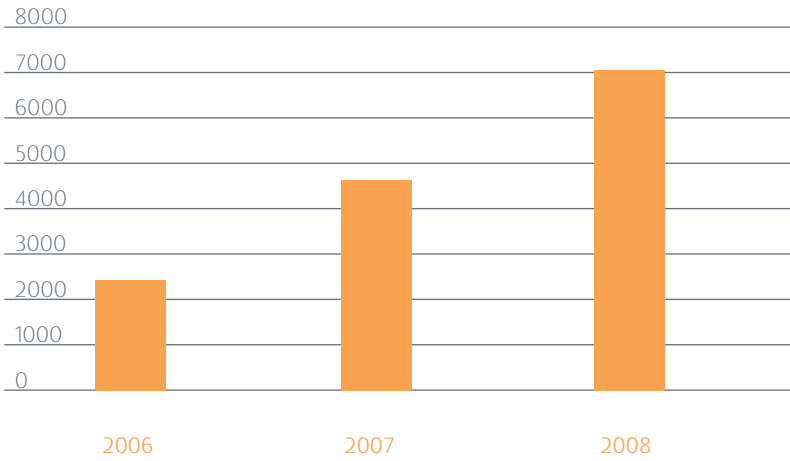
Uzunmüddətli kreditləşdirilmə 4930,4 mln. manat təşkil etmişdir. 2009-cu ilin yanvar ayının 1-i üçün uzunmüddətli kreditləşdirilmənin 52,02%-i SKV-nın payına düşmüşdür.

Bankların payına düşən kreditlərin ümumi məbləği 6988,4 mln. manat təşkil etmişdir ki, bu da ötən il üçün analoji göstəricidən 65,2% çoxdur. 2009-cu ilin yanvar ayının 1-i üçün ölkənin dövlət bankı tərəfindən 3027,4 mln. manat məbləğində (kredit təşkilatları tərəfindən verilən bütün kreditlərin 42,3%-i), özəl banklar tərəfindən isə 3961 mln. manat məbləğində (55,3%) kreditlər verilmişdir. Yerdə qalan kredit vəsaitləri qeyri-bank kredit təşkilatları (QBKT) tərəfindən təqdim olunmuşdur. Xarici iştiraka malik olan bankların kredit portfeli 2009-cu ilin yanvar ayının 1-i üçün 2024,9 mln. manat (28,3%), tam şəkildə əcnəbi banklar tərəfindən verilən 379,9 mln. manat (5,3%) daxil olmaqla (5,3%) təşkil edib.

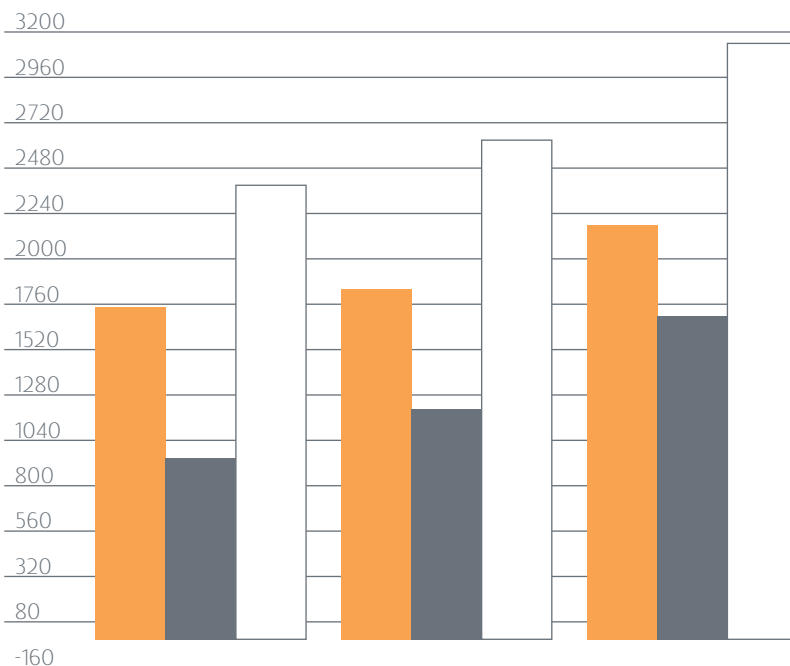
Kredit yatırımının dinamikası, mln. manatla

Bank kreditlərinin dinamikası

Banklarda depozitlərin və əmanətlərin dinamikası, mln. manatla:

■ Hüquqi şəxslərin depozitləri
 ■ Əhəlinin əmanətləri
 ■ Depozitlər və əmanətlər, cəmi

DEPOZİT PORTFELİ

2008-ci ildə Azərbaycan banklarının depozit bazası 36,6% artmış və 2009-cu ilin yanvar ayının 1-i üçün hüquqi və fiziki şəxslərin bank depozitlərinin və əmanətlərinin məcmu həcmi 4348,6 mln. manat təşkil etmişdir. Bu həcm 1935,3 mln. manatı manat vəsaitinin, yerdə qalan 2413,3 mln. manatı isə valyutanın payına düşmüşdür. İl ərzində fərdi müştərilərin depozitlərinin artımı 29,6% təşkil etmişdir, bu zaman korporativ müştərilərin depozitləri 42,5% artmışdır. 2009-cu ilin yanvar ayının 1-i üçün fiziki şəxslərin ölkənin banklarına yatırdığı əmanətlərin həcmi 1903,7 mln. manata qədər artmış, hüquqi şəxslərin əmanətlərin həcmi isə 2444,9 mln. manata çatmışdır.

2009-cu ilin yanvar ayının 1-i üçün fiziki şəxslərin əmanətlərinin və depozitlərinin 1035,6 mln. manatı milli valyutada, 868,1 mln. manatı isə SKV-da həyata keçirilmişdir. Hüquqi şəxslərin depozitlərindən 898,7 mln. manatı manatla, 1546,2 mln. manatı isə SKV-da həyata keçirilmişdir.

BANK SEKTORUNUN İCMALI

FAİZ DƏRƏCƏLƏRİ

2009-cu ilin yanvar ayının 1-i üçün iqtisadiyyatın milli valyutada bank kreditləşdirilməsi üzrə orta faiz dərəcəsi 17,45% təşkil etmişdir. SKV-da bank kreditləşdirilməsi üzrə orta faiz dərəcəsi 14,52% təşkil etmişdir.

2009-cu ilin yanvar ayının 1-i üçün hüquqi şəxslərin milli valyutada bank kreditləşdirilməsi üzrə orta faiz dərəcəsi 14,87%, SKV-da isə 12,37% təşkil etmişdir.

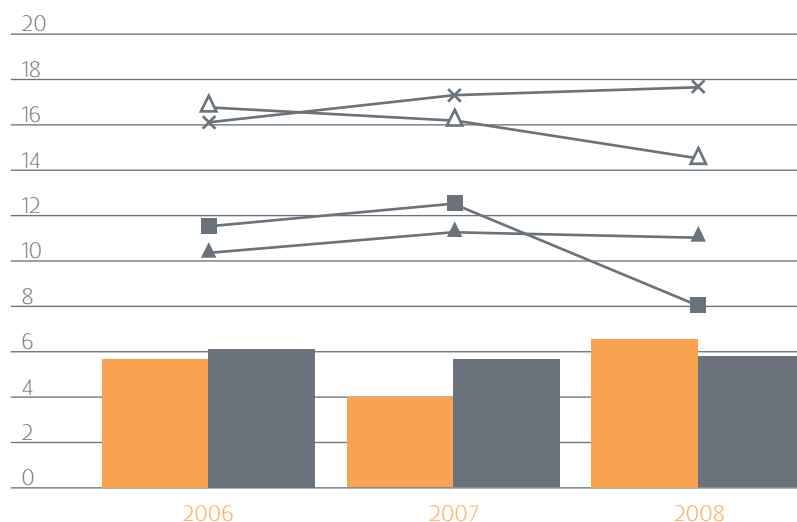
Fiziki şəxslərin milli valyutada bank kreditləşdirilməsi üzrə orta faiz dərəcəsi 21,53%, SKV-da isə 21,52% təşkil etmişdir.

2009-cu ilin yanvar ayının 1-i üçün manatla depozitlər üzrə orta faiz dərəcəsi, 2008-ci ilin yanvar ayının 1-nə olan 11,36%-in müqabilində, 11,67% təşkil etmişdir. Əcnəbi valyutada depozitlərin orta faiz dərəcəsi 7,96% təşkil etmişdir.

2009-cu ilin yanvar ayının 1-i üçün hüquqi şəxslərin manatla depozitləri üçün orta faiz dərəcəsi 9,48%, SKV-da depozitlər üçün isə 5,4% olmuşdur.

Fiziki şəxslərin manatla depozitləri üzrə orta faiz dərəcəsi 12,54%, fərdi müştərilərin SKV-da depozitləri üzrə isə 12,43% təşkil etmişdir.

Ölkədə orta faiz dərəcəsi,%-lə

- Xarici valyutada faiz dərəcələrində fərq
- Xarici valyutada depozitlərə və əmanətlərə
- Depozitlərə və əmanətlərə
- × Manatla faiz dərəcələrində fərq
- △ Xarici valyutada kreditlərə
- ▲ Manatla kreditlərə

SƏHMDARLAR VƏ SƏHMDAR KAPİTALI

Unibank-ın səhmdarları

Azərbaycan Respublikasının rezidentləri

Fiziki şəxslər	76,515%
Hüquqi şəxslər	0%

Beynəlxalq Maliyyə İnstitutları

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı	15,152%
DEG Alman Sərmayə Korporasiyası	8,333%

Bununla yanaşı, Unibank-ın iri səhmdarlarının tərkibində heç bir dəyişiklik baş verməmişdir – əvvəlki kimi, Bankın ən iri səhmdarları aşağıdakılardır:

Ümumi portfeldəki səhmlərdə ən çox payı olan səhmdarlar

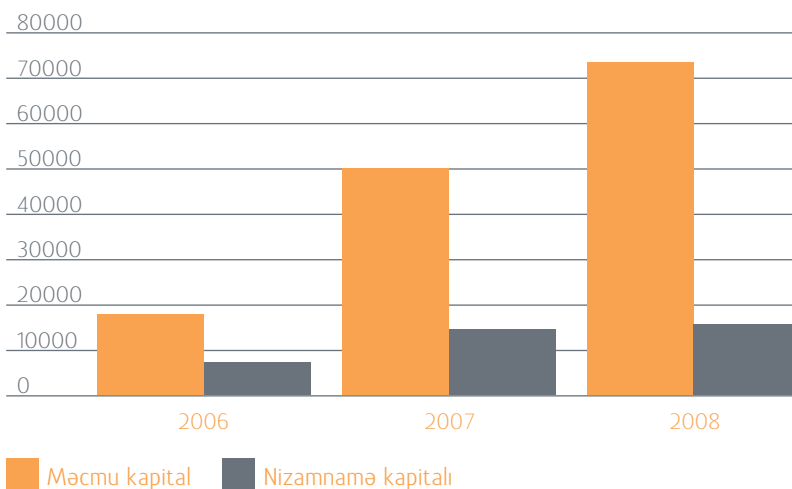
Azərbaycan Respublikasının rezidentləri

Eldar Qəribov	50,614%
İqor Yakovenko	17,530%
Emin Quliyev	7,517%

Beynəlxalq Maliyyə İnstitutları

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı	15,152%
DEG Alman Sərmayə Korporasiyası	8,333%

Ölkədə orta faiz dərəcəsi,%-lə

SƏHMDARLAR

2008-ci ildə Bankın səhmdarlarının tərkibi praktiki olaraq dəyişməmişdir. Azərbaycanın rezidenti olan hüquqi şəxslərin ilin əvvəlinə 0,09% təşkil edən payı Bankın səhmdarları – fiziki şəxslər tərəfindən tam satın alınmışdır. Beləliklə, 2008-ci ilin sonu üçün Bankın səhmdarlarının tərkibi aşağıdakı kimi olmuşdur:

SƏHMDAR VƏ MƏCMU KAPİTALLAR

2008-ci ildə Unibank-ın səhmdarları, ilin yekunlarına görə 15 mln. manat təşkil edən nizamnamə kapitalının iki dəfə artırılması barədə qərar qəbul etdilər. Kapitalın 30 mln. manata qədər artırılması 2009-cu ilin ərzində, səhmlərin bir və ya bir neçə emissiyası ilə həyata keçiriləcəkdir. Səhmlərin Bankın mövcud səhmdarları arasında paylanması planlaşdırılır.

Kapitalın artırılması onun adekvatlıq göstəricisini yüksəldəcək və Unibank-ın maliyyə imkanlarını genişləndirəcək, bütövlükdə kredit portfelinin, habelə bir borcalan üçün kreditin maksimal ölçüsünün artırılmasına yardım edəcəkdir. Bundan əlavə, kapitalın artırılması aktivlərin və cəlb edilən kredit vəsaitlərinin ümumi həcmində artması üçün əlavə stimuldur.

Nizamnamə kapitalının il ərzində dəyişməz qalmasına baxmayaraq, Bankın məcmu kapitalı 47% artmış və 73,164 mln. manat təşkil etmişdir.

Eliyar Əlimirzəyev, "Qünəbaxanlar", 60x130

“UNİBANK” – 2008

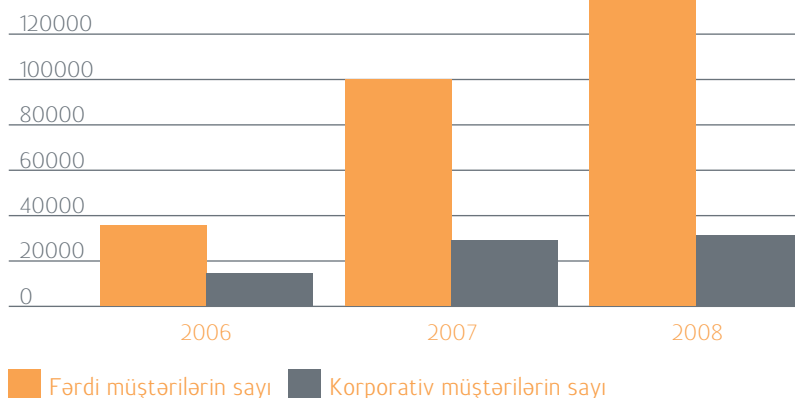
MALİYYƏ GÖSTƏRİCİLƏRİ

2008-ci ildə “Unibank” özünün fəal inkişafını davam etdirmiş və öz maliyyə göstəricilərini yüksəltmişdir. Bundan əlavə, öz müştəri bazasını əhəmiyyətli dərəcədə artırmışdır. Belə ki, ilin nəticələrinə görə Bank, praktiki olaraq, 110 min özəl və 3 mindən çox korporativ müştəriyə xidmət edir.

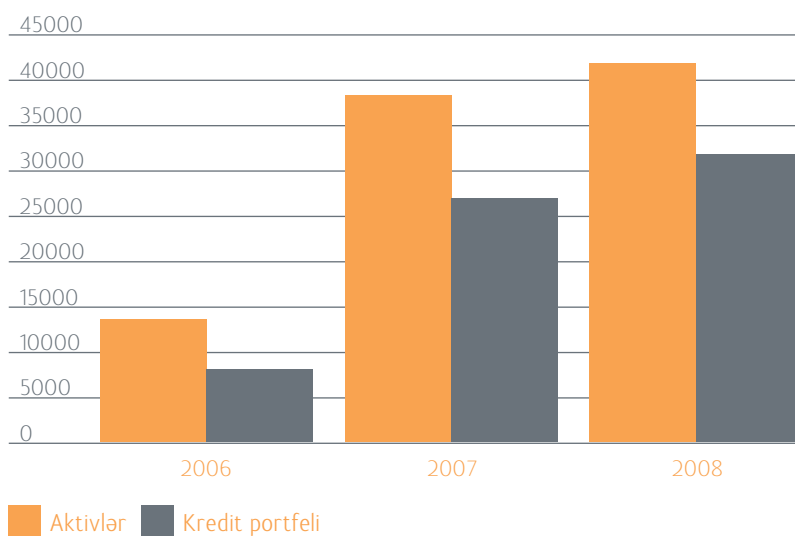
Belə ki, il ərzində bankın aktivləri 8% artmış və 417,174 mln. manat təşkil etmişdir. Bununla yanaşı, bankın kredit portfeli 17% böyümüş və 318,780 mln. manat təşkil etmişdir.

Bu zaman korporativ müştərilərin kredit portfeli 123,445 mln. manat, özəl müştərilərin kredit portfeli isə 175,184 mln. manat təşkil etmişdir.

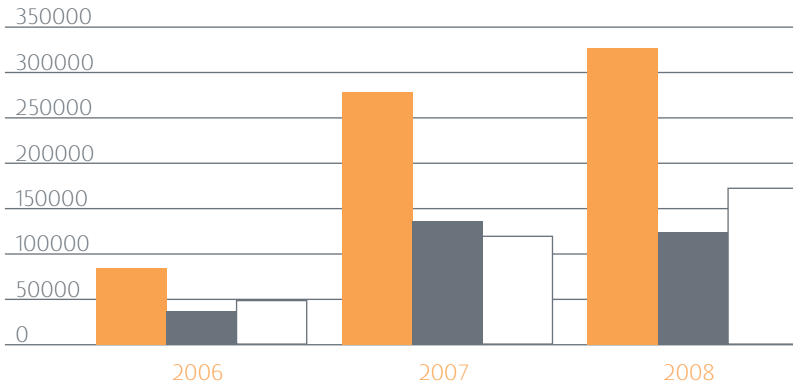
Müştərilərin sayı

Aktivlərin təhlili

Kredit portfelinin dinamikası

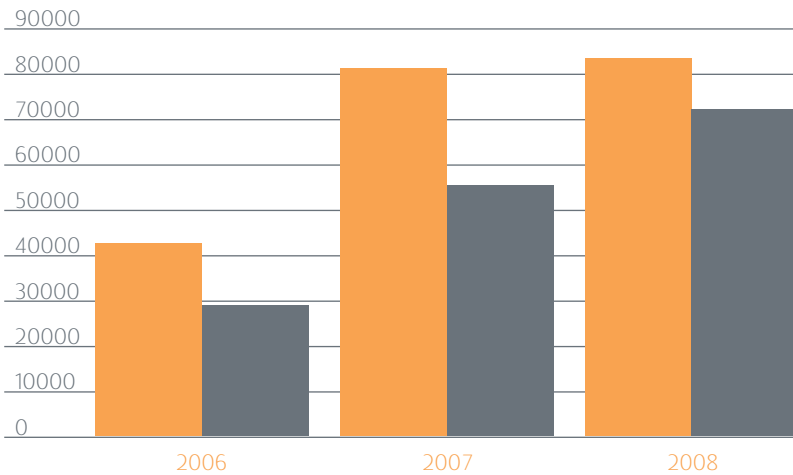

■ Kredit portfelini ■ Korporativ müştərilər üzrə kredit portfelini
□ Özəl müştərilər üzrə kredit portfelini

Bankın depozit portfelini, cari hesablar istisna olunmaqla, ilin yekunlarına görə 82,173 mln. manat təşkil etmişdir ki, bu da ilin əvvəli üçün analoji göstəricidən 2% artıqdır. Bu zaman fiziki şəxslərin depozit portfelini (cari hesablar istisna olunmaqla) 31% artmış və 72,031 mln. manat təşkil etmişdir.

Öz növbəsində, fiziki şəxslərin ümumi depozit portfelini (cari hesablar nəzərə alınmaqla) 81,016 mln. manat, korporativ şəxslərin ümumi depozit portfelini isə 42,654 mln. manat təşkil etmişdir.

Depozit portfelinin dinamikası

■ Depozit portfelini ■ Fiziki şəxslərin depozitləri

UNIBANK – 2008

İlin yekunlarına görə, "Unibank"-ın gəlirləri 80% artmış və 80,84 mln. manat təşkil etmişdir. Bankın mədaxili 139% artmış və 9 277 mln. manat təşkil etmişdir.

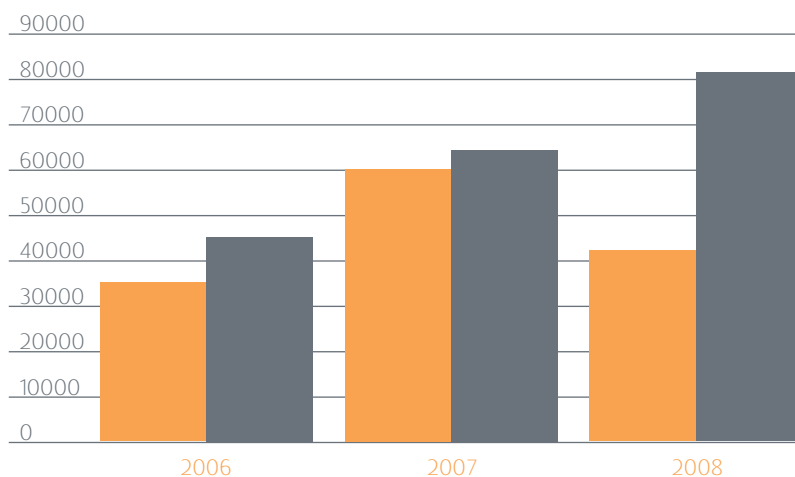
BEYNƏLXALQ REYTINGLƏR

2008-ci ilin dekabr ayında Fitch Ratings beynəlxalq reyting agentliyi "Unibank"-ın cari reytinglərini tam təsdiq etmişdir. Beləliklə, Bankın uzunmüddətli reytingi "B-" ("B minus") səviyyəsində, qısamüddətli – "B" səviyyəsində, dəstəkləmə reytingi – "5" səviyyəsində, fərdi reytingi isə "D/E" səviyyəsində təsdiq edilmişdir. Bundan əlavə, Fitch həm də reyting üzrə "Sabit" proqnozunu təsdiq etmişdir.

Reytinglərin təsdiqi bankın likvidliyinin və aktivlərinin keyfiyyətinin bundan əvvəl verilmiş "B-" reytinginə müvafiq olduğunu əks etdirir. Agentlik, "Unibank"-ın yaxın gələcəkdə fondlaşdırılma və kapitalın artırılması üzrə dəqiq planlarının olmasını müsbət qiymətləndirir.

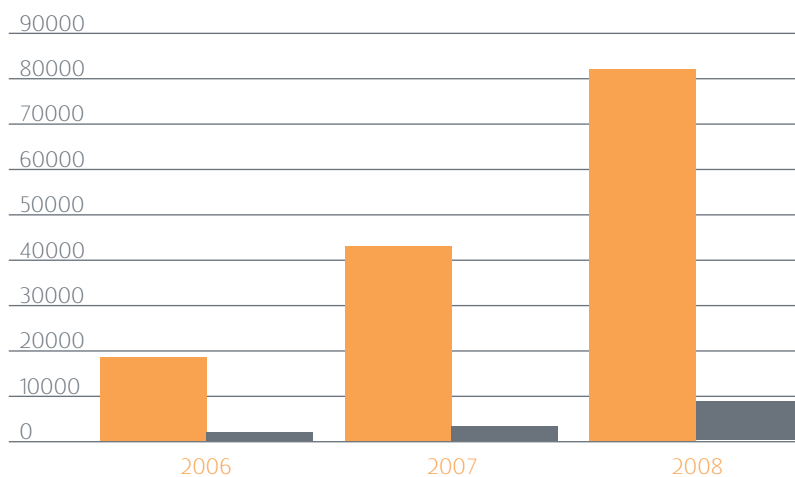
"Unibank"-ın reytinginin Fitch tərəfindən təsdiq edilməsi ona şəhadət edir ki, Bank tək-cə xarici mühitin bütün dəyişikliklərinə səmərəli və adekvat reaksiya vermir, həm də özünün bazar mövqelərinin qorunub saxlanılması və yaxşılaşdırılması üçün bütün hərəkətləri vaxtında yerinə yetirir və istər yerli, istərsə də əcnəbi səhmdarları tərəfindən tam şəkildə dəstəklənir.

Depozit bazasının artımı

■ Korporativ müştərilər üzrə depozit portfeli
■ Özəl müştərilər üzrə depozit portfeli

Gəlirlər və mədaxil

■ Gəlirlər ■ Mədaxil

"Fitch Raitings"ın məlumatına görə, reytingin verilməsi anı üçün "Unibank" Azərbaycanın, 2008-ci ilin üçüncü rübünün sonunda ölkənin bank sisteminin bütün aktivlərinin 4,7%-i və pərəkəndə depozitlərin 5,3%-i düşən, ikinci ən iri özəl bankı idi. Həm də qeyd edilmişdi ki, Bank avtomobil və ipoteka kreditləşdirilməsi bazarlarında liderlik edir.

Öz növbəsində, digər reyting agentliyi - "Moody's Investors Service" – xarici və milli valyutalarda uzunmüddətli depozitlərin reytingini "mənfi" proqnozla "B2" səviyyəsində müəyyən etmişdir. "Moody's" həmçinin BFSR (Bank Financial Strength Rating) reytingini "sabit" proqnozla "E+" səviyyəsində müəyyən etmişdir.

"Moody's"ın hesabatına əsasən, "Unibank" bu reyting mövqeyində möhkəm durur. Bu Bankın aparıcı reyting göstəricilərinin gücləndirilməsi şərtilə, sonrakı, daha yüksək reyting kateqoriyasına keçməyin yüksək ehtimalını göstərir.

LOYALLIQ PROQRAMI

Ötən il "Unibank", bankın korporativ və VIP müştəriləri üçün yeni Loyallıq proqramını işə salmışdır. Bu proqramın üç əsas həyata keçirilmə istiqaməti vardır: yeni müştərilərin cəlb edilməsi, artıq cəlb olunmuş müştərilərin loyallığının yüksəldilməsi, habelə Bankın özünün rəqabətli cazibədarlığının yüksəldilməsi.

Müasir rəqabət mühiti şəraitində "Unibank"ın başlıca vəzifəsi – maksimum dərəcədə cəlbedici məhsulların və xidmətlərin təqdim edilməsi, habelə müştərilərin banka loyallığının artırılması üzrə xüsusi proqramların həyata keçirilməsidir. Ümumdünya təcrübəsinin göstərdiyi kimi, bu cür proqramların həyata keçirilməsi müştəri tərəfindən bankın seçilməsini stimullaşdırır, habelə müştərini bankla uzunmüddətli tərəfmüqabil münasibətlərinin qurulmasına təhrik edir.

Şamo Abasov, "Lenin imaciliyi", 55x110

MƏHSULLAR VƏ XİDMƏTLƏR

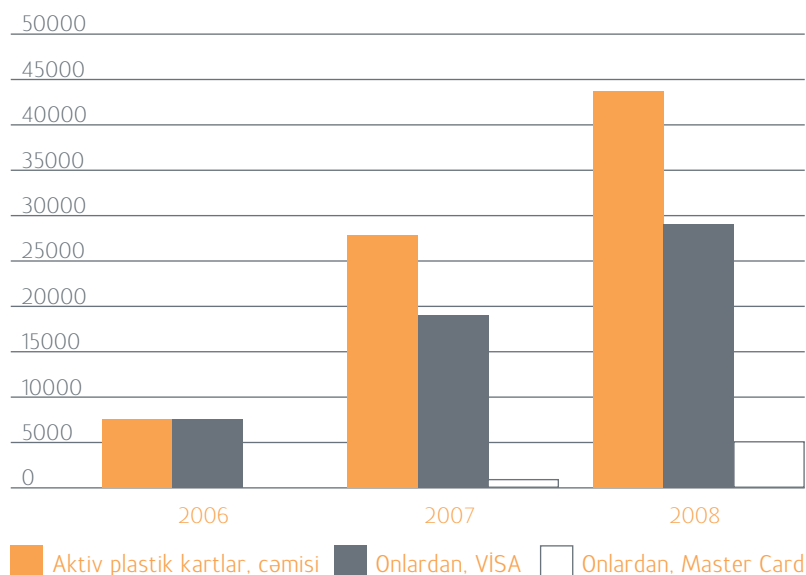
YENİ DEPOZİT MƏHSULLARI

Ötən il "Unibank"ın depozit məhsullarının inkişaf etdirilməsinə xüsusi diqqət ayırmışdır. Fiziki və hüquqi şəxslər üçün ənənəvi əmanət növlərini – "Müddətli", "Porqressiv" və "Yığım" depozitlərini - məhsul xəttində saxlamaqla yanaşı, il ərzində Bank depozit aksiyalarının müxtəlif növlərini həyata keçirmişdir.

2008-ci ilin yazında "Unibank" yeni lotereya aksiyasını – "Brilyant depoziti" təqdim etdi, onun çərçivəsində "Unibank"-ın əmanətçiləri hər ay 3 brilyant udmaq imkanı əldə etmiş oldular. Uduşlarda 2009-cu ilin mart ayının 16-a qədər yatırılmış "Müddətli", "Porqressiv" və "Yığım" depozitləri iştirak edirdi. Özü də depozitdə olan hər 1000 manat, ABŞ dolları və ya Avro müştəriyə qələbə üçün bir şans verirdi.

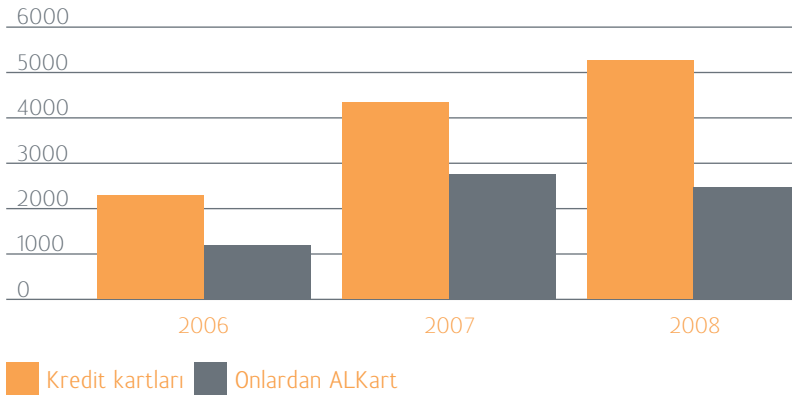
Plastik kartlar

Bizim Bank kredit portfelinin həcmi üzrə Azərbaycanda liderlər üçlüyünə daxildir. Bu isə o deməkdir ki, biz, ölkə iqtisadiyyatının aparıcı kreditorlarından biriyik. Məsuliyyətimizi tam başa düşərək, biz əsas diqqəti qeyri-neft sektorundakı kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin kreditləşdirilməsinə yönəldirik. Müştərilərlə işləyərkən Bank, yalnız cari əməkdaşlıqdan gəlir əldə etməyə deyil, eyni zamanda müştərinin biznesinin inkişafına yardım etməyə də çalışır. Biz həm maliyyə dəstəyi göstərir, həm də müştərinin biznesinin inkişafının ən effektiv modelini işləyib hazırlayırıq.

Vəqif Qəribli
Korporativ xidmətlər üzrə Direktor

Kredit kartların sayı

2008-ci ilin yayında Bankda "Yay mənfəəti" aksiyası start götürdü, bu aksiya müştəriləri elə maraqlandırdı ki, payızda bankın menecmenti tərəfindən aksiyanın qüvvədə olma müddətinin payızda da "Yay davam edir" adı altında davam etdirilməsi haqqında qərar qəbul edildi. Bu aksiya çərçivəsində "Unibank"-ın bütün müştəriləri öz pullarını daha sərfəli şəkildə yatırmaq imkanı əldə etdilər. "Unibank"ın manatla olan əmanətləri illik daha 1%, ABŞ dollarında olan əmanətlər isə illik daha 2% sərfəli oldular. Beləliklə, aksiyanın gedişində "Unibank" öz müştərilərinə pullarını illik 18,7% dərəcəsilə yatırmağı təklif edirdi.

Ümumiyyətlə, 2008-ci ildə "Unibank" fiziki şəxslərin 70,974 mln. manat məbləğində müddətli depozitlərini cəlb etdi. Özü də depozitlərin cəlb edilməsinin zirvə göstəricisi məhz "Brilyant depozit" və "Yay mənfəəti" aksiyalarının keçirildiyi vaxta təsadüf

etdi. Təkcə "Brilyant depozit" aksiyasının həyata keçirilməsi zamanı Bank əhalidən 54,186 mln. manat məbləğində əmanət cəlb etmiş oldu.

İlin sonuna Bank öz əmanətçiləri üçün stimullaşdırıcı yeni il bayram aksiyasını – "Hər kəsə hədiyyə"ni təqdim etdi. Bankın, 2008-ci ilin dekabr ayının 1-dən 2009-cu ilin fevral ayının 15-dək "Müddətli" depozitə pul qoymuş bütün müştəriləri Bankdan 1000 AZN-ə qədər məbləğdə hədiyyələr əldə edə bildilər.

Aksiyanın keçirilməsinin təkcə ilk ay yarımı ərzində "Unibank" "Müddətli" depozitə 4,6 mln. manat məbləğində yeni əmanətlər cəlb etdi və 32,5 min manata yaxın məbləğdə hədiyyələr təqdim etdi.

YENİ KREDİT MƏHSULLARI

2008-ci ildə Bank həm də stimullaşdırıcı kredit aksiyalarını həyata keçirirdi. Konkret olaraq,

2008-ci ilin yazında, 8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə "Unibank" öz qadın müştərilərinə VISA Classic-in bazasında, fərdi dizaynı yeni kredit kartını təqdim etdi. Yeni kartın sayəsində Bankın qadın müştəriləri istənilən məqsədlər üçün 100 manata qədər məbləğdə kredit xətti ala bildilər. Bu kredit üzrə faiz dərəcəsi adi dərəcələrdən hiss ediləcək dərəcəyə aşağı idi – illik 24% – və o an üçün bu ölkənin bank bazarında analoji kreditlər üçün mövcud olan ən aşağı faiz dərəcəsi idi. Kredit xətti qreys-dövrü nəzərdə tuturdu ki, onun da müddətində kartın sahibəsi faizləri ödəməyə bilərdi. Bundan əlavə, faizlərin hər ay mütləq ödənilməsi şərtilə, kreditin əsas məbləğini, kartın əldə edildiyi andan başlayaraq, il ərzində istənilən zaman ödəmək olardı, kredit üzrə faizlər isə ancaq istifadə edilmiş məbləğə hesablanırdı.

MƏHSULLAR VƏ XİDMƏTLƏR

KREDİT KARTLARI

2008-ci il kart biznesinin inkişaf etdirilməsi üçün ən müvəffəqiyyətli illərdən biri oldu - "Unibank" kart biznesi sahəsində bir sıra iri və yenilikçi layihələr həyata keçirdi.

Ötən il "Unibank", Visa International Beynəlxalq ödəniş sistemindən E-Commerce lisenziyasını almış ilk Azərbaycan bankı oldu. "Unibank" KB-nin "E-Commerce" lisenziyasına malik olması Azərbaycanı, lokal İnternet-mağazalar vasitəsilə ticarət əməliyyatlarını həyata keçirmək imkanı verən yüksək inkişaf etmiş ödəniş texnologiyalarına malik olan ölkələrlə bir cərgəyə qoydu. Bu məqama qədər ölkədə, İnternet-satışların həyata keçirilməsi üçün klirinq bankı olmaq hüququna malik olan bank mövcud deyildi.

Ötən ilin sonunda "Unibank" həmçinin ekvayrinq-lisenziya əldə etdi və

MasterCard Beynəlxalq ödəniş sisteminin ekvayeri oldu. Bunun sayəsində Bankın POS-terminalları xarici banklar tərəfindən emissiya olunmuş "MasterCard" plastik kartlarına tam mənada xidmət göstərə bildilər.

2008-ci ildə "Unibank" həmçinin çip kartların emissiyası layihəsinin həyata keçirilməsinə başladı. 2009-cu ildə "Unibank"ın Visa sistemli kartlarının çip platformaya tam keçidinin yerinə yetirilməsinin başa çatdırılması planlaşdırılır. Ötən il həmçinin "Unibank"ın "MasterCard" sistemi çip kartlarının buraxılması üzrə sertifikatlaşdırılması da start götürmüşdür. Bu sertifikatlaşdırma başa çatdıqdan sonra, bank "MC" sisteminin çip kartlarını da buraxa biləcəkdir.

Ümumiyyətlə isə, cari ildə "Unibank"ın aktiv plastik kartlarının həcmi 56.6% çoxalmış və 43 574 kart təşkil etmişdir. Bu zaman kredit kartlarının miqdarı

18,03% artmış və 5251 kart təşkil etmişdir.

PUL KÖÇÜRMƏLƏRİ

2008-ci il ərzində "Unibank" altı pul köçürmə sistemi - Western Union, CONTACT, Migom, FASTER, XPMoney və "Bıstraya Poçta" - ilə fəal işləmişdir.

İl ərzində "Unibank" vasitəsilə ümumən 27,5 mln. ABŞ dolları həcmində pul köçürmələri həyata keçirilmişdir. Bu müddət ərzində, "Unibank"da işləyən pul köçürmələri sistemlərinin vasitəsilə ölkə hüdudlarından kənara 2,5 mln. ABŞ dolları göndərilmiş, 25 mln. ABŞ dolları isə alınmışdır. Beləliklə, Bankın 2008-ci il üçün pul köçürmələri üzrə göstəricisi 2007-ci il üçün olan analoji göstəricidən 61,7% artıqdır. Bütün 2007-ci il ərzində "Unibank"dan 17 mln. ABŞ dolları göndərilmiş və alınmışdır.

«MasterCard» beynəlxalq ödəniş sistemində ekvayerinq üzrə lisenziyanın əldə olunması «Unibank»ın POS-terminallarında xarici banklar tərəfindən buraxılan həmin sistemin həm maqnit, həm də ki, çip plastik kartlarına tam həcmdə xidmət göstərilməsinə imkan verdi. Ekvayerinqin alınması eyni zamanda Bankın kart biznesinin inkişafına, ticarət və xidmət sahəsində məşğul olan korporativ müştərilərin cəlb edilməsinə xidmət edəcək».

Kamil Seyidov
İdarə Heyətinin Üzvü,
Əməliyyatlar üzrə Direktor

2008-ci ildə Bank pul köçürmələri üzrə əməliyyatlardan 300 min ABŞ dolları gəlir əldə etmişdir, halbuki bütün 2007-ci il ərzində bu göstərici 180 min ABŞ dolları təşkil etmişdi.

KOMMUNAL ÖDƏNİŞLƏR

2008-ci ildə "Unibank" əhalidən kommunal ödənişlərin qəbul edilməsinə başladı. Ödənişlərin qəbulunu altı paytaxt filialında pilot rejimində başlayan Bank artıq ilin sonuna kimi praktiki olaraq bütün Bakı filiallarını bu xidmətə qoşdu. 2009-cü ildə isə bu xidmətin paytaxtda və regionlarda həyata keçirilməsi layihəsini tam başa çatdırmaq planlaşdırılır.

Communal ödənişlər üçün "Unibank" heç bir faiz tutmur. Beləliklə, ödənişçi elektrik enerjisi, su və ya qaz üçün ancaq qəbzə müvafiq məbləği ödəyir.

RISK MENECEMENT

Ötən bir neçə il ərzində "Unibank" risklərin idarə edilməsinə struktur

yanaşma işləyib hazırlamışdır və konservativ risk profilin dəstəklənməsi üçün bu sistemi təkmilləşdirməkdə davam edir. Ötən il ərzində "Unibank" özünün inkişaf strategiyasında bir sıra dəqiqləşdirmələr həyata keçirmiş və nəzarətin daxili prosedurlarının təkmilləşdirilməsinə xüsusi diqqət ayırmışdır. Bank tərəfindən yeni və daha konservativ kreditləşdirilmə parametrləri yaradılmış və istifadə üçün qəbul edilmiş, kreditlərin inzibatlaşdırılmasının daxili funksiyaları gücləndirilmişdir. Kredit limitlərinin iqtisadiyyatın sektorları, məhsullar, girov qrupları və digər parametrlər üzrə daimi icmalı aparılır. 2008-ci ildə daxili reyting sisteminin genişləndirilməsinə başlanmışdır və bu prosesin 2009-cü ildə başa çatdırılması planlaşdırılır.

Bankın menecmentinə risk portfelini daha səmərəli idarə etmək imkanı vermək üçün, hesabatlılıq və statistik təhlil daha da yaxşılaşdırılmışdır. "Unibank" həmçinin özünün risk portfelləri, habelə likvidlik riski və

digər risklər üçün stress-testlər sistemi yaratmışdır. Bu daimi prosesdir, 2009-cü ildə və gələcəkdə bu sistem daha da genişləndiriləcəkdir.

Risklərin İdarə edilməsi Departamentinin əməliyyat riskləri üzrə şöbəsi bankın əməliyyat bölmələrilə, o cümlədən, front-ofislə sıx əməkdaşlıq şəraitində işləyir. "Unibank"-ın əvvəllər müşahidə olunan sürətli böyüməsi zamanı Əməliyyat riskləri üzrə şöbə prosedurların və təlimatların Bankın işgüzar fəallığına müvafiqliyinin təmin olunmasının aparıcı vasitəsi idi. Əməliyyat risklərinin xəritələşdirilməsi yerinə yetirilir və daim təkmilləşdirilir. Biznes-prosedurlar, bankın əlində səmərəli nəzarət tədbirlərinin olması üçün, fasiləsiz olaraq təhlil edilir, personalın testləşdirilməsi və təlimləndirilməsi isə Risklərin İdarə edilməsi departamenti tərəfindən fasiləsiz olaraq təhlil edilir.

BEYNƏLXALQ MÜNƏSİBƏTLƏR

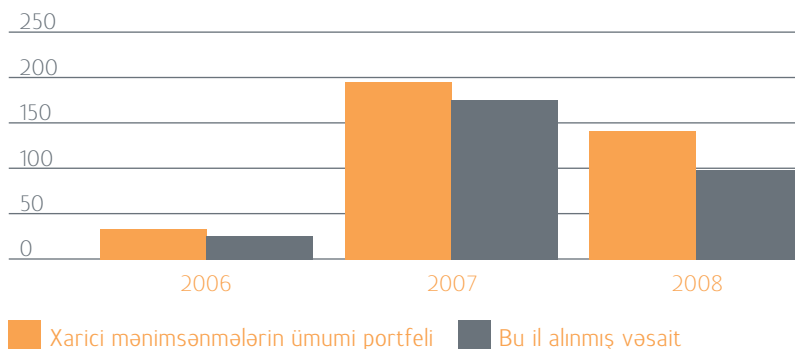
BEYNƏLXALQ TƏRƏFƏŞLİQ

2008-ci ildə "Unibank" beynəlxalq maliyyə institutları ilə fəal əməkdaşlığı davam etdirmişdir. Bank bundan əvvəl cəlb edilmiş kredit xətlərinin vəsaitini müvəffəqiyyətlə istifadə etmişdir və yeni maliyyə resurslarını cəlb etməkdə və yerləşdirməkdə davam edirdi.

2008-ci ilin yekunlarına görə, "Unibank"ın xarici mənimləmələrinin ümumi portfeli 143,650 mln. manat təşkil etmişdir. Təkcə il ərzində Bank 98 mln. ABŞ dolları məbləğində yeni sazişlər bağlamışdır. Ticarət maliyyələşdirilməsi üçün Banka üç xətt təqdim edilmişdir. Konkret olaraq, ikisi "BANIF - Banco Internacional do Funchal, S.A. London Branch", dan (Portuqaliya) – hərəsi 4 mln. ABŞ dolları məbləğində, habelə "GFM Cossack Bond Company" dan (Kayman adaları) – 5 mln. ABŞ dolları məbləğində. Həmçinin "Unibank", əsas bank fəaliyyətinin yerinə yetirilməsi üçün, "HBK Master fund L.P." dan (Kayman adaları) 5 mln. ABŞ dolları məbləğində maliyyələşdirilmə əldə etmişdir.

2008-ci ildə Bank həmçinin üç yeni müxbir hesab açmışdır. Beləliklə, verilən an üçün Bankın USD, EUR,

Xarici mənimləmələr

GBP, RUB, JPY və AZN kimi dünya valyutalarında 51 müxbir hesabı vardır.

KİÇİK VƏ ORTA SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAF ETDİRİLMƏSİ ÜÇÜN KREDİT XƏTLƏRİ

İlin əvvəlində "Unibank", təşkilatçısı kimi Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının (AYİB) çıxış etdiyi A/B-Loans (A/B loan III) layihəsi üzrə üçüncü sindikatlaşdırılmış kreditin vəsaitinin mənimlənməsini başa çatdırmışdır. AYİB-dən əlavə, sindikatda həmçinin "Anglo-Romanian Bank Limited", "RZB Group", Hindistan Dövlət Bankı, "VTB Bank Europe", "Indover Bank", "Wachovia Bank",

"Chinatrust Commercial Bank", "Land Bank of Taiwan", "Offshore Banking Branch", "National City Bank", "Banco Efisa", "Banque de Commerce et de Placements", "DHB Bank", "Hipoteku Banka and Credit Europe Bank (Suisse)" kimi maliyyə təşkilatları çıxış etmişlər.

Ümumi həcmi 35 mln. ABŞ dolları olan kredit vəsaitinin hesabına inşaat, istehsal, ticarət, telekommunikasiya, təbabət, qida sənayesi və s. sahələrdə 60-a yaxın layihə maliyyələşdirilmişdir. Vəsaitin bir hissəsi pərakəndə məhsulların maliyyələşdirilməsinə yönəlmişdir.

«Global maliyyə böhranı dövründə «Unibank»a xarici investorlar tərəfindən etimadın artması bizim üçün xüsusi ilə vacibdir. 2008-ci ildə yeni kredit xətlərinin cəlb olunması Bank üçün əlverişli olan şərtlərlə aparılıb. Bu da öz növbəsində müştərilərimizə səmərəli faiz dərəcələri ilə kreditlər vermək imkanı vermişdir».

Faiq Hüseynov
İdarə Heyətinin Sədri

Bu sindikatlaşdırılmış kreditləşdirilmə AYİB tərəfindən "Unibank" üçün təşkil olunmuş artıq üçüncü layihədir, bu isə birinci iki layihənin müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsinə şahədət edir. Kreditin məbləği və iştirakçıların sayı artdığından, üçüncü sövdələşmə hətta daha əhəmiyyətlidir, bu isə beynəlxalq bank birliyinin Banka etimadının yüksək səviyyəsini qeyd edir.

2008-ci ildə "Unibank" həm də Qara dəniz Ticarət və İnkişaf Bankından (QITIB) kredit xəttinin alıcısı olmuşdur. Kiçik və orta sahibkarlıq sahəsində layihələrin maliyyələşdirilməsinə yönəlmiş, 5 mln. ABŞ dolları həcmində kredit xətti 5 illiyə təqdim edilmişdir.

İPOTEKA ÜÇÜN KREDİT XƏTLƏRİ

Ötən il "Unibank" ipoteka sahəsində layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün uzunmüddətli kreditlərin alınması haqqında üç saziş imzalamış və bu məqsədlər üçün 45 mln. ABŞ dolları cəlb etmişdir.

Birinci kredit xətti Banka Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası tərəfindən təqdim olunmuşdu. İpotekanın maliyyələşdirilməsi üçün kredit xəttinin ümumi həcmi 15 mln. ABŞ dolları təşkil etmişdi.

İkinci kredit xətti "Unibank"a DEG – Alman Sərmayə Korporasiyası tərəfindən təqdim edilmişdi. Ümumi həcmi 15 mln. ABŞ dolları olan kredit – subordinasiya olunmuş kreditdir və Banka məcmu kapitalı artırmaq imkanı verir.

Həcmi yenə də 15 mln. ABŞ dolları təşkil edən üçüncü kredit xətti Banka "FMO" ("Nederlandse Financierings-Maatschappij Voor Ontwikkelingslanden N.V."). – Hollandiya maliyyə şirkəti tərəfindən təqdim edilmişdi. Bu kredit xəttinin vəsaiti ipoteka obyektlərinin satın alınması, modernləşdirilməsi, təmiri və ya inşası layihələrinin maliyyələşdirilməsinə, habelə ipoteka kreditlərinin təkrar maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcək. Hər üç kredit həm kreditorlar, həm də Bank üçün sərfəli şərtlərlə cəlb edilmişdir, bu isə "Unibank"a ipoteka kreditlərini ağılabatan faiz dərəcələri ilə vermək imkanı yaradacaqdır.

İLİN ƏN YAXŞI SÖVDƏSİ

2008-ci ildə "Deutsche Bank AG London" "Unibank" KB üçün sindikatlaşdırılmış kreditin təşkilatçısı kimi çıxış etdi. Sindikatın vəsaiti ticarət sahəsində layihələrin maliyyələşdirilməsinə yönəlmişdi.

Ümumi həcmi 30 mln. ABŞ dolları olan sindikatlaşdırılmış kreditləşdirilmədə, Deutsche Bank AG London-dan başqa, daha 9 əcnəbi bank iştirak etmişdir: "Anglo-Romanian Bank Limited", "Bank Leumi", "Erste Bank", "Dresdner Kleinwort", "De Indonesische Overzeese Bank N.V.", "National City Bank", "Demir-Halk Bank (Nederland) N.V.", "GarantiBank International N.V." və "OTP Bank Plc".

Dünya bazarlarında ABŞ-da ipoteka böhranı ilə bağlı qeyri-sabitliyə və meydana gəlmiş likvidlik sezməsinə baxmayaraq, sindikatlaşdırılmış kredit bəyan olunduğundan daha böyük məbləğə imzalanmışdı – sindikatın ilkin məbləği 25 mln. ABŞ dolları təşkil edirdi. Lakin müvəffəqiyyətlə aparılmış danışıqların gedişində sindikatın məbləği 30 mln. ABŞ dollarına qədər artırıldı. Bu bir daha ona şahədət edir ki, "Unibank" beynəlxalq maliyyə strukturlarının etimadını qazanmağa və özünü etibarlı və sərfəli tərəfdaş kimi göstərməyə müvəffəq olmuşdur.

İlin yekunlarına görə, nüfuzlu maliyyə jurnalı "Trade & Forfaiting Review Magazine" bu sövdələşməni "İlin ən yaxşı sövdəsi" adlandırmışdır.

Şamo Abasov, "Qüller və satıcılar", 55x75

TÖRƏMƏ ŞİRKƏTLƏR

“UNILEASING”

2008-ci il “Unileasing” lizinq şirkəti üçün ən müvəffəqiyyətli illərdən biri olmuşdur. 2008-ci il ərzində lizinq şirkətinin mütəxəssisləri tərəfindən 377 müqavilə bağlanmış, onlara müvafiq olaraq ümumi məbləği 28,3 mln. ABŞ dolları olan 557 lizinq obyektinin əldə edilməsi maliyyələşdirilmişdir. Beləliklə, 2008-ci ilin dekabr ayının 31-i üçün “Unileasing”-in lizinq portfeli 46,2 mln. ABŞ dolları təşkil etmiş, respublikanın iqtisadiyyatına sərmayələrin həcmi isə 60 mln. ABŞ dollarına çatmışdır, özü də bu sərmayə qoyuluşunun təxminən yarısı ötən il ərzində həyata keçirilmişdir.

Ötən il şirkət özünün ən iri lizinq layihəsini imzalamışdır. Layihənin ümumi dəyəri 2,04 mln. Avro təşkil edir, Unileasing şirkətinin sərmayələri isə 1,4 mln. Avronu aşır. Bu müqavilə, hesabına şirkətin lizinq portfelinin təxminən 17%-nin formalaşdığı, ən perspektiv istiqamətlərdən biri olan “Sənaye avadanlığının lizinqi” layihəsi çərçivəsində bağlanmışdır. Lizinq portfelinə bu kimi layihələrin olması həm respublikada müşahidə olunan ümumi iqtisadi yüksəlişlə, həm də şirkət tərəfindən təklif olunan cəlbədicə maliyyələşdirilmə şərtləri ilə bağlıdır.

Ötən il “Unileasing” həm də 1,8 mln. manat məbləğində istiqrazların emissiyasının layihəsini qeydiyyatdan keçirmişdir. Istiqrazlar şirkətin lizinq əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi üçün əlavə resursların cəlb edilməsi məqsədilə buraxılmışdır. Dövrüyyə müddəti 360 gün olan bir istiqrazın nominal dəyəri 1000 manat, onlar üzrə gəlirlilik isə 14% olmuşdur.

2008-ci ildə “Unileasing” növbəti dəfə özünün etibarlı tərəfdaş statusunu təsdiq etdi. Dünyəvi böhrana və beynəlxalq bazarlarda maliyyələşdirilmənin azaldılmasına baxmayaraq, şirkət ABŞ-in İxrac-İdxal Bankından (“Eximbank USA”) 2,5 mln. ABŞ dolları ölçüsündə kredit xəttini müvəffəqiyyətlə cəlb etmişdir. Bu vəsaitin bir hissəsi “New Holland inşaat texnikasının lizinqi” layihəsi çərçivəsində inşaat texnikasının ixracatının maliyyələşdirilməsinə yönəlmişdir. Amerika maliyyə institutunun vəsaiti həm də yerli sahibkarlığın inkişafını stimullaşdırır. “Eximbank USA”-nın kredit xətti əcnəbi lizinq institutlarının bütövlükdə Azərbaycanın lizinq bazarına və konkret olaraq, “Unileasing” şirkətinə etməsinə daha bir sübutdur.

Ötən il “Unileasing” və Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB) lizinq şirkətinə Avropa idarəetmə sisteminin tətbiq

edilməsi üzrə Azərbaycanda ilk layihəni başa çatdırdılar. Həmçinin “Unileasing” özünün sayca beşinci regional nümayəndəliyini açdı. Şirkət tərəfindən Saatlı şəhərində açılmış nümayəndəlik, kommersiya əhəmiyyətli daşınmaz əmlakın, inşaat, nəqliyyat, istehsal və tibb avadanlığının lizinqi kimi sərfəli və perspektivli maliyyə alətlərini Aran iqtisadi zonasının və ölkənin ona yaxın yerləşən regionlarının sahibkarları üçün əlçatan etdi. Beləliklə, bu gün üçün Unileasing şirkətinin nümayəndəlikləri Şimal-Qərb regionunu (Gəncə nümayəndəliyi), Cənub-Şərq regionunu (Lənkəran nümayəndəliyi), Şimal regionu (Şəki nümayəndəliyi), Şimal-Şərq regionu (Quba nümayəndəliyi) və Mərkəzi regionu (Saatlı nümayəndəliyi) əhatə edir. 2008-ci ilin yekunlarına görə, şirkətin regionlar üzrə lizinq portfeli 7,5 mln. ABŞ dolları təşkil etmişdir. Beləliklə, ötən il ərzində şirkətin regional portfeli 150% böyümüşdür, bu isə respublikanın rayonlarında biznesin sürətli inkişafından xəbər verir.

Ötən il şirkət həmçinin “Dəyərinin 10%-nə avtomobil”, Kommersiya əhəmiyyətli daşınmaz əmlakın 10 ilə qədər lizinqi”, “İstifadə olunmuş yük avtomobillərinin lizinqi” “İslam lizinqi” və s. kimi yeni layihələr həyata keçirmişdir.

“UNICAPITAL”

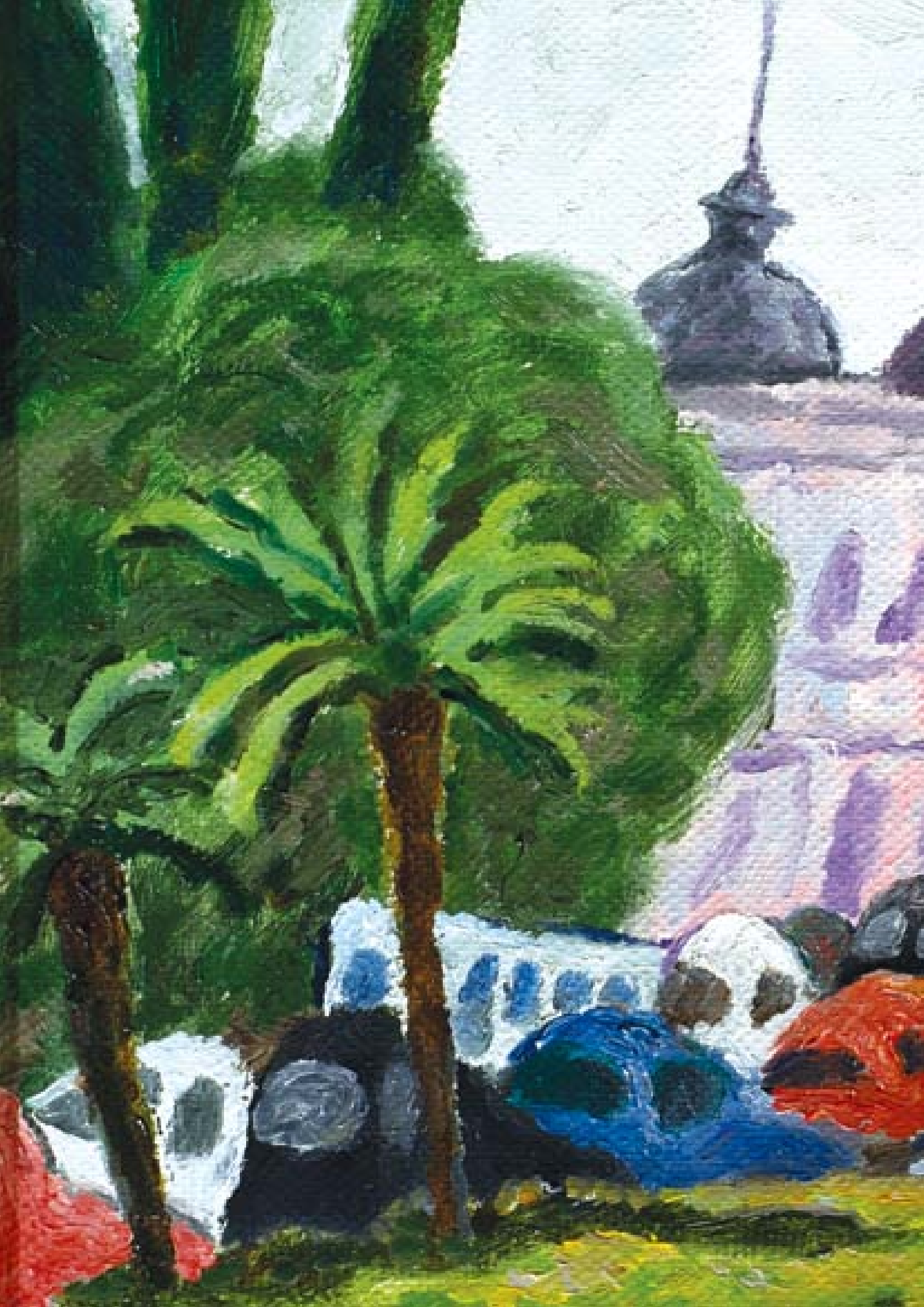
2008-ci ildə “Unibank”ın törəmə sərmayə şirkəti – “Unicapital” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti öz işinə başlamışdır. Şirkət Bakı Fond Birjasının (BFB) nizamnamə kapitalında “Unibank”ın payını satın almış və 5,56%-lik iştirak payı ilə birjanın tam hüquqlu səhmdarı olmuşdur. Broker və diler fəaliyyətinin həyata keçirilməsi, habelə qiymətli kağızların idarə edilməsi üçün lisenziya alaraq, şirkət Azərbaycanın qiymətli kağızlar bazarının peşəkar iştirakçılarının sırasına daxil olmuşdur.

2008-ci ilin dekabr ayının yekunlarına görə, “Unicapital” Azərbaycanda broker xidmətlərinin göstərilməsi üzrə lider olmuşdur. Şirkət həmçinin diler xidmətlərinin göstərilməsi üzrə liderlər üçlüyünə daxil olmuşdur. 2008-ci il ərzində 30-dan artıq hüquqi şəxs şirkətin müştərisi olmuş, onlara ümumi 678 mln. manat məbləğində broker xidmətləri göstərilmişdir. Broker əməliyyatlarının ümumi həcmindən Unicapital Azərbaycanın Mərkəzi Bankının notlarının alqı-

satqısı üzrə 266 mln. manatdan artıq məbləğdə, DXİ bazarında ticarət əməliyyatları üzrə 92 mln. manatlıq, REPO və eks-REPO əməliyyatları üzrə 302 mln. manatlıq əməliyyatlar həyata keçirmişdir.

Şirkət öz müştərilərinə həmçinin korporativ qiymətli kağızların – səhmlərin və istiqrazların alqı-satqısı üzrə xidmətlər göstərmiş və mülkiyyət hüquqlarının lazımı qaydada qeydiyyatı alınmasını təmin etmişdir. Şirkətin əməkdaşları sövdələri həm Bakı Fond Birjasının hərrac meydançasında aparmış, həm də birjadan kənar dövriyyədə iştirak etmişlər.

Son altı ayın yekununa görə, “Unicapital”ın orta bazar payı dövlət qiymətli kağızlar bazarının ümumi həcmindən 18%-nə yaxındır.

Altay Sadıxzada, "Neftçilər", 34x38

FİLİALLAR

FİLİAL ŞƏBƏKƏSİNİN İNKİŞAF ETDİRİLMƏSİ

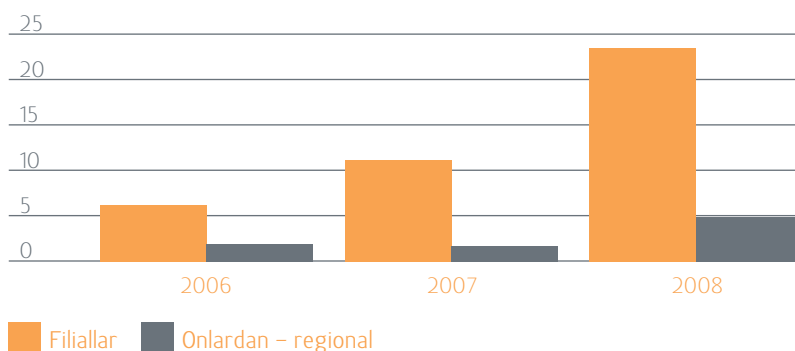
Hələ 2006-cı ilin sonunda "Unibank" bankın pərakəndə satışlarının inkişaf etdirilməsini yaxın 3 il üçün başlıca strateji məqsəd kimi müəyyən etmişdi. Ötən il ərzində bank bu istiqamətdə işi fəal surətdə həyata keçirirdi, nəticədə 2008-ci il bankın filiallarının açılması cəhətdən rekord il oldu. Təkcə son il ərzində Bank özünün 12 yeni paytaxt filialını, birinci Bakı şöbəsinə və 3 yeni regional filialını açmışdır.

Beləliklə, ilin yekunlarına görə, "Unibank"ın filial şəbəkəsi Bankın 17 paytaxt və 5 regional (Gəncə, Sumqayıt, Şəki, Şəmkir və Quba) filialından ibarətdir.

Bu zaman başlıca vəzifə müştəriyə maksimal yaxınlaşmanın əldə olunması və təklif olunan bank xidmətlərinə giriş imkanı idi. Filialların yerləşməsi ilə hesabla seçilirdi ki, onlar istər fiziki və hüquqi şəxslərin sayı, istərsə də ərazi üzrə maksimum əhatəyə malik olsunlar.

Filial şəbəkəsinin artımı

2009-CU İL ÜÇÜN PLANLAR

Özünün sosial məsuliyyətini yaxşı dərk edərək, "Unibank" regionların inkişafına xüsusi diqqət yetirir. Məhz buna görə son ildə bank filial şəbəkəsinin, o cümlədən regionlarda, genişlənməsini vurğulayır. Yeni filialların fəaliyyətinin ələ ilk günlərinin təhlili göstərir ki, keyfiyyətli bank xidmətlərinə tələbat olduqca böyükdür. Buna görə də bank tərəfindən 2009-cu ildə regional

şəbəkənin inkişaf etdirilməsi qərarı qəbul edilmişdir.

Belə ki, 2009-cu ildə "Unibank" Mingəçevir, Lənkəran şəhərlərində filiallar və Gəncə şəhərində əlavə şöbə açmağı planlaşdırır.

Bütün yeni filiallar öz müştərilərinə bank xidmətlərinin bütün spektrini - əhəliyə və korporativ müştərilərdən depozitlərin qəbulunu, istehlak maliyyələşdirilməsini və

«Filial şəbəkəsinin genişləndirilməsi – «Unibank»ın inkişaf strategiyasının ən mühüm bəndlərindən biridir. Bizim üçün, bütün maliyyə aləmində yaranan mürəkkəb vəziyyətdə əvvəlcədən qarşıya qoyulan bütün vəzifələri müvəffəqiyyətlə həyata keçirməyimiz xüsusilə mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Yeni paytaxt və regional filialların açılması Bankın müştərilərinə təqdim olunan xidmətlərə girişi yüngülləşdirəcəkdir».

Faiq Zeynalov

İdarə Heyətinin üzvü,
Riteyl xidmətləri üzrə Direktor

İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARI

mikromaliyyəşdirilməni, biznes-kreditləşdirilməni, plastik kartlar üzrə xidmətləri, kommunal xidmətlərin və mobil rabitə xidmətlərinin ödənişini və s.-ni təklif edəcəklər.

Yeni regional filialların açılması üçün stimullardan biri – “Unibank”-in paytaxtda və regionlarda öz fəaliyyətini fəallaşdırmaq meylidir. Yeni filiallar “Unibank”a əhalinin təkcə regional mərkəzlərdə deyil, həm də yaxında yerləşən rayonlarda da keyfiyyətli xidmətlə təmin edilməsini həyata keçirmək imkanı verəcəkdir.

“UNİBANK”DA İT TEXNOLOGİYALARI

2008-ci il yeni İT-texnologiyaların işlənilib hazırlanması və tətbiq edilməsi baxımından “Unibank” üçün ən dolğun illərdən biri oldu.

Ötən il ərzində “Unibank”ın İT-xidməti bir sıra həm yeni, həm də əvvəl başlanmış layihələri həyata keçirdi. Konkret olaraq, müştərilərə xidmətin keyfiyyətinin yüksəldilməsi üçün, Avtomatlaşdırılmış Bank Sisteminin (ABS) yeni variantına – “Va-Bank 6.0”-a keçid prosesi başlandı. Həmçinin ABS-nin iki yeni modulunun – “Çirkli pulların yuyulmasına əks-təsir” və “Pul bazarı” modullarının quraşdırılması həyata keçirildi ki, bu da “Unibank”da istifadə olunan ABS-in funksional imkanlarını genişləndirmiş oldu.

Ötən il verilənlər bazasının yeni, Oracle 11G variantına keçid üzrə iş başa çatdırıldı ki, bu da hərəkət sürətini artırmağa, verilənlər bazası ilə işdə yeni imkanlar əldə etməyə və sistemin özünün etibarlılığını artırmağa imkan verdi. Həmçinin SWIFT-in SWIFTNet Phase 2 texnologiyasına miqrasiyası başa çatdırıldı ki, bu da təkcə sistemin imkanlarını genişləndirməyə yox, həm də onun təhlükəsizliyini artırmağa imkan verir.

“Unibank”ın İT-mütəxəssisləri həm də APUS sisteminin xəbərlərinin emalı üçün proqram təminatının (PT) işlənilib hazırlanması üzrə işi başa çatdırdılar. Bu layihənin həyata keçirilməsi beq-ofisin əməkdaşlarının kommunal ödənişlərin verilənlərinin yoxlanılması üzrə əməyini yüngülləşdirməyə imkan yaratdı.

“Unibank” ölkənin, Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinin elektron sənəd dövriyyəsi üzrə pilot layihəsinə qoşulmuş ilk banklarından biri oldu. Belə ki, 2008-ci ildə Bank vergilər xidməti ilə elektron sənəd dövriyyəsi sistemini – “AVIS”in sınaq istismarına işə saldı.

Bundan əlavə, ötən ildə bankın informasiya texnologiyaları üzrə mütəxəssisləri həm də bir sıra digər layihələri həyata keçirdilər. Konkret olaraq, kadrların və əmək

haqlarını qeydiyyat sistemi - “Bars” verilənlər bazasının ayrıca serverinə çıxarıldı, İP-telefonu tətbiqi üzrə layihə həyata keçirildi, serverlərin virtualaşdırılması platformasına keçid başa çatdırıldı, optik lifli rabitə kanalları işə buraxıldı, bəzi filialların müştərilərinin ayrılması üzrə iş aparıldı və s. Bütün bu layihələrin həyata keçirilməsi “Unibank”a hərəkət sürətini artırmaq, sistemlərin keyfiyyətini və etibarlılığını əhəmiyyətli dərəcədə yüksəltmək, serverlərin resurslarından optimal istifadə etmək, yeni server və sistemlərin alınmasına xərcləri azaltmaq və onların istismarına məsrəfləri azaltmaq imkanı verdi.

“VAHİD MÜŞTƏRİ” VƏ “VAHİD PƏNCƏRƏ”

2008-ci ildə “Unibank”ın İT-mütəxəssisləri müştərilərə xidmətin “Unibank” üçün prinsipial olaraq yeni olan iki sistemini – “Vahid müştəri” və “Vahid pəncərə” sistemlərini işləyib hazırladılar və tətbiq etdilər. Bu sistemlərin hər ikisi “Unibank”ın bank xidmətlərinin hər bir müştəri üçün rahatlığını və əlverişliliyini maksimum səviyyədə yüksəltməyə xidmət edir. “Vahid müştəri” sistemi bankın əməkdaşına ayrılıqda hər bir müştərinin bankla əməkdaşlığının bütün tarixçəsini görmək imkanı verir. Konkret olaraq, sistemdə müştəri barədə, onun istifadə etdiyi istənilən

İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARI

bank məhsulları və xidmətləri üzrə və onun tərəfindən həyata keçirilən bütün bank əməliyyatları üzrə bütün cari və arxiv məlumatı saxlanılır. Bu cür sistem müştəriyə, onun bankla əməkdaşlığı üzrə bütün məlumat spektrini maksimum sürətli rejimdə təqdim etməyə imkan verir.

“Vahid pəncərə” sistemi, öz növbəsində, müştəriyə “Unibank”ın istənilən filialında, istər paytaxtda, istərsə də regionlarda eyni səviyyədə keyfiyyətli və səmərəli xidmət almaq imkanı verir. Belə ki, məsələn, müştəri “Unibank”ın istənilən filialında, ilkin olaraq hansı filialın müştərisi olduğundan asılı olmayaraq, öz kreditini ödəyə və ya depozitinə əlavə yatırım həyata keçirə bilər. “Vahid müştəri” sistemi “Unibank”ın istənilən filialının əməkdaşına, “Unibank”ın hər bir müştərisi barədə tam informasiyaya operativ şəkildə giriş əldə etmək imkanı verir.

“İNTERNET-BANK”

Ötən il “Unibank” yeni, “İnternet-Bank” xidmətini işə saldı, onun çərçivəsində bankın müştəriləri İnternet vasitəsilə pul vəsaitinin özünün bir hesabından digər hesabına, digər müştərinin “Unibank”dakı və ya həm ölkə daxilində, həm də xaricdə yerləşən istənilən digər bankdakı hesabına köçürülməsi kimi bank əməliyyatlarını həyata keçirmək imkanı əldə edirlər. Bu xidmət müştəriyə vəsaitin bir valyutadan digərinə konvertasiyasını yerinə yetirmək, hesablardakı vəsaitlərin qalıqları və onların hərəkəti, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının valyuta məzənnələri və “Unibank”da valyutaların konvertasiyası üçün kommərsiya məzənnələri barədə barədə məlumat əldə etmək üçün imkan yaradı. “İnternet-Bank”a qoşulma tamamilə pulsuzdur.

“İnternet-Bank” Banka sutkada 24 saat ərzində, dünyanın istənilən nöqtəsində müştərinin yanında olmaq imkanı verir. “İnternet-Bank”-ın sayəsində Bankın korporativ və pərakəndə müştəriləri, Bankdan uzaqda ola-ola, öz vəsaitlərini cəld, etibarlı və təhlükəsiz idarə etmək imkanı əldə etdilər. Bu isə onların filiallara baş çəkilməsinə sərf etdikləri vaxtı əhəmiyyətli dərəcədə azaltmış oldu. İnternet-bankinq yüksək səviyyədə texnoloji və Azərbaycanın maliyyə bazarı üçün yeni bir hal olduğundan, müştərilərin bütün sorğularına operativ şəkildə reaksiya verilməsi üçün, “Unibank” “İnternet-Bank” sistemində xüsusi “Sual-Cavab” opsiyasını işləyib hazırlamışdır. Bu opsiyanın sayəsində bu xidmətin istifadəçiləri onları maraqlandıran bütün məsələlər üzrə Bankın mütəxəssisləri ilə məsləhətləşə bilərlər.

SKORİNG

2008-ci ildə "Unibank" Böyük Britaniyanın "Experian-Scorex" şirkətinin "STRATEGY MANAGER" kredit sifarişlərinin skoring işlənməsi sisteminin işə salınmasını həyata keçirdi. Bu sistem dünyada ən yaxşı sistemlərdən biri hesab edilir və "Unibank"da tətbiq olunan "VA-Bank" ABS ilə müvəffəqiyyətlə inteqrasiya olunmuşdur. "STRATEGY MANAGER" minimal müddətdə müştərinin kredit qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə yardım edir və kredit proseduru, kredit müqaviləsinin yaradılmasına qədər, avtomatik olaraq yerinə yetirir. Bu sistemin üstünlüklərindən biri odur ki, o strategiyada dəyişikliklər etməyə və riskləri minimuma endirməyə imkan verir.

"Unibank"da tətbiq edilən skoring sistemi özündə analitik proqnozlaşdırılmanı, qərarların qəbul edilməsi mexanizmini və bankın strategiyasının optimallaşdırılması metodlarını birləşdirir. Bütün bunlar verilənləri səmərəli şəkildə sistemləşdirmək və borcalanlarla qarşılıqlı əlaqə prosesinə operativ şəkildə təsir göstərmək imkanı yaradır.

Sistemin işə salınması anı üçün "Unibank" Azərbaycanda bu sistemi tətbiq etmiş və "Experian-Scorex" şirkətinin rəsmi tərəf-müqabili olmuş yeganə bank idi.

Müseyib Əmirov, "Pambıq yığanlar", 42x108.5

İNSAN RESURSLARI

PERSONAL

2008-ci ildə "Unibank" özünün filial şəbəkəsini genişləndirməyi və yeni struktur bölmələrini yaratmağı davam etdirirdi. Bununla bağlı Bankda yeni peşəkar əməkdaşların cəlb edilməsi, habelə stajçıların təlimləndirilməsi və hazırlanması üzrə iş aparılmışdı. İl ərzində staffın ümumi həcmi 10,5% artırılmışdı və 2008-ci ilin dekabr ayının 31-inə olan vəziyyət üçün əməkdaşların sayı 664 nəfər təşkil edirdi. Özü də Bankın əməkdaşlarının 11%-i (73 əməkdaş) Bakının hüdudlarından kənarında, regional filiallarda işləyir.

Bankın HR siyasəti təkcə yeni kadrların toplanması ilə məhdudlaşmırdı. HR bölməsinin başlıca vəzifəsi həm də Bankın əməkdaşlarının peşə keyfiyyətlərinin yüksəldilməsi idi. Bundan əlavə, Bankın əməkdaşları istər ölkə daxilində, istərsə də Çində, Rusiyada, Hollandiyada, Almaniyada və Dubayda müxtəlif treninqlərdə iştirak etmişdirlər.

"UNITRAINING"

2008-ci ildə "Unibank" özünün korporativ treninq mərkəzinin – "Unitraining" in açıldığını elan etdi. "Unitraining" in yaradılması üçün Bank tərəfindən, 7 sayılı filialda treninqlərin keçirilməsi üçün xüsusi olaraq avadanlıqla təchiz edilmiş yer ayrılmışdı.

"Unitraining" – kadrların peşəkar hazırlığı üçün cavabdeh olan və

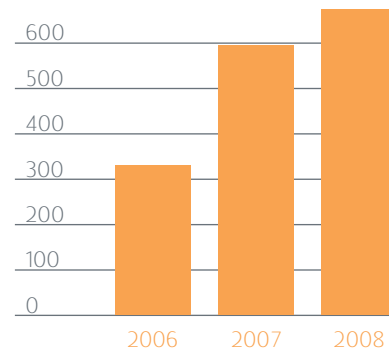
personalın təlimləndirilməsinə sistem yanaşmanı təmin edən korporativ təlim mərkəzidir. "Unitraining" in yaradılması zamanı təlim mərkəzinin qarşısında, şəxsi təcrübəyə əsaslanaraq, biznes-təhsil sisteminin işlənilməsi və tətbiq edilməsi vəzifələri qoyulmuşdu. Korporativ təlim mərkəzinin təsis edilməsində başlıca məqsəd – biznesin məqsədlərinə nail olmaqda şöbə müdirlərinə yardım edəcək əlverişli və çevik təlimləndirilmə resursunun yaradılmasıdır.

"Unitraining" əməkdaşların aşağıdakı istiqamətlər üzrə təlimləndirilməsini təşkil edir:

- Bank işi;
- Personalın peşəkar inkişafı;
- Menecment;
- Biznes texnologiyaları.

"Unitraining" də təlimləndirmə sisteminin üstünlükləri kimi təlim prosesinin mobilliyini, çevikliyini, korporativ məsələlərin həllinə yönəlmiş ixtisaslaşdırılmış proqramları, təcrübə mübadiləsi imkanını və s.-ni aid etmək olar. Təlim proqramları, korporativ mədəniyyətin səciyyəsinə, təqdim olunan xidmətlərin xüsusiyyətlərinə və həll olunan məsələlərin birinci dərəcəli olmasına müvafiq olaraq, "Unibank" in ehtiyaclarına uyğunlaşdırılır, "Unitraining" layihəsi çərçivəsində tətbiq olunan sistemlər və metodlar isə Bankın inkişaf etdirilməsinin korporativ strategiyasını tam şəkildə əks etdirir. Beləliklə, bu mərkəzin

Əməkdaşlar

yaradılması Bank tərəfindən göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin daha da yüksəldilməsinə yardım edir.

Hazırda "Unitraining" Bankın işçilərinin peşə səviyyəsinin yüksəldilməsi üzrə tədbirləri müvəffəqiyyətlə həyata keçirir və personalın peşə səviyyəsini bank texnologiyaları sahəsində ən yeni nailiyyətlərə müvafiq saxlayır. Təkcə ötən il ərzində "Unitraining" 20 yeni treninq işləyib hazırlamış və 70-dən artıq məşğələ keçirmişdir. Bu müddət ərzində Bankın menecerlərindən olan 20 korporativ məşqçi Bankın 500-dən artıq əməkdaşına müxtəlif vərdişləri öyrətmişlər.

Hər bir treninqin personalın təlimlənməsinin illik planı çərçivəsində mütləq qaydada bu və ya digər məşğələdə iştirak etməli olan, məqsədli auzitoriyası vardır. Lakin bir çox hallarda öz təşəbbüsü ilə treninqlərə yazılmış əməkdaşların sayı mütləq dinləyicilərin sayından

artıq olur. Bununla bağlı "Unitraining" mütəmadi olaraq əlavə treninqlər və seminarlar keçirir.

"Unitraining" təlimlənməni iki başlıca istiqamət üzrə aparır: adaptiv – yeni əməkdaşlar üçün və ixtisaslaşdırılmış – fəaliyyət göstərən personal üçün. Adaptiv təlimlənmə proqramı yeni əməkdaşlarda "Unibank"ın strukturu, norma və dəyərlər sistemi, texnoloji və korporativ xüsusiyyətləri haqqında biliyin formalaşdırılmasına yönəlmişdir. İxtisaslaşdırılmış təlim bank işinin, menecmentin səciyyəsinə, əməkdaşlarda müəyyən vərdiş və bacarıqların inkişaf etdirilməsini və s.-ni əhatə edir.

Təlim əsasən daxili ehtiyatların hesabına keçirildiyindən, mərkəzdə həm də öz məşqçilərinin hazırlanması proqramı da həyata keçirilir.

"ASSESSMENT CENTER"

2008-ci ildə "Unitraining" personalın qiymətləndirilməsinin yeni layihəsini - "Assessment center"i işə saldı. "Assessment center" – əməkdaşların cəld qiymətləndirilməsi sistemidir. Bu sistemin analoji sistemlərdən ən mühüm fərqi ondadır ki, psixoloji testlərin və intervülərin tətbiq edilməsindən başqa, bu sistem həm də davranış tapşırıqlarından və işgüzar oyunlardan istifadə edir. Bu zaman iştirakçılar real vəziyyəti – peşəkar məsələlərin həllini, müştəri ilə danışıqları və s.-ni modelləşdirirlər. "Assessment center"ın başlıca üstünlüyü ondan ibarətdir ki, bu sistem hər bir işçinin şəxsi və peşəkar keyfiyyətlərinin tam təsvirini əldə etmək imkanı verir. Bundan əlavə, bu cür yanaşmada qiymətləndirilmə obyektiv gedir, çünki qiymətləndirilmə prosesində eyni zamanda bir neçə tərəfin nümayəndələri – ekspertlər və iştirakçıların özləri iştirak edirlər. Layihənin həyata keçirilməsinə hazırlıq mərhələsində "Unibank"-ın

əməkdaşları müstəqil şəkildə bütün zəruri sənədlərin hazırlanması üzrə əsaslı iş gördülər, bir sıra psixoloji testlər və tapşırıqlar işlənib hazırlandı, personalın əksəriyyəti Assessment prosedurundan əvvəl gələn ilkin testləşdirmədən keçdi.

Qiymətləndirilmənin pilot proqramının həyata keçirilməsi üçün "Unibank" xarici mütəxəssisi, Frankfurt Biznes Məktəbinin eksperti, personalın qiymətləndirilməsi üzrə mütəxəssis Yuta Zürbomu cəlb etdi. Ekspertin səfəri zamanı, layihə iştirakçıları və tərkibinə Bankın İdarə Heyətinin üzvlərinin və bir sıra menecerlərin daxil olduğu müşahidəçilər üçün tanışlıq təqdimatı keçirildi.

Layihənin yekunlarına görə, "Unibank"-ın əməkdaşlarının liderlik potensialının aşkar edilməsi və üzə çıxarılması planlaşdırılır. Qiymətləndirilmənin nəticələrinin əsasında təkcə əməkdaşın malik olduğu vərdişlər deyil, həm də onun işini daha səmərəli və məhsuldar edə biləcək gizli imkanları aşkar ediləcəkdir.

Müseyib Əmirov, "Sahilda", 130x130

UNİBANK KOMMERSİYA BANKI

31 dekabr 2008-ci il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
Uyğun Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə
Hesabatları və Müstəqil Auditorun Rəyi**

MÜNDƏRİCAT

Müstəqil Auditorun Rəyi

Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları

Konsolidasiya Edilmiş Balans Hesabatı	1
Konsolidasiya Edilmiş Mənfəət və Zərər Hesabatı	2
Konsolidasiya Edilmiş Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər Hesabatı	3
Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Hesabatı	4

Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

1	Giriş	5
2	Qrupun Əməliyyat Mühiti	5
3	Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi	6
4	Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Uçot Təxminləri və Fərziyyələr	14
5	Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi	16
6	Yeni Uçot Qaydaları	16
7	Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri	21
8	Digər Banklardan Alınacaq Vəsaitlər	22
9	Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar	23
10	Satıla Bilən İnvestisiya Qiymətli Kağızları	30
11	Binalar, Avadanlıqlar və Qeyri-Maddi Aktivlər	32
12	Digər Maliyyə Aktivləri	33
13	Digər Aktivlər	34
14	Digər Banklara Ödəniləcək Vəsaitlər	34
15	Müştəri Hesabları	35
16	Buraxılmış Borc Qiymətli Kağızları	36
17	Müddətli Borc Öhdəlikləri	36
18	Digər Maliyyə Passivləri	41
19	Digər Passivlər	41
20	Subordinasiyalı Borc Öhdəlikləri	42
21	Nizamnamə Kapitalı	43
22	Faiz Gəlirləri və Xərcləri	43
23	Haqq və Komissiya Gəlirləri və Xərcləri	44
24	İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri	44
25	Mənfəət Vergisi	45
26	Səhm üzrə Mənfəət	46
27	Səqmentlər üzrə Təhlil	47
28	Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi	49
29	Kapitalın İdarə Edilməsi	63
30	Təəhhüdlər və Şerti Öhdəliklər	64
31	Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri	66
32	Maliyyə Alətləri Növlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları ilə Üzləşdirilməsi	68
33	Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar	69
34	Törəmə Müəssisələr	70
35	Hesabat Tarixindən Sonra Baş Vermiş Hadisələr	71

MÜSTƏQİL AUDİTORUN RƏYİ

Unibank Kommersiya Bankının İdarə Heyətinə və səhmdarlarına:

Biz Unibank Kommersiya Bankı və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2008-ci il tarixinə təqdim edilən konsolidasiya edilmiş balans hesabatı və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatı, səhmdar kapitalında dəyişikliklər hesabatı və pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatından, eləcə də əsas uçot prinsiplərinin xülasəsindən və digər izahlı qeydlərdən ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının audit yoxlamasını apardıq.

Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması üzrə Rəhbərliyin Məsuliyyəti

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə görə Rəhbərlik məsuliyyət daşıyır. Bu məsuliyyətə aşağıdakılar daxildir: fırıldaqçılıq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi üçün müvafiq daxili nəzarət sisteminin yaradılması, tətbiq edilməsi və davam etdirilməsi; müvafiq uçot siyasətinin seçilməsi və tətbiq edilməsi; və şəraitdən asılı olaraq məqbul uçot təxminlərinin irəli sürülməsi.

Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məsuliyyətimiz apardığımız audit yoxlamasına əsasən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirməkdən ibarətdir. Biz audit yoxlamamızı Beynəlxalq Audit Standartları əsasında apardıq. Həmin Standartların tələbinə görə, biz etik tələblərə əməl etməli və auditi elə şəkildə planlaşdırmalı və aparmalıyıq ki, maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhriflərin mövcud olmamasına kifayət qədər əmin olaq.

Audit yoxlamasına maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər və açıqlamalara dair auditor sübutu əldə etmək üçün prosedurların yerinə yetirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mülahizəsindən, eləcə də fırıldaqçılıq və ya səhvlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Həmin riskləri qiymətləndirərkən auditor müəssisənin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə görə müvafiq audit prosedurlarının işlənilməsi və hazırlanması məqsədilə müəssisə tərəfindən maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi üçün müvafiq daxili nəzarət sistemini nəzərdən keçirir. Bundan əlavə, audit yoxlamasına mövcud uçot siyasətinin uyğunluğunun və rəhbərliyin uçot təxminlərinin əsaslandırılmasının qiymətləndirilməsi, eləcə də maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının dəyərləndirilməsi daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz auditor sübutu rəyimizi bildirmək üçün kifayət qədər əsas verir.

Rəy

Bizim rəyimizcə, təqdim edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Qrupun 31 dekabr 2008-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Unibank Kommersiya Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Balans Hesabatı

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2008	2007
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	39,117	30,417
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar		3,665	13,007
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	8	16,117	25,793
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	9	317,714	272,478
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	10	869	15,053
Cari vergi ödənişləri		-	46
Təxirə salınmış vergi aktivi	25	-	150
Binalar və avadanlıqlar	11	12,387	8,611
Qeyri-maddi aktivlər	11	945	579
Digər maliyyə aktivləri	12	419	138
Digər aktivlər	13	27,762	20,468
CƏMİ AKTİVLƏR		418,995	386,740
PASSİVLƏR			
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	14	15,396	16,607
Müştəri hesabları	15	142,281	123,865
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	16	750	700
Müddətli borc öhdəlikləri	17	192,351	194,369
Cari vergi öhdəliyi		993	143
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	25	71	-
Digər maliyyə passivləri	18	799	2,128
Digər passivlər	19	1,106	2,316
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	20	21,546	10,058
CƏMİ PASSİVLƏR		375,293	350,186
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	21	15,000	15,000
Səhm mükafatı	21	12,076	12,076
Satıla bilən investisiya kağızları üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı		70	70
Bölüşdürülməmiş mənfəət		15,359	8,696
Bankın səhmdarlarına aid olan xalis aktivlər		42,505	35,842
Azlığın payı		1,197	712
CƏMİ KAPİTAL		43,702	36,554
CƏMİ PASSİVLƏR VƏ KAPİTAL		418,995	386,740

29 iyun 2009-cu il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Faiq Hüseynov
İdarə Heyətinin Sədri

Anna Kostina
Baş Mühasib

Unibank Kommersiya Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Mənfəət və Zərər Hesabatı

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2008	2007
Faiz gəlirləri	22	70,578	36,791
Faiz xərcləri	22	(38,388)	(19,912)
Xalis faiz gəlirləri		32,190	16,879
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	9	(12,311)	(5,771)
Ehtiyat ayırmalarından sonra xalis faiz gəlirləri		19,879	11,108
Haqq və komissiya gəlirləri	23	8,668	6,037
Haqq və komissiya xərcləri	23	(885)	(1,059)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla		2,554	1,706
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla		1,143	138
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	24	(21,473)	(12,890)
Digər əməliyyat gəlirləri		313	200
Vergidən əvvəlki mənfəət		10,199	5,240
Mənfəət vergisi xərci	25	(3,051)	(1,358)
İl üzrə mənfəət		7,148	3,882
Mənfəət aşağıdakı kimi təsnifləşdirilir:			
Bankın səhmdarlarına düşən hissə		6,663	3,770
Azlığın payı		485	112
İl üzrə mənfəət		7,148	3,882
İl ərzində Bankın səhmdarlarına düşən mənfəət üçün səhm üzrə mənfəət, əsas və sulandırılmış (bir səhm üzrə AZN ilə)	26	0.89	0.66

Unibank Kommersiya Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər Hesabatı

	Qeyd	Bankın səhmdarlarına aid olan hissə				Cəmi	Azlığın payı	Cəmi səhmdar kapitalı
		Nizam-namə kapitalı	Səhm mükafatı	Satıla bilən investisiya kağızları üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	Bölüşdürülməmiş mənfəət			
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>								
1 yanvar 2007-ci il tarixinə qalıq		6,600	484	70	4,926	12,080	-	12,080
Səhm emissiyası	21	8,400	11,592	-	-	19,992	600	20,592
İl üzrə mənfəət		-	-	-	3,770	3,770	112	3,882
31 dekabr 2007-ci il tarixinə qalıq		15,000	12,076	70	8,696	35,842	712	36,554
İl üzrə mənfəət		-	-	-	6,663	6,663	485	7,148
31 dekabr 2008-ci il tarixinə qalıq		15,000	12,076	70	15,359	42,505	1,197	43,702

Unibank Kommersiya Bankı
Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Hesabatı

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2008	2007
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Alınmış faizlər		68,253	35,720
Ödənilmiş faizlər		(37,017)	(16,998)
Alınmış haqq və komissiyalar		9,367	5,902
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(885)	(1,059)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan əldə edilən gəlirlər		2,554	1,706
Alınmış digər əməliyyat gəlirləri		313	200
Ödənilmiş inzibati və digər əməliyyat xərcləri		(18,876)	(11,514)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(1,934)	(1,849)
Əməliyyat aktiv və passivlərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını		21,775	12,108
Əməliyyat aktiv və passivlərində dəyişikliklər			
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlarda xalis azalma/(artım)		9,342	(4,350)
Digər banklardan alınacaq vəsaitlərdə xalis azalma/(artım)		9,676	(21,071)
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda xalis artım		(55,920)	(192,814)
Digər maliyyə aktivlərində xalis artım		(281)	(61)
Digər aktivlərdə xalis artım		(7,294)	(9,754)
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərdə xalis (azalma)/artım		(1,211)	10,251
Müştəri hesablarında xalis artım		17,535	42,077
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarında xalis artım/(azalma)		50	(1,914)
Digər maliyyə passivlərində xalis (azalma)/artım		(1,329)	1,771
Digər passivlərdə xalis (azalma)/artım		(1,138)	4,470
Əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		(8,795)	(159,287)
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının alınması		(35,094)	(257,887)
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının qaytarılması		49,278	244,146
Binalar və avadanlıqların alınması	11	(7,133)	(7,355)
Binalar və avadanlıqların satılması	11	321	13
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan/(investisiya fəaliyyətinə yönəlmiş) xalis pul vəsaitləri		7,372	(21,083)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Müddətli borc öhdəliklərindən daxilolmalar		100,531	169,659
Müddətli borc öhdəliklərinin ödənilməsi		(103,039)	(8,994)
Subordinasiyalı borc öhdəliklərindən daxilolmalar		11,488	5,701
Adi səhmlərin emissiyası		-	20,592
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri		8,980	186,958
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri			
		1,143	117
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım			
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	30,417	23,712
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		39,117	30,417

1 Giriş

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il üçün Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq Unibank Kommersiya Bankı ("Bank") və onun törəmə müəssisələri üçün (birlikdə "Qrup" adlandırılır) üçün tərtib edilmişdir.

Bank Azərbaycan Respublikasında təsis edilmişdir və bu ölkədə fəaliyyət göstərir. Bank Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış məhdud məsuliyyətli səhmdar cəmiyyətidir. Bankın əsas səhmdarı cənab Eldar Qəribovdur (2007: cənab Eldar Qəribov).

UniLeasing şirkəti ("UniLeasing") 17 iyun 2004-cü il tarixində Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatından keçmişdir. Şirkət fəaliyyətə 2004-cü ilin avqust ayında başlamışdır və səhmlərinin 66.7%-i Banka məxsusdur.

Səhmləri 100% Banka məxsus olan UniCapital Şirkəti ("UniCapital") 23 yanvar 2008-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatından keçmişdir. Şirkət fəaliyyətə 2008-ci ilin fevral ayında başlamışdır. Şirkətin əsas fəaliyyəti müştərilər adından səhm portfelinin idarə edilməsi və Azərbaycanın qiymətli kağızlar bazarında sərmayə xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir.

Əsas fəaliyyət növləri. Bankın əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında hüquqi və fiziki şəxslər üçün bank xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir. Bank 1992-ci ildən Azərbaycan Respublikası Milli Bankı ("ARMB") tərəfindən verilmiş ümumi bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Bank 29 dekabr 2006-cı il tarixli "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin sığortalanması üzrə dövlət proqramında iştirak edir. Əvvəlcə bu qanun fiziki şəxslərin əmanətləri üzrə aşağıdakı qaydada 100% kompensasiya ödənilməsinə zəmanət verirdi:

- 1 yanvar 2008-ci ildən 1 yanvar 2010-cu ilədək – 6,000 AZN-dən çox olmayaraq;
- 1 yanvar 2010-cu ildən başlayaraq – 8,000 AZN-dən çox olmayaraq.

8 may 2009-cu il tarixində "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa edilmiş dəyişiklik və əlavələrə uyğun olaraq fiziki şəxslərin 30,000 AZN-dən çox olmayan bütün əmanətləri üzrə kompensasiya ödənilir. Bu dəyişiklik və əlavələr imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

Bankın Azərbaycan Respublikasında iyirmi dörd filialı vardır (2007: on iki).

Bankın hüquqi ünvanı və fəaliyyət göstərdiyi ölkə. Bankın hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir:

R. Behbudov küçəsi 57,
AZ1022
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Əməliyyat valyutası. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ("min AZN") əks olunmuşdur. Azərbaycan Manatı ("AZN") Azərbaycan Respublikasının rəsmi valyutasıdır.

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını təsdiqləyən İdarə Heyəti onların buraxılışından sonra həmin hesabatlara dəyişiklik etmək səlahiyyətinə malikdir.

2 Qrupun Əməliyyat Mühiti

Azərbaycan Respublikası. Azərbaycan Respublikasında yeni yaranmış bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər, o cümlədən digər ölkələrdə sərbəst dönerli valyuta hesab edilməyən valyutanın mövcudluğu, nisbətən yüksək inflyasiya və güclü iqtisadi artım müşahidə olunmaqdadır. Azərbaycanın bank sektoru ictimai fikirdəki mənfi dəyişikliklərə və iqtisadi şəraitə qarşı həssasdır. Bəzən Azərbaycan iqtisadiyyatında likvidlik riskləri ilə əlaqədar olaraq bank sektoruna inamın azalması halları müşahidə olunur. Bank sektorundakı iqtisadi tendensiyaları və aparılacaq islahatları, habelə Azərbaycanın bank sektorunda likvidlik və ya inamın azalması hallarının Qrupun maliyyə vəziyyətinə hər hansı təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq mümkün deyil.

2 Qrupun Əməliyyat Mühiti (davamı)

Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyində tez-tez müxtəlif şərhlər və dəyişikliklər baş verir. Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən bankların üzləşdiyi çətinliklərə müflisləşmə haqqında qanunvericiliyin gələcəkdə təkmilləşdirilməsi zərurəti, girovun qeydiyyatı və istifadəsi üzrə rəsmiləşdirilmiş prosedurların çatışmazlığı, eləcə də qanunvericilik və vergi sistemi ilə bağlı digər maneələr daxildir. Azərbaycan Respublikasında iqtisadi inkişafın gələcək perspektivləri Hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və monetar islahatların effektivliyindən, eləcə də hüquqi, normativ və siyasi hadisələrin gedişatından xeyli dərəcədə asılıdır.

Global maliyyə bazarlarındakı son qeyri-sabitlik. 2007-ci ilin ortalarında yaranmış global likvidlik böhranı kapital bazarlarında maliyyələşdirmə səviyyəsinin aşağı düşməsinə, bəzən normal banklararası kredit dərəcələrindən daha çox olmasına və Azərbaycanın bank sektorunda likvidlik səviyyəsinin azalmasına səbəb olmuşdur. Bu isə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların sayının əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına və beynəlxalq təşkilatlar və digər yerli banklardan borc vəsaitlərinin alınması mümkün olduqda maliyyələşdirmə xərclərinin artmasına gətirib çıxarır. Global maliyyə bazarlarında baş verən qeyri-müəyyənliklər həmçinin Amerika Birləşmiş Ştatları, Qərbi Avropa və Rusiyada bankların müflisləşməsinə gətirib çıxarmışdır. Bu cür hallar Qrupun yeni borc vəsaitləri əldə etməsi və daha erkən dövrlərdə həyata keçirilən əməliyyatlara tətbiq edilən şərtlər ilə mövcud borc vəsaitlərini yenidən maliyyələşdirməsi qabiliyyətinə təsir göstərə bilər. Bundan əlavə, Qrupun debitorları likvidlik səviyyəsinin aşağı olmasından zərər çəkə bilər və bu da öz növbəsində onların öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətinə təsir göstərə bilər. Debitorlar üçün qeyri-əlvərişli əməliyyat şərtləri həmçinin pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə rəhbərliyin proqnozlarına, eləcə də maliyyə və qeyri-maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmənin müəyyən edilməsinə təsir göstərə bilər. Rəhbərlik, mövcud məlumatlara əsasən dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi zamanı istifadə edilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə təxminlərin yenidən nəzərdən keçirilməsini lazımı şəkildə əks etdirmişdir.

Rəhbərlik maliyyə bazarlarında likvidliyin gələcəkdə azalması və valyuta və kapital bazarlarında qeyri-sabitliyin artmasının Qrupun maliyyə vəziyyətinə təsirini dəqiq qiymətləndirmək iqtidarında deyil. Rəhbərlik, mövcud şəraitdə Qrupun fəaliyyətinin davamlılığını və inkişafını təmin etmək üçün bütün lazımı tədbirlərin görüldüyünü hesab edir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsas prinsipləri. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları, satıla bilən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi istisna olmaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq ilkin dəyər prinsipinə əsasən hazırlanmışdır. Qeyd olunan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot prinsipləri aşağıda göstərilir. Həmin uçot prinsipləri bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları. Törəmə müəssisələr, Qrupun birbaşa və ya dolayısı ilə səsvermə hüquqlu səhmlərinin 50%-dən artıq hissəsinə sahib olduğu və ya qazanc əldə etmək məqsədilə onun maliyyə və əməliyyat siyasətinə nəzarət etmək gücü olduğu müəssisələr və digər təşkilatlardır (xüsusi təyinatlı müəssisələr daxil olmaqla). Qrupun digər müəssisəyə nəzarət etməsini müəyyənləşdirərək istifadə edilməsi və ya dəyişdirilməsi mümkün olan potensial səsvermə hüquqlarının mövcudluğu və təsiri nəzərə alınır. Törəmə müəssisələr, onların əməliyyatları üzrə effektiv nəzarət Qrupa keçdiyi andan (alqı tarixindən) konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir və nəzarətin itirildiyi tarixdən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır.

Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir; realizasiya olunmamış zərərər də dəyərin əldə edilməsi halları istisna olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır. Bank törəmə müəssisələri ilə birlikdə Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun vahid uçot siyasəti tətbiq edir.

Azlığın payı Bankın birbaşa və ya dolayısı ilə sahib olmadığı paya düşən törəmə müəssisənin xalis fəaliyyət nəticələri və xalis aktivlərinin hissəsidir. Azlığın payı Qrupun səhmdar kapitalının ayrıca komponentini təşkil edir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Ədalətli dəyər müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərən yaxşı məlumatlandırılmış müstəqil tərəflər arasında əməliyyatın ümumi şərtlər əsasında həyata keçirildiyi zaman aktivin mübadilə edilə bildiyi və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi məbləği təşkil edir. Ədalətli dəyər aktiv bazarda alınıb satılan maliyyə aktivləri üzrə cari tələb qiymətini və maliyyə öhdəlikləri üzrə cari təklif qiymətini əks etdirir. Bazar riskləri qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilən aktiv və öhdəliklər ilə əlaqədar, Qrup qarşılıqlı surətdə əvəzləşdirilən risklər üzrə ədalətli dəyər göstəricilərinin müəyyən edilməsi üçün orta bazar qiymətlərindən istifadə edə bilər və xalis açıq mövqeyə müvafiq tələb və təklif qiyməti tətbiq edə bilər.

Maliyyə aləti aktiv bazarda o zaman sərbəst surətdə alınıb satıla bilən aktivlər kimi qəbul edilir ki, onların qiymətləri haqqında məlumat fond birjasında və ya digər maliyyə təşkilatından sərbəst və müntəzəm şəkildə əldə edilə bilsin və bu zaman həmin qiymətlər könüllü şəkildə bazar şərtləri çərçivəsində həyata keçirilən real və müntəzəm əməliyyatları əks etdirsin.

Bazar qiymətləri mövcud olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modeli, könüllü şəkildə həyata keçirilən ən son əməliyyatlar haqqında məlumat əsaslanan modellər kimi qiymətləndirmə üsulları, eləcə də investisiya qoyulan müəssisələr haqqında maliyyə məlumatlarının təhlili istifadə edilir. Qiymətləndirmə üsulları müşahidə edilə bilən bazar məlumatları ilə dəstəklənməyən fərziyyələrin istifadə olunmasını tələb edə bilər. Bu fərziyyələrin hər hansı birinin mümkün alternativ variantla əvəz edilməsi nəticəsində mənfəət, gəlir, aktiv və passivlərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə səbəb olacaq hallar barədə məlumat hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

İlkin dəyər alqı tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitlərini və ya onların ekvivalentlərini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və *əməliyyat xərclərini* ehtiva edir. *Əməliyyat xərcləri* əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alqısı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyə təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri maliyyə xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin ödənilməsi çıxılmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə üzrə zərərler üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və müvafiq aktiv və passivlərin balans dəyərində daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərler xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont, yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərini hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir (gəlir və xərclərin uçotu siyasətinə baxın).

Maliyyə alətlərinin ilkin uçotu. Mənfəət və zərər hesabatında ədalətli dəyerdə göstərilən diling əməliyyatları üçün qiymətli kağızlar, derivativlər və digər maliyyə alətləri əvvəlcə ədalətli dəyerdə qeydə alınır. Bütün digər maliyyə alətləri, dövlət və dövlət təşkilatlarından alınmış kreditlər istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla ədalətli dəyerdə qeydə alınır. İlkin uçot zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin uçot zamanı yaranan gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Ədalətli dəyər eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər cari bazar əməliyyatlarının müşahidəsi və yaxud həmin bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Alqı və satış üzrə bütün digər əməliyyatlar öhdəliyin yerinə yetirilmə tarixində qeydə alınır; bu zaman öhdəliyin qəbul edilməsi və ödənilməsi tarixləri arasındakı dövr ərzində qiymətin dəyişməsi ilkin dəyər və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınan aktivlər ilə əlaqədar qeydə alınmır; mənfəət və zərər hesabatında ədalətli dəyerdə göstərilən diling əməliyyatları üçün qiymətli kağızlar, derivativlər və digər maliyyə aktivləri üçün mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır; satıla bilən investisiya qiymətli kağızlar üçün isə kapital hesablarında qeydə alınır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri asanlıqla müəyyən nağd pul məbləğinə çevrilə bilən və dəyəri cüzi dəyişikliklərə məruz qalan maddələrdir. Overnayt depozitlər istisna olmaqla, bütün qısamüddətli banklararası yerləşdirmələr digər banklardan alınacaq vəsaitlərə daxil edilir. Blokləşdirilmiş məbləğlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən çıxarılır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

ARMB-də xarici valyutada yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar. ARMB-də Manatla və xarici valyutada yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınmaqla, Qrupun gündəlik əməliyyatlarını maliyyələşdirmək üçün nəzərdə tutulmayan məcburi ehtiyat depozitlərini əks etdirir və bu səbəbdən konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılacaq Qrup tərəfindən müxbir banklara avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu zaman, Qrup maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan və sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən debitor borcları üzrə diling əməliyyatı aparmağı planlaşdırmır. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılacaq sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən qeyri-derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəli olmayan debitor borclarının əldə edilməsi və ya yaradılması məqsədilə müştərilərə Qrup tərəfindən avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu halda Qrup həmin debitor borclar üzrə diling əməliyyatı aparmağı planlaşdırmır. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı şərtlərə yenidən baxıldıqda, yenidən baxılmış şərtlər əvvəlki şərtlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənərsə, dəyərsizləşmə, şərtlərin dəyişməsindən əvvəl effektiv faiz dərəcəsilə qiymətləndirilir.

Maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları/Gəlirlərin uçotu. Qrup lizinqverən qismində çıxış etdikdə və lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqalana ötürüldükdə, lizinqə verilən aktivlər maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları kimi göstərilir və gələcək lizinq ödənişlərinin diskont edilmiş dəyərində qeydə alınır. Maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları ilkin olaraq lizinq müqaviləsinin bağlanma tarixində (lizinq müqaviləsinin bağlanma tarixi lizinq müqaviləsinin bağlanma tarixi və ya lizinq münasibətləri üzrə iştirakçılar tərəfindən lizinqin əsas şərtlərinin təsdiqlənmə tarixidir, bu tarixlərin hansının daha tez baş verməsindən asılı olaraq) müəyyən edilən diskont dərəcəsinə əsasən lizinq münasibətlərinin yarandığı tarixdə qeydə alınır.

Debitor borc məbləği ilə gələcək lizinq ödənişlərinin diskont edilmiş dəyəri arasındakı fərq əldə edilməmiş maliyyə gəlirlərini əks etdirir. Bu gəlirlər, lizinq müqaviləsinin qüvvədə olduğu ümumi müddət ərzində daimi gəlirlilik normasını əks etdirən xalis investisiya metodundan (vergidən əvvəlki) istifadə etməklə, lizinq müddəti ərzində qeydə alınır. Birbaşa olaraq lizinq münasibətlərinin təşkil edilməsi ilə əlaqədar olan əlavə xərclər maliyyə lizinqi üzrə debitor borcların ilkin məbləğinə daxil edilir və lizinq dövründə qeydə alınmış gəlirlərin həcmi azaldır. Lizinqdən əldə edilən maliyyə gəlirləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında faiz gəlirlərində qeydə alınır.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər maliyyə lizinqi üzrə debitor borcların ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yarandığı zaman mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər maliyyə lizinqi üzrə debitor borcların xalis balans dəyəri ilə lizinq müqaviləsində nəzərdə tutulan gəlirlilik normasına əsasən diskontlaşdırılan gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin (hələ baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) cari dəyəri arasındakı fərq həcmində ehtiyat yaratmaqla qeydə alınır. Təxmin edilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti lizinq müqaviləsi üzrə aktivin alınması və satılması nəticəsində yarana bilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əks etdirir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Qrup lizinqalan qismində çıxış etdikdə və mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydalar Qrupa keçdikdə, lizinqə verilən aktivlər lizinqə verilən aktivlərin ədalətli dəyəri ilə minimum lizinq ödənişlərinin cari dəyərindən daha aşağı olanı ilə lizinq münasibətlərinin yarandığı tarixdə əsas vəsaitlərin tərkibində qeydə alınır. Hər bir lizinq ödənişi öhdəliyin yerinə yetirilməsi və maliyyə lizinqi üzrə borc qalığından daimi faiz dərəcəsinin təmin edilməsi məqsədilə maliyyə xərcləri arasında bölüşdürülür. Gələcək maliyyə xərcləri çıxılmaqla, icarə üzrə müvafiq öhdəliklər "müddətli borc öhdəlikləri" sətirinə daxil edilir. Faiz xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən lizinqin müddəti ərzində mənfəət və zərər hesabatında göstərilir. Maliyyə lizinqi müqaviləsinə əsasən əldə edilmiş aktivlər Qrupun daha qısa lizinq müddəti ərzində lizinqin müddətinin başa çatdığı anda mülkiyyət hüququ əldə edəcəyinə kifayət qədər əmin olmadığı halda, onların faydalı xidmət müddəti ərzində amortizasiya edilir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Maliyyə aktivinin ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yaranmış və etibarlı şəkildə təxmin edilə bilən maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupu üzrə gələcək pul vəsaitlərinin məbləğinə və ya vaxtına təsir göstərən dəyərsizləşmə üzrə zərərlər mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Qrup ayrıca qiymətləndirilən maliyyə aktivləri (əhəmiyyətli və ya əhəmiyyətsiz) üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlərin baş verməsinə dair hər hansı obyektiv sübutun mövcud olmadığını müəyyən etdikdə, o, həmin aktivləri analoji kredit riskinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna aid edir və onları mümkün zərərlərə qarşı kollektiv şəkildə qiymətləndirir:

Maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər həmin aktivin vaxtı keçmiş statusu və hər hansı girov təminatının realizasiya oluna bilməsidir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- hər hansı ödənişin gecikdirilməsi və bu zaman gecikdirilmiş ödənişin hesablaşma sistemlərindəki gecikmə ilə izah edilə bilməməsi;
- borcalanın əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun bankın borcalan haqqında maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- borcalanın müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- borcalana təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfəət dəyişikliklərinin baş verməsi; və
- girovun dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlərin kollektiv şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri analoji kredit risk xüsusiyyətlərinə əsasən qruplaşdırılır. Həmin xüsusiyyətlər qiymətləndirilən aktivlərin müqavilə üzrə şərtlərinə uyğun olaraq borcalanlar tərəfindən bütün məbləğlərin ödənilməsi qabiliyyətinin göstəricisi olmaqla, bu cür aktivlər qrupu üzrə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin təxmin edilməsi üçün uyğundur.

Dəyərsizləşməyə qarşı məcmu şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri qrupundakı pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti, həmin aktivlərlə bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində yaranacaq vaxtı keçmiş borcların həcmində dair rəhbərlikdə mövcud olan statistikaya və vaxtı keçmiş borcların geri qaytarılması nailiyyətinə əsasən müəyyən edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş hadisələrin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə, keçmiş illərin statistikasını müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənilir.

Aktivin balans dəyərini effektiv faiz dərəcəsi ilə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinə (kreditlər üzrə baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) silmək üçün aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlər hər zaman ehtiyat hesabında qeydə alınır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivləri üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması girovun əldə edilməsi və satılması xərcləri çıxılmaqla, girov nəticəsində yarana bilən (girovun olub-olmaması ehtimal edildikdə) pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlərin məbləği, sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə azalarsa və həmin azalma obyektiv olaraq zərərin qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə (məsələn, borcalanın kredit reytingi üzrə mümkün zərər kimi) aid edilərsə, mənfəət və zərər hesabatındakı ehtiyat hesabı təshih etməklə, əvvəl qeydə alınmış mümkün zərər üzrə əks mühasibat düzəlişi aparılır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Aktivlər qaytarıla bilmədikdə onlar, aktivin və ya onun hissəsinin bərpa olunması üçün bütün zəruri prosedurların tamamlanmasından və zərərin məbləğinin müəyyən edilməsindən sonra müvafiq zərər ehtiyatından silinir.

Kreditlərlə bağlı digər öhdəliklər. Qrup akkreditivlər və maliyyə zəmanətləri daxil olmaqla, kreditlərlə bağlı öhdəlikləri öz üzərinə götürür. Maliyyə zəmanətləri müştərinin üçüncü şəxslər qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi və kreditlər kimi eyni kredit riskinə məruz qaldığı halda, ödənişlərin aparılması üzrə dəyişilməz öhdəlikləri əks etdirir. Kreditlərin verilməsi üzrə maliyyə zəmanətləri və öhdəlikləri əvvəlcə qaydaya görə əldə edilmiş komissiya gəlirləri ilə təsdiqlənən ədalətli dəyərlə qeydə alınır. Həmin məbləğ öhdəliyin qüvvədə olduğu müddət ərzində bərabər çıxılmalar metodu ilə amortizasiya edilir. Bu metod Qrupun xüsusi kredit müqaviləsi imzalayacağı və onu qısa müddətdə satmayacağı ehtimal edildikdə tətbiq edilmir; bu cür kreditlərin verilməsi öhdəlikləri üzrə komissiya gəlirləri təxirə salınmaqla, kreditin ilkin uçotu zamanı onun balans dəyərində daxil edilir. Hər bir balans tarixində öhdəliklər (i) ilkin uçot zamanı amortizasiya olunmamış məbləğ ilə (ii) balans tarixində öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan xərclər üzrə ən yaxşı təxminlərdən daha yüksək olanı ilə ölçülür.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları. Bu kateqoriyaya, Qrup tərəfindən qeyri-müəyyən müddət ərzində saxlanması nəzərdə tutulan və kifayət qədər likvidlik səviyyəsinin qorunması və ya faiz dərəcələri, valyuta məzənnələri və ya səhmlərin qiymətinin dəyişməsi nəticəsində hər an satıla bilən investisiya qiymətli kağızları daxildir. Qrup investisiyaları onların alındığı tarixdə satıla bilən investisiya qiymətli kağızları kimi təsnifləşdirir.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları ədalətli dəyərdə qeydə alınır. Satıla bilən borc qiymətli kağızları üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanır və mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Satıla bilən səhmlər üzrə dividendlər Qrupun həmin səhmlər üzrə ödənişləri qəbul etmək hüququ müəyyən edildikdə və dividendlərin alınması ehtimal edildikdə, mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Ədalətli dəyərdəki dəyişikliklərin bütün digər elementləri investisiya uçotdan çıxarılanadək və ya ehtimal olunan zərər üçün ehtiyat yaradılanadək kapital hesabında təxirə salınır. Bu zaman yaranan məcmu gəlir və ya zərər kapital hesabından mənfəət və zərər hesabatına silinir.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yaranmış mümkün zərərlər mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları üzrə zərər, həmin qiymətli kağızlar üzrə ədalətli dəyərin onların balans dəyərindən artıq olduğu halda yaranır. Alqı dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasında fərq kimi qiymətləndirilən məcmu zərər, əvvəlki dövrlərdə mənfəət və zərər hesabatında həmin aktiv üzrə qeydə alınmış hər hansı zərəri çıxmaqla, kapital hesabından silinərək mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Pay alətlərinin dəyərsizləşməsi üzrə zərərlər mənfəət və zərər hesabatında bərpa edilmir. Satıla bilən borc qiymətli kağızlar üzrə ədalətli dəyər sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə artarsa və həmin artım obyektiv olaraq zərərin mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə aid edilərsə, cari dövrün mənfəət və zərər hesabatında mümkün zərər üzrə əks mühasibat düzəlişi aparılır.

Maliyyə aktivlərinin uçotdan silinməsi. Qrup aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərini uçotdan silir: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Qrup maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağlandıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürüldükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivi satış üzrə əlavə məhdudiyətlər qoymadan əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Binalar və avadanlıqlar. Binalar və avadanlıqlar lazım olduqda yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyərdə qeydə alınır.

Başa çatdırılmamış tikinti işləri lazım olduqda dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyərdə qeydə alınır. İlkin dəyərə müvafiq aktivlərin tikintisinin maliyyələşdirilməsi üçün xüsusi və ümumi borc vəsaitlərinin alınması ilə əlaqədar borc vəsaitləri üzrə xərclər daxildir. Tikinti işləri tamamlandıqdan sonra həmin aktivlər müvafiq binalar və avadanlıqlar kateqoriyasına köçürülür və balans dəyərində uçota alınır. Başa çatdırılmamış tikintilər üçün tikinti işləri başa çatdırılmayana qədər amortizasiya hesablanmır.

Kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Binalar və avadanlıqların əsas komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Binalar və avadanlıqlar dəyərsizləşdikdə, onlar binalar və avadanlıqların istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyər ilə satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərən daha yüksək olan dəyərə silinir. Aktivin balans dəyərindəki azalma mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Aktivin istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyərin və ya satış xərcləri çıxılmaqla, onun ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə əvvəlki dövrlərdə hər-hansı aktiv üçün qeydə alınmış dəyərsizləşmə üzrə zərərlər bərpa edilir.

Binalar və avadanlıqların satışından yaranan gəlir və zərər, gəlir məbləği və balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət/zərər hesabatında qeydə alınır.

Amortizasiya. Torpaq üçün amortizasiya hesablanmır. Digər əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya bərabər çıxılmalar metoduna, yəni əsas vəsaitlərin aşağıda göstərilən təxmini faydalı xidmət müddətləri ərzində aktivlərin ilkin dəyərini qalıq dəyərindən azaltmaqla hesablanır:

Binalar	3%;
Ofis və kompüter avadanlıqları	25%;
Mebel, qurğular və digər avadanlıqlar	20%;
Nəqliyyat vasitələri	15%; və
İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	müvafiq lizinq müqaviləsinin müddəti ərzində

Aktivin artıq köhnəliyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Qrup aktivini onun fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözlədikdə, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyərləri və faydalı xidmət müddətləri lazım olduqda hər bir balans tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Qrupun bütün qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı xidmət müddətinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir.

Əldə edilmiş proqram təminatı lisenziyaları həmin proqram təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Qrup tərəfindən nəzarət olunan identifikasiya edilə bilən unikal proqram təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri, çəkilmiş xərclərdən artıq olan əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə proqram təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və ümumi təsərrüfat xərclərinin müvafiq hissəsi daxildir. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər (məs, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərcə silinir. Digər qeyri-maddi aktivlər onların 4-5 illik faydalı xidmət müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən amortizasiya olunur.

Əməliyyat lizinqi. Qrup lizinqlənən qismində çıxış etdikdə və lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqverən tərəfindən Qrupa ötürülmədikdə, əməliyyat lizinqi müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər lizinqin müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər. Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, müxbir banklar tərəfindən Qrupa nağd pul və ya digər aktivlər verildiyi andan qeydə alınır. Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Müştəri hesabları. Müştəri hesabları fiziki şəxslər, dövlət müəssisələri və ya hüquqi şəxslər qarşısında olan qeyri-derivativ maliyyə öhdəliklərini əks etdirir və amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır.

Buraxılmış borc qiymətli kağızları. Buraxılmış borc qiymətli kağızlarına Qrup tərəfindən buraxılan istiqrazlar daxildir. Buraxılmış borc qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Qrup buraxdığı borc qiymətli kağızlarını geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri konsolidasiya edilmiş balansdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlirlərə daxil edilir.

Müddətli borc öhdəlikləri. Müddətli borc öhdəlikləri beynəlxalq maliyyə təşkilatları qarşısında qeyri-derivativ öhdəlikləri əks etdirir və amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Subordinasiyalı borc öhdəlikləri. Subordinasiyalı borc öhdəlikləri beynəlxalq maliyyə təşkilatları qarşısında uzunmüddətli qeyri-derivativ öhdəlikləri əks etdirir və amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Subordinasiyalı borc öhdəlikləri ləğv etmə zamanı bütün digər kreditor borclarından sonra ödənilir və Qrupun "II dərəcəli kapitalına" daxil edilir.

Mənfəət vergisi. Mənfəət vergisi hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında Azərbaycan Respublikasının balans tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarət olub, konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Lakin, həmin və ya başqa dövrdə bilavasitə kapital hesablarında qeydə alınan əməliyyatlara aid olan vergilər bilavasitə kapital hesablarında qeydə alınır.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər, maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və digər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi balans passivi metodundan istifadə etməklə, aktiv və passivlərin vergi bazası və maliyyə hesabatları məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlk uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və passivin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış vergi qalıqları, balans tarixinə qüvvədə olan vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Təxirə salınmış vergi aktiv və passivləri yalnız Qrupun ayrı-ayrı şirkətləri arasında əvəzləşdirilir. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərləri o zaman hesablanır ki, bu çıxılmaların realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

Qeyri-müəyyən vergi mövqeləri. Qrupun qeyri-müəyyən vergi mövqeləri rəhbərlik tərəfindən hər balans tarixində qiymətləndirilir. Rəhbərlik qrupun vergi mövqeyinə vergi orqanları tərəfindən etiraz edildiyi halda, əlavə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal etdikdə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınmır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya balans tarixinə qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyalar və vergilər üzrə öhdəliklər balans tarixinə öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında uçota alınır.

Səhm mükafatı. Səhmlərin emissiyası zamanı nizamnamə kapitalına qoyuluşların (əməliyyat xərclərini çıxmaqla) buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq olan hissəsi səhmdar kapitalında dəyişikliklər hesabatında səhm mükafatı kimi uçota alınır.

Dividendlər. Dividendlər elan edildikləri dövrdə kapital hesablarında əks etdirilir. Balans tarixindən sonra və maliyyə hesabatlarının imzalanmasından əvvəl elan edilmiş dividendlər haqqında məlumat "hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr" Qeydində açıqlanır. Mənfəətdən dividendlər və digər ödənişlər Bankın yerli qanunvericiliyə uyğun hazırlanmış mühasibat hesabatlarına əsasən həyata keçirilir. Azərbaycan qanunvericiliyində cari ilin xalis mənfəəti bölüşdürmənin əsası kimi müəyyən edilir.

Gəlir və xərclərin uçotu. Faiz gəlir və xərcləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında bütün borc alətləri üçün effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metoduna əsasən qeydə alınır. Bu metod, faiz gəlir və xərclərinin bir hissəsi kimi müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqları, əməliyyat xərclərini və digər mükafat və ya diskont edilmiş vasitələri təxirə salır.

Effektiv faiz dərəcəsinə əks olunan haqlara maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə passivinin buraxılması ilə əlaqədar müəssisə tərəfindən əldə edilmiş və ya ödənilmiş buraxılma haqları daxildir (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin şərtlərinin razılaşıdırılması və əməliyyat sənədlərinin işlənməsi haqları). Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi məqsədilə Qrup tərəfindən əldə edilmiş haqlar, Qrupun xüsusi kredit müqaviləsi imzalayacağı ehtimal edildikdə və həmin müqavilə əsasında əldə etdiyi krediti dərhal üçüncü tərəfə borc verəcəyi gözlənilmədikdə, effektiv faiz dərəcəsinə əks olunur.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər Qrup tərəfindən mənfəət və zərər hesabatında ədalətli dəyərle qeydə alınan maliyyə passivləri kimi göstərilir.

Kreditlərin və digər borc alətlərinin qaytarılması şübhəli olduqda, onların dəyəri gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinə qədər azaldılır və bu kreditlər üzrə faiz gəlirləri sonradan mümkün zərərlərin qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilmiş effektiv faiz dərəcəsi nəzərə alınmaqla cari dəyər diskontunun geri qaytarılması üçün qeydə alınır.

Bütün digər haqq, komissiya, gəlir və xərclər əsasən göstərilməli olan bütün xidmətlərin nisbəti kimi göstərilmiş faktiki xidmətlərin əsasında müəyyən edilən konkret əməliyyatın başa çatdırılması nəzərə alınmaqla hesablama metodu ilə qeydə alınır. Kreditin sindikatlaşdırılması üzrə haqlar sindikasiya başa çatdırıldıqda və Qrup kredit paketinin heç bir hissəsini özündə və eyni effektiv faiz dərəcəsilə digər iştirakçılar üçün saxlamadıqda gəlir kimi qeydə alınır.

Danışıqlar və ya üçüncü tərəf üçün əməliyyatların aparılmasına (məsələn, kreditlərin, səhmlərin və ya digər qiymətli kağızların alınması və yaxud müəssisənin alqısı və ya satışı) dair danışıqlarda iştirak nəticəsində ödənilən haqq və komissiyalar göstərilən əməliyyatın başa çatdığı tarixdə qeydə alınır. İnvestisiya portfelinin idarə olunması üzrə komissiya gəlirləri və digər idarəetmə və məsləhət xidmətləri, adətən zaman nisbəti prinsipinə əsasən xidmətlərin göstərilməsinə dair müqavilələrin şərtlərinə uyğun olaraq əks etdirilir. İnvestisiya fondlarındakı aktivlərin idarə olunması üzrə komissiya gəlirləri bu cür xidmətlərin göstərildiyi dövr ərzində proporsional şəkildə qeydə alınır. Eyni prinsip, uzun müddət ərzində ardıcıl olaraq göstərilən maddi rifahın idarə olunması, maliyyə planlaşdırması və depozitari xidmətləri üçün tətbiq edilir.

İşçilərə sərf olunan xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, məvaciblər, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülletenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır.

Səhm əsasında ödənişlər. Rəhbərlik üçün pay alətləri vasitəsilə həyata keçirilən səhm əsasında ödənişlər zamanı Qrup göstərilmiş xidmətləri və kapitaldakı müvafiq artımı əldə olunan xidmətlərin ədalətli dəyərində qiymətləndirir. Baş rəhbərlik tərəfindən göstərilmiş xidmətlərin ədalətli dəyərini birbaşa olaraq qiymətləndirə bilmədiyi halda, Qrup, əldə olunan xidmətlərin ədalətli dəyərini baş rəhbərliyə təqdim olunmuş pay alətlərinin ədalətli dəyərinə istinadən hesablayır.

Seqmentlər üzrə hesabat. Seqment, məhsulların təqdim edilməsi və ya xidmətlərin göstərilməsi (biznes seqmenti) ilə bağlı olan, riskləri və səmərəsi digər seqmentlərdən fərqlənən Qrupun identifikasiya edilə bilən komponentidir. Gəlirlərinin böyük hissəsi kənar müştərilərə satışlar hesabına yaranan və gəlirləri, maliyyə nəticəsi və ya aktivləri bütün seqmentlərin ümumi aktivlərinin on faizini və ya artıq hissəsini təşkil edən seqmentlər ayrıca şəkildə açıqlanır. Qrupun coğrafi seqmentləri onun əməliyyatlarının böyük hissəsinin Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilməsi və digər seqmentlərdən əldə edilən gəlirlərin Qrupun ümumi gəlirlərinin on faizindən artıq olmamasını nəzərə almaqla, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında ayrıca göstərilmişdir.

Xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi. Qrupun konsolidasiya edilmiş müəssisələrinin funksional valyutası həmin müəssisələrin fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Bankın funksional və Qrupun hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Monetar aktiv və passivlər, ARMB-nin müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən hər bir müəssisənin funksional valyutasına çevrilir. Bu cür əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və ARMB-nin ilin sonuna olan rəsmi valyuta məzənnəsi ilə monetar aktiv və passivlərin hər bir müəssisənin funksional valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. İlin sonuna qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə yerli valyutaya çevrilmə qeyri-monetar maddələrə, o cümlədən pay alətlərinə tətbiq edilmir. Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızların ədalətli dəyərinə təsiri ədalətli dəyər üzrə yenidən qiymətləndirmə nəticəsində gəlir və ya xərclərin bir hissəsi kimi qeydə alınır.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri belə olmuşdur: 1 ABŞ Dolları = 0.8010 AZN (2007: 1 ABŞ Dolları = 0.8453 AZN).

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və passivlərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin konsolidasiya edilmiş balansda daxil edilməsi, qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktivi realizasiya edərək passivi ödəmək niyyəti mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Uçot Təxminləri və Fərziyyələr

Qrup növbəti maliyyə dövrü ərzində hesabatlarda əks etdirilən aktiv və passivlərin məbləğlərinə təsir göstərən təxminlər və fərziyyələr irəli sürür. Həmin təxminlər və fərziyyələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və passivlərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Fasiləsiz fəaliyyət prinsipi. Rəhbərlik hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını fasiləsiz fəaliyyət prinsipinə əsasən hazırlamışdır. Belə bir mülahizədən istifadə edərkən rəhbərlik mövcud planları, əməliyyatların gəlirliyini və mövcud olan xarici maliyyə resurslarından istifadəni nəzərə almışdır.

28 sayılı Qeyddə açıqlandığı kimi, 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrupun bir il müddətinə qədər 96,517 min AZN məbləğində məcmu mənfi likvidlik çatışmazlığı olmuşdur. Bundan əlavə, 30 sayılı Qeyddə açıqlandığı kimi, 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bank müddətli borc öhdəliyi üzrə kredit sazişində nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərdən birinə riayət etməmişdir və bu qarşılıqlı defolt maddələrinin mövcud olmasına görə müəyyən digər kredit müqavilələrindəki qalan borc vəsaitləri üzrə öhdəliyin pozulmuş kimi təsnifləşdirilməsinə səbəb olmuşdur. Müvafiq olaraq, 72,693 min AZN məbləğində müddətli borc öhdəlikləri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında "tələb edildikdə ödənilən" kateqoriyasına aid edilmişdir.

Son zamanlar baş vermiş qlobal hadisələrin beynəlxalq maliyyə institutlarından yeni borc vəsaitlərinin əldə edilməsi və ya mövcud borcların müddətinin uzadılması qabiliyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməsi və hər hansı cari borclar üzrə faizlərin artmasına baxmayaraq, rəhbərlik, mövcud vəziyyəti fəal şəkildə idarə edir və aşağıdakı amilləri nəzərə alaraq, Qrupun bütün öhdəliklərini vaxtılı-vaxtında yerinə yetirməsi üçün kifayət qədər maliyyə resursları əldə edəcəyini hesab edir.

- (i) Rəhbərlik hesab edir ki, kredit sazişində nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət edilməməsinə görə beynəlxalq maliyyə institutları tərəfindən Banka qarşı hər hansı əks tədbir görülməyəcəkdir.
- (ii) Bankın rəhbərliyi yeni borc və kapital maliyyələşdirməsi əldə etmək üçün beynəlxalq maliyyə institutları ilə danışıqlar aparır. Bu danışıqlar çərçivəsində Bank, 2009-cu ilin iyul ayında ayrılması gözlənilən ümumi həcmi təxminən 72 milyon AZN məbləğində uzunmüddətli paket sazişi bağlamaq prosesindədir. Həmin maliyyə paketi aşağıdakı formada təmin ediləcəkdir:

- Səhmdar kapitalına qoyuluş: 6 milyon AZN;
- Konvertasiya olunan istiqraz: 5 il müddətinə 20 milyon AZN;
- Birinci dərəcəli borc: 5 il müddətinə 41.5 milyon AZN;
- Mövcud kreditin müddətinin uzadılması: bir illik 4.5 milyon AZN.

30 mart 2009-cu il tarixində Bank 15 milyon AZN məbləğində adi səhmlərin əlavə emissiyasını elan etmişdir. Bu məbləğin 6 milyon AZN-i yuxarıda qeyd olunan maliyyə paketinin bir hissəsi kimi nağd pul şəklində ödənilməli, qalan 9 milyon AZN-lik hissəsi isə bölşdürülməmiş mənfəətdən köçürülməli idi. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılış üçün təsdiqləndiyi tarixə səhm emissiyası başa çatmışdır.

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılış üçün təsdiqləndiyi tarixə 41.5 milyon AZN məbləğində birinci dərəcəli borc və 20 milyon AZN məbləğində konvertasiya olunan istiqraza dair müqavilələr hələ imzalanmamışdır. Lakin, Bank bu məsələ ilə bağlı qeyd olunan maliyyə paketində iştirak edən müvafiq beynəlxalq maliyyə institutlarının səlahiyyətli orqanlarının yekun qərarını təsdiqləyən məktubları artıq əldə etmişdir.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Uçot Təxminləri və Fərziyyələr (davamı)

Qrup, yuxarıda qeyd olunan maliyyə paketindən mövcud likvidlik çatışmazlığını tənzimləmək məqsilə istifadə edəcəkdir. 28 və 35 sayılı Qeydlərə baxın.

- (iii) Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Azərbaycan Respublikası Milli Bankı tərəfindən Banka ümumi məbləği 40 milyon AZN olan maliyyə vəsaiti ayrılmışdır. Bu vəsaitin 25 milyon AZN-i 23 aprel 2009-cu il tarixində, qalan 15 milyon AZN-i isə 5 may 2009-cu il tarixində verilmişdir. ARMB-dən alınmış borc vəsaiti üzrə illik faiz dərəcəsi 3% təşkil edir və ödəmə müddəti əlavə müddətə uzadılmaq imkanı ilə üç ay təşkil edir.

Yuxarıda qeyd olunandan əlavə, ARMB, Banka yardım göstərmək məqsədilə mövcud borcun müddətini zərurət yarandıqda uzatmağa hazır olduğunu bildirmişdir. Bu məqsədlə ARMB, hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Banka əvvəl verdiyi ilkin ödəmə müddəti 2009-cu ilin may ayında başa çatan 50 milyon AZN məbləğində borcun qalan 39 milyon AZN-lik hissəsini əlavə altı ay müddətinə uzatmışdır.

- (iv) Azərbaycan Hökuməti global maliyyə böhranının ölkə iqtisadiyyatına və maliyyə sistemində hər hansı təsirinə qarşı bir sıra pul siyasəti tədbirləri həyata keçirməkdədir. Bu tədbirlərin bir hissəsi kimi, ARMB 31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il və 2009-cu il ərzində məcburi ehtiyat normasını 12%-dən 0.5%-dək və yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsini 15%-dən 2%-dək tədricən azaltmışdır.

Rəhbərliyin təxminlərinə və görülmə tədbirlərə əsasən, Qrup bir il müddətinə qədər likvidlik çatışmazlığını tənzimləyəcəyini hesab edir. Müvafiq olaraq, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları fasiləsiz fəaliyyət prinsipinə əsasən hazırlanmışdır.

Kreditlər və avanslar üzrə mümkün zərərler. Qrup müntəzəm olaraq kredit portfeli üzrə mümkün zərərin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün onu təhlil edir. Mümkün zərərin mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınmış-alınmamasını müəyyən edərkən, Qrup kredit portfelində konkret bir kreditin dəyərində azalmanın müşahidə edilməsindən əvvəl kredit portfeli üzrə pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkətində ölçülə bilən azalmanı əks etdirən müşahidə edilə bilən məlumatın olub-olmamasını müəyyən etmək üçün müəyyən mühakimə irəli sürür. Bu məlumatlara, borcalanlar qrupunun ödəyicilik qabiliyyətində və ya qrupdakı aktivlərin geri ödənilməsinə birbaşa səbəb ola bilən milli və regional iqtisadi şəraitdə mənfə dəyişikliyin olduğunu əks etdirən müşahidə edilə bilən məlumatlar daxildir. Rəhbərlik gələcək pul vəsaitləri hərəkətini planlaşdırarkən, kredit riskinə xas xüsusiyyətlərə malik olan aktivlər üçün tarixi zərər təcrübəsinə əsaslanan təxminlərdən və portfeldəki digər bənzər zərərlərə dair obyektiv məlumatlardan istifadə edir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğini və vaxtını təxmin edərkən istifadə edilən metodologiya və fərziyyələr, təxmin edilən mümkün zərər və həqiqi zərər arasında hər hansı fərqi azaltmaq məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. 9 sayılı Qeydə baxın.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Rəhbərlik Azərbaycan İpoteka Fondu ilə bağlanmış müqavilənin xarakterini və xüsusilə Bankın həmin Fondun agentliyi və ya bu proqram çərçivəsində borcalanla prinsipal qismində çıxış etdiyini nəzərdən keçirmişdir. Bu proqram çərçivəsində verilmiş kreditlərlə bağlı riskləri və faydaları nəzərdən keçirdikdən sonra, rəhbərlik Bankın prinsipal qismində çıxış etdiyi qənaətinə gəlmişdir və müvafiq olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı uçot prinsipi bu mühakiməyə əsaslanır. Rəhbərlik fərqli bir qənaətə gəlsəydi, 31 dekabr 2008-ci il tarixinə bu cür kreditlər üzrə alınmış ümumi vəsaitlər və Fonda ödəniləcək 4,109 min AZN (2007: 2,588 min AZN) Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə alınmazdı.

Müddətli borc öhdəlikləri. Rəhbərlik dövlət və beynəlxalq maliyyə təşkilatlarından alınmış kreditlərin və müvafiq kreditlərin ilkin uçotu zamanı yarana biləcək ədalətli dəyər üzrə gəlir və ya zərəri nəzərə almışdır. Bank beynəlxalq maliyyə təşkilatlarından bənzər təşkilatların inkişaf etməkdə olan bazarlarda təqdim etdiyi vəsaitlərin faiz dərəcələri ilə eyni olan və Bankın digər borcverənlərdən ala biləcəyi borc vəsaitləri üzrə faiz dərəcələrindən aşağı ola bilən faiz dərəcələri ilə uzunmüddətli borc vəsaiti alır. Bank bu cür vəsait hesabına ayrı-ayrı müştərilərə güzəştli dərəcələr ilə kreditlər vermək imkanındadır. Həmin əməliyyatlar əlaqəli tərəflərlə aparılmadığına görə, rəhbərlik həmin vəsaitlərin və müvafiq kreditlərin bazar faiz dərəcələrinə uyğun olduğunu və ilkin uçot zamanı gəlir və ya zərərin yaranmadığını hesab edir. Belə bir mülahizə irəli sürərkən, Bank həmçinin həmin maliyyə alətlərinin ayrıca bazar segmenti yaratdığını nəzərə almışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə məruz qalır. 30 sayılı Qeydə baxın.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Uçot Təxminləri və Fərziyyələr (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin uçotu. Qrup öz fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 39 sayılı BMS-ə uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyerdə uçot alınmalıdır. Lakin, həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir.

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi

1 yanvar 2008-ci il tarixindən Qrup üçün bəzi yeni BMHS-lər qüvvəyə minmişdir:

- **IFRIC 11, BMHS 2 – Qrup və səhmdarlardan geri alınmış səhmlər üzrə əməliyyatlar** (1 mart 2007 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir);
- **IFRIC 12, Konsessiya xidmətlərinin razılaşdırılması** (1 yanvar 2008 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir); və
- **IFRIC 14, BMS 19 – Konkret aktivlər üzrə limit, minimum maliyyələşdirmə tələbləri və onların qarşılıqlı əlaqəsi** (1 yanvar 2008 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Yuxarıda göstərilən şərhlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

Maliyyə alətlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi – BMS 39, Maliyyə alətləri: tanınması və qiymətləndirilməsi və BMHS 7, Maliyyə alətləri: məlumatların açıqlanması Standartlarına Əlavələr.

Bu əlavələr, müəssisələrə (a) məhdud hallarda aktiv yaxın müddətdə satış və ya təkrar alışı məqsədilə nəzərdə tutulmadıqda, həmin aktivi ödəniş tarixinədək saxlanılan kateqoriyasından satış üçün nəzərdə tutulan kateqoriyasından çıxarmaq; və (b) müəssisənin maliyyə aktivini yaxın gələcək üçün və ya ödəmə müddəti başa çatanaqədər (aktivin kredit və debitor borcu anlayışına cavab verib-verməməsindən asılı olaraq) saxlamaq niyyəti və imkanı olduqda, satıla bilən və ya satış üçün nəzərdə tutulan aktivləri kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən təsnifləşdirmək imkanı verir. Bu əlavələr 1 noyabr 2008-ci il tarixinə qədər başlayan dövrlərdə edilmiş hər hansı yenidən təsnifləşdirmələr üçün 1 iyul 2008-ci il tarixindən etibarən retrospektiv qaydada tətbiq edilə bilər; hazırkı əlavələrdə nəzərdə tutulan yenidən təsnifləşdirmələr 1 iyul 2008-ci il tarixindən əvvəl tətbiq edilə bilməz. 1 noyabr 2008 və ya bu tarixdən sonra başlayan dövrlərdə maliyyə aktivi üzrə aparılmış yenidən təsnifləşdirmə yalnız yenidən təsnifləşdirmə tarixindən qüvvəyə minir. Qrup bu dövr ərzində könüllü şəkildə yenidən təsnifləşdirmə həyata keçirməmişdir.

6 Yeni Uçot Qaydaları

Qrupun 1 yanvar 2009-cu il tarixdən və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün məcburi xarakter daşıyan və ya Qrup tərəfindən əvvəllər qəbul edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur:

BMHS 8, Əməliyyat seqmentləri (1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu Standart borc və ya pay alətləri açıq bazarda alınıb-satılan təşkilatlara, eləcə də açıq bazarda hər-hansı növ alətlərin yerləşdirilməsi ilə əlaqədar maliyyə hesabatlarını tənzimləyici orqanlara təqdim edən və ya təqdim etməyi planlaşdıran müəssisələrə tətbiq edilir. BMHS 8 müəssisələrin öz əməliyyat seqmentləri haqqında maliyyə və təsviri məlumatları açıqlamasını tələb edir və müəssisələrin bu cür məlumatı öz maliyyə hesabatlarında açıqlama qaydasını əks etdirir. Hazırda Qrup bu Standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında seqment haqqında məlumatların açıqlanmasına göstərəcəyi təsiri qiymətləndirir.

Vaxtından əvvəl ödənilmək hüququna malik olan maliyyə alətləri və ləğvetmə zamanı yaranan öhdəliklər – BMS 32 və BMS 1 Əlavə (1 yanvar 2009-cu il tarixdən qüvvəyə minir). Bu əlavə, maliyyə öhdəliyi anlayışına cavab verən bəzi maliyyə alətlərinin kapital kimi təsnifləşdirilməsini tələb edir. Hazırda Qrup bu əlavənin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

BMS 23, Borc vəsaitləri üzrə xərclər (mart, 2007-ci ildə yenidən işlənmişdir; 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMS 23, 2007-ci ilin mart ayında dərc edilmişdir. Bu Standarta edilmiş əsas dəyişiklik istifadəsi və ya satışı kifayət qədər uzun müddət tələb edən aktivlərə aid olan borc vəsaitləri üzrə xərclərin dərhal xərcə silinməsi üsulunun ləğv edilməsidir. Buna görə, müəssisə borc vəsaitləri üzrə xərcləri aktivin maya dəyəri kimi kapitallaşdırmalıdır. Yenidən işlənmiş Standart kapitallaşdırmaya başlanma tarixi 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra olan kvalifikasiyalı aktivlərə aid borc vəsaitləri üzrə xərclərə prospektiv qaydada tətbiq edilir. Hazırda Qrup yenidən işlənmiş Standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMS 1, Maliyyə hesabatlarının təqdimatı (sentyabr, 2007-ci ildə yenidən işlənmişdir; 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 1 üzrə əsas dəyişiklik mənfəət və zərər hesabatının ətraflı mənfəət və zərər hesabatı ilə əvəz edilməsidir. Bu hesabata həmçinin səhmdar kapitalında qeyri-sahibkarların iştirak paylarındakı bütün dəyişikliklər (məs, satıla bilən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi) daxildir. Alternativ olaraq, müəssisələr iki hesabat təqdim edə biləcəklər: konsolidasiya edilməmiş mənfəət/zərər hesabatı və ətraflı mənfəət/zərər hesabatı. Yenidən işlənmiş BMS 1 maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın (balans hesabatı) müqayisəli məlumatların hazırlandığı ən son dövrün başlanğıcında tərtib edilməsinə dair tələbi açıqlayır və yenidən təsnifləşdirmə, uçot siyasətində dəyişikliklər və ya səhvlərin düzəldilməsi ilə bağlı hər dəfə müqayisəli məlumatı yeniləşdirərək, müəssisə bu müddət üzrə müqayisəli məlumatı təqdim edir. Qrup hesab edir ki, yenidən işlənmiş BMS 1 onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdimatına təsir göstərəcək, lakin konkret əməliyyatların və ya qalıqların tanınması və ya ölçülməsinə heç bir təsir göstərməyəcəkdir.

BMS 27, Konsolidasiya edilmiş və konsolidasiya edilməmiş maliyyə hesabatları (yanvar, 2008-ci ildə yenidən işlənmişdir; 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMS 27 şirkətdən ümumi gəlirlərin baş müəssisə sahiblərinə və nəzarət olunmayan pay sahiblərinə (bundan əvvəl "azlığın payı") aid edilməsini tələb edir (hətta nəzarət olunmayan pay üzrə nəticələrin kəsir olduğu təqdirdə). Qüvvədə olan standart əksər hallarda artıq zərərlərin baş müəssisənin sahiblərinə aid edilməsini tələb edir. Bundan əlavə, yenidən işlənmiş standartda göstərilir ki, baş müəssisənin törəmə müəssisədəki iştirak payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyəcək dəyişikliklər səhm alətləri üzrə əməliyyatlar kimi uçota alınsın. Standart həmçinin törəmə müəssisə üzrə nəzarətin itirilməsi nəticəsində yaranan hər hansı mənfəət və zərərin müəssisə tərəfindən qiymətləndirilməsini müəyyənləşdirir. Nəzarətin itirildiyi tarixdə keçmiş törəmə müəssisədə saxlanılmış investisiyalar ədalətli dəyərlə ölçülməlidir. Hazırda Qrup yenidən işlənmiş Standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

Hüquqların verilməsi və ləğv edilməsi şərtləri—BMHS 2-ə Əlavə, Pay əsasında ödənişlər (2008-ci ilin yanvar ayında buraxılmışdır; 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu əlavədə yalnız xidmət şərtlərinin və icra şərtlərinin hüquqların verilməsi və ləğv edilməsi şərtləri olması müəyyən edilir. Pay əsasında ödənişlərin digər xüsusiyyətləri hüquqların verilməsi və ləğv edilməsi şərtlərinə aid deyil. Bu Əlavə, müəssisənin və ya digər tərəflərin ləğv edilməsinin eyni uçot qaydası ilə aparılmasını müəyyənləşdirir. Hazırda Qrup yenidən işlənmiş standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMHS 3, Müəssisələrin birləşməsi (yanvar, 2008-ci ildə yenidən işlənmişdir; alış tarixi 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan birinci illik hesabat dövrünün başlanğıcı və ya sonra olan müəssisələrin birləşməsi üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMHS 3, müəssisələrə nəzarət olunmayan iştirak paylarının mövcud BMHS 3 üsulundan istifadə etməklə (alıcının əldə edilmiş müəssisənin identifikasiya edilə bilən xalis aktivlərində proporsional payı) və ya ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməsi imkanı verir. Yenidən işlənmiş BMHS 3 müəssisələrin birləşməsində alış metodunun tətbiqi üzrə daha ətraflı təlimat verir. Qudvilə aid olan hissənin hesablanması məqsədilə, hər bir mərhələli alış prosesində bütün aktiv və öhdəliklərin ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməsi tələbi hesabatdan çıxarılmışdır. Bunun əvəzində alıcı, müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu payını alış tarixindəki ədalətli dəyərlə yenidən qiymətləndirməli və yaranan hər hansı gəlir və ya zərəri mənfəət və zərər hesabatında uçota almalıdır. Alış ilə bağlı xərclər müəssisələrin birləşməsi əməliyyatından ayrıca tanınacaq və qudvil kimi yox, xərc kimi uçota alınacaqdır. Alıcı şirkət, alış tarixində alış ilə bağlı hər hansı şərti məbləğ üzrə öhdəliyi alış tarixində uçota almalıdır. Alış tarixindən sonra bu öhdəliyin dəyərindəki dəyişikliklər qudvilin təshih edilməsi yolu ilə deyil, tətbiq edilən digər BMHS-lərə uyğun olaraq uçota alınacaqdır. Yenidən işlənmiş BMHS 3 yalnız bir neçə müəssisənin iştirakı ilə müəssisələrin birləşməsinə və təkcə qudvilə əsasında həyata keçirilmiş müəssisələrin birləşməsinə əhatə edir. Hazırda Qrup yenidən işlənmiş Standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir. Qrup, müəssisələrin birləşməsi hadisəsinin baş verməsini gözləmədiyinə görə BMHS 3 onun fəaliyyətinə tətbiq edilmir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

IFRIC 13, Müştəri loyallıq proqramları (1 iyul 2008 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). IFRIC 13-də mal və xidmətlərin müştəri loyallıq proqramları əsasında satılması müəyyənləşdirilir (məsələn: loyallıq xalları və ya təmənnəsiz məhsullar), bu çox elementli bir razılaşmadır və müştəridən alınacaq məbləğlər ədalətli dəyərdən istifadə etməklə razılaşmanın komponentləri arasında bölüşdürülür. Hazırda Qrup bu Şərhin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir. Qrup hər hansı loyallıq proqramlarından istifadə etmir.

IFRIC 15, Daşınmaz əmlakın tikintisi üzrə müqavilələr (1 yanvar 2009-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu şərh birbaşa və ya subpodratçılar vasitəsilə daşınmaz əmlakın tikintisi ilə məşğul olan müəssisələrin gəlirləri və əlaqəli xərclərinin uçota alınmasına tətbiq edilir və daşınmaz əmlakın tikintisi üzrə müqavilələrin BMS 11 və ya BMS 18-ə uyğun olub-olmadığının müəyyən edilməsinə dair təlimat verir. IFRIC 15 həmçinin, müəssisələr tərəfindən bu cür əməliyyatlar üzrə gəlirlərin nə vaxt uçota alınmasını müəyyən edən meyarları əks etdirir. Hazırda Qrup bu Şərhin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir. Qrup daşınmaz əmlakın tikintisi üzrə hər hansı müqaviləyə malik olmadığına görə, IFRIC 15 hazırda onun fəaliyyətinə tətbiq edilmir.

IFRIC 16, Xarici müəssisələrdəki xalis investisiyaların hecinqi (1 oktyabr 2008 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu şərhə hansı valyuta riskləri üzrə hecinq uçotunun aparılması uyğun olduğu izah edilir və qeyd olunur ki, funksional valyutadan təqdimat valyutasına köçürmə hecinq uçotunun tətbiq edilə biləcəyi riski yaratmır. IFRIC 16, hecinq alətinin qrupun müəssisəsi və ya müəssisələri tərəfindən saxlanılmasına icazə verir (hecinq olunan xarici müəssisənin özü istisna olmaqla). Bu şərhə həmçinin hecləşdirilən xarici müəssisənin silinməsi zamanı valyutanın çevrilməsi üzrə ehtiyat hesabından mənfəət və zərər hesabına köçürülən gəlir və ya zərərin hesablanma qaydası açıqlanır. Hesabat hazırlayan müəssisələr tətbiq etdikləri hecinqin IFRIC 16-da qeyd olunmuş hecinq uçotu meyarlarına cavab vermədiyi təqdirdə, bu hecləri prospektiv qaydada BMS 39-a uyğun olaraq hecinq uçotunu dayandırmaq prinsipini tətbiq edirlər. Qrup hecinqin uçotunu aparmadığına görə IFRIC 16 hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir. Qrup hecinqin uçotunu aparmadığına görə, IFRIC 16 onun fəaliyyətinə tətbiq edilmir.

Törəmə, birgə və ya assosiasiya olunmuş müəssisələrdəki investisiyaların maya dəyəri – BMHS 1 və BMS 27 Əlavə (may, 2008-ci ildə yenidən işlənmişdir; 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu əlavə, BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələrə törəmə, birgə və ya assosiasiya olunmuş müəssisələrdəki investisiyaları ayrıca maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərle yaxud əvvəlki uçot qaydalarına uyğun olaraq balans dəyəri ilə qiymətləndirmək imkanı verir. Bu əlavə, həmçinin investisiya obyektlərindəki xalis aktivlərin alışıdan əvvəlki gəlirlərini investisiyanın bərpa edilməsi kimi deyil, mənfəət və zərər hesabatında uçota alınmasını tələb edir. Həmin əlavələrin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsiri gözlənilmir.

Müvafiq hecləşdirilən maddələr – BMS 39, Maliyyə alətləri: tanınması və qiymətləndirilməsi Standartına Əlavə (daha əvvəl tətbiq edilməsi imkanı ilə 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə retrospektiv olaraq tətbiq edilməklə qüvvəyə minir). Əlavədə konkret vəziyyətdə tətbiq ediləcək hecləşdirilmiş riskin və ya pul vəsaitləri üzrə hərəkətin əks etdirilməsi üçün münasib olub-olmamasını müəyyən edən prinsiplər aydın şəkildə göstərilir. Qrup hecinqin uçotunu aparmadığına görə, bu əlavənin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsiri gözlənilmir.

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının təkmilləşdirilməsi (may, 2008-ci ildə buraxılmışdır). 2007-ci ildə Beynəlxalq Mühəsibat Standartları Şurası (BMSŞ) BMHS-ə lazımı, lakin təcili olmayan düzəlişlərin aparılması məqsədilə illik təkmilləşdirmə layihəsinin həyata keçirilməsinə dair qərar qəbul etmişdir. 2008-ci ilin may ayında aparılmış düzəlişlər müxtəlif standartlara edilmiş əsaslı dəyişikliklər, açıqlamalar və terminoloji düzəlişlərdən ibarətdir. Həmin əsaslı dəyişikliklər aşağıdakı sahələrdə aparılmışdır: törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirildiyi halda BMHS 5-ə əsasən onun satış üçün nəzərdə tutulan kimi təsnifləşdirilməsi; BMS 1-ə əsasən alqı-satqı üçün nəzərdə tutulan maliyyə alətlərinin uzunmüddətli aktivlər kimi təqdim edilməsi; BMS 16-a uyğun olaraq əvvəllər icarə üçün nəzərdə tutulan aktivlərin satışının uçotu və BMS 7-ə əsasən müvafiq pul vəsaitləri hərəkətinin əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını kimi təsnifləşdirilməsi; BMS 19-a əsasən sekvestr anlayışının aydınlaşdırılması; BMS 20-ə uyğun olaraq bazar faiz dərəcələrindən aşağı faiz dərəcələri ilə verilmiş dövlət subsidiyalarının uçotu; BMS 23-ə əsasən borc vəsaitləri üzrə xərclər anlayışının effektiv faiz metoduna uyğun olaraq verilməsi; BMS 27 və BMHS 5-ə əsasən satış üçün nəzərdə tutulan törəmə müəssisələr üzrə uçotun aydınlaşdırılması; BMS 28 və BMS 31-ə uyğun olaraq assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrlə bağlı məlumatların açıqlanması tələblərində azalma; BMS 36-a uyğun olaraq açıqlamaların genişləndirilməsi;

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

BMS 38-ə uyğun olaraq reklam xərcləri üzrə uçotun aydınlaşdırılması; “mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyerdə” kateqoriyası anlayışının BMS 39-a əsasən hecinq uçotu ilə uyğunluğu təmin etmək üçün dəyişdirilməsi; BMS 40-a uyğun olaraq tikintisi başa çatdırılmamış investisiya mülkiyyəti üzrə uçotun aparılması; və BMS 41-ə uyğun olaraq bioloji aktivlərin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi qaydalarındakı məhdudiyətlərin azaldılması. BMS 8, 10, 18, 20, 29, 34, 40, 41 və BMHS 7-ə edilmiş digər düzəlişlər yalnız terminoloji xarakter daşıyır və redaktə ilə bağlı dəyişiklikləri əks etdirir və BMSSŞ-nin fikrincə bu dəyişikliklərin mühasibat uçotuna heç bir təsiri yoxdur və ya minimal təsir göstərir. Qrup, həmin düzəlişlərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına hər hansı əhəmiyyətli təsirinə gözləmir.

IFRIC 17, Nağd olmayan aktivlərin səhmdarlar arasında bölüşdürülməsi (daha əvvəl tətbiq edilməsi imkanı ilə 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu əlavə, nağd olmayan aktivlərin səhmdarlara dividend şəklində ödənilməsi zamanı uçot qaydasını əks etdirir. Müəssisə, nağd olmayan aktivlərin dividend şəklində səhmdarlara ödənilməsi öhdəliyini bölüşdürülməyə aktivlərin ədalətli dəyərində qiymətləndirməlidir. Bölüşdürülmüş nağd olmayan aktivlərin silinməsindən yaranan gəlir və ya zərər müəssisə tərəfindən dividendlər ödənildikdən sonra, mənfəət və zərər hesabatında uçota alınır. Hazırda Qrup bu şərhin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirinə qiymətləndirir. Qrup nağd olmayan aktivləri səhmdarlar arasında bölüşdürməyinə görə IFRIC 17 onun fəaliyyətinə tətbiq edilmir.

BMHS 1, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının ilk dəfə qəbul edilməsi (1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan dövr üçün BMHS-ə uyğun hazırlanmış ilk maliyyə hesabatları üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMHS 1, istifadəçilərin Standarta edilmiş dəyişiklikləri başa düşməsi və mənimsəməsini asanlaşdırmaq üçün əvvəlki versiyaya edilmiş struktur dəyişikliklər ilə birlikdə öz məzmununu saxlamışdır. Qrup belə bir qənaətə gəlmişdir ki, yenidən işlənmiş standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına heç bir təsiri yoxdur.

IFRIC 18, Müştərilər tərəfindən təqdim edilmiş aktivlərin köçürülməsi (1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu şərh müştərilər tərəfindən təqdim edilmiş aktivlərin köçürülməsini, xüsusilə aktiv anlayışının meyarlarına riayət olunması hallarını; aktivin uçotu və ilkin uçot zamanı onun dəyərinin qiymətləndirilməsini; ayrıca identifikasiya edilə bilən xidmətlərin (köçürülmüş aktivin əvəzində bir və ya daha çox xidmətlər) müəyyən edilməsi; gəlirin uçotu və müştərilər tərəfindən təqdim edilmiş aktivlərin köçürülməsinin uçotu qaydasını əks etdirir. IFRIC 18-in Qrupun maliyyə hesabatlarına hər hansı təsiri gözlənilmir.

Maliyyə alətləri haqqında məlumat açıqlamalarının təkmilləşdirilməsi – BMHS 7, Maliyyə alətləri: məlumatların açıqlanması Standartına Əlavə (mart, 2009-cu il tarixində dərc edilmişdir; 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu əlavə ədalətli dəyərlə qiymətləndirmələr və likvidlik riski ilə bağlı məlumat açıqlamalarının genişlənməsini tələb edir. Müəssisələr üç mərhələli ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə prinsipindən istifadə etməklə, maliyyə alətlərini təhlil etməlidirlər. Bu əlavə (a) passivlərin ödəmə müddətlərinə görə təhlili cədvəlində maliyyə zəmanətinin tələb edilə bildiyi ən qısa müddətdə həmin zəmanətin maksimal məbləğinin əks etdirilməsi; və (b) müqavilə üzrə ödəmə müddətləri pul vəsaitləri hərəkətinin müddəti ilə bağlı məlumatın əldə edilməsi üçün əhəmiyyət daşıdıqda, maliyyə derivativlərinin müqavilə üzrə qalan ödəmə müddətləri haqqında məlumatın açıqlanmasını izah edir. Bundan əlavə, müəssisə likvidlik riskinin idarə edilməsi üçün malik olduğu maliyyə aktivlərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili üzrə məlumatları açıqlamalıdır (bu məlumat likvidlik riskinin xarakterini və həcmi müəyyən etmək üçün maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə lazım olduqda). Qrup hazırda bu əlavənin onun maliyyə hesabatlarında açıqlanan məlumatlara təsirinə qiymətləndirir.

Əlavə elementli derivativlər - IFRIC 9 və BMS 39-a Əlavələr (30 iyun 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu əlavələrdə maliyyə aktivinin “mənfəət və zərər hesabatında ədalətli dəyərlə göstərilən maliyyə aktivləri” kateqoriyasından çıxarılması zamanı bütün əlavə elementli derivativlərin qiymətləndirilməsi və lazım olduqda ayrıca uçota alınması aydın şəkildə göstərilir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının təkmilləşdirilməsi (aprel, 2009-cu ildə dərc edilmişdir; BMHS 2, BMS 38, IFRIC 9 və IFRIC 16-ya əlavələr 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir; BMHS 5, BMHS 8, BMS 1, BMS 7, BMS 17, BMS 36 və BMS 39-a əlavələr 1 yanvar 2010 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Təkmilləşdirmələr aşağıdakı standartlara və onlara dair şərtlərə edilmiş əsaslı dəyişikliklər və düzəlişlərdən ibarətdir: müəssisələr tərəfindən ümumi nəzarət olunan əməliyyatlara qoyuluşlar və birgə müəssisələrin yaradılmasının BMHS 2-yə uyğun olmadığını aydınlaşdırılması; BMHS 5 və digər standartlarda satış üçün nəzərdə tutulan uzunmüddətli aktivlər (və ya silinmə qruplarının) və ya dayandırılmış əməliyyatlar üzrə məlumatların açıqlanması tələblərinin aydınlaşdırılması; BMHS 8-ə əsasən hesabat verilən bütün seqmentlər üzrə cəmi aktiv və passivlərin qiymətləndirilməsi ilə bağlı hesabatın hazırlanması tələbi (yalnız bu cür məbləğlər müntəzəm olaraq rəhbər işçiyə təqdim edildikdə); müəssisənin öz pay alətləri hesabına yerinə yetirilmiş bəzi öhdəliklərin uzunmüddətli öhdəliklər kimi təsnifləşdirilməsi üçün BMS 1-ə dəyişikliyin edilməsi; yalnız aktivlərin uçota alınmasına təsir göstərən xərclərin investisiya fəaliyyəti kimi təsnifləşdirilməsi üçün BMS 1-ə dəyişikliyin edilməsi; hətta lizinq müddətinin sonunda torpaq üzrə mülkiyyət hüququnu ötürmədən, bəzi uzunmüddətli torpaq lizinqlərinin BMS 17-yə uyğun olaraq maliyyə lizinqi kimi təsnifləşdirilməsi; müəssisənin prinsipal və ya agent qismində fəaliyyət göstərməsini müəyyən etmək üçün BMS 18-də əlavə təlimatın verilməsi; gəlir yaradan vahidin aktivlərin birləşməsindən əvvəl əməliyyat seqmentindən artıq olmayacağını BMS 36-da aydınlaşdırılması; müəssisələrin birləşməsi nəticəsində əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin ədalətli dəyərinin qiymətləndirilməsi ilə bağlı BMS 38-ə dəyişikliyin edilməsi; (i) müəssisələrin birləşməsi ilə nəticələnə bilən opsiyon müqavilələrinin BMS 39-a daxil edilməsi, (ii) pul vəsaitləri axınının hecləşdirilməsi alətləri üzrə gəlir və ya zərərin səhmdar kapitalında dəyişikliklər hesabatından mənfəət və zərər hesabatına yenidən təsnifləşdirilməsi müddətinin aydınlaşdırılması və (iii) hətta opsiyon icra edilərkən borcverənə dəymiş zərər borcalan tərəfindən ödənildikdə, qabaqcadan ödəniş opsiyonunun əsas müqavilə ilə sıx əlaqəli olduğunu göstərmək üçün BMS 39-a dəyişikliyin edilməsi; ümumi nəzarət olunan əməliyyatlar zamanı əldə edilmiş müqavilələrdəki əlavə elementli derivativlər və birgə müəssisələrin yaradılmasının IFRIC 9-a uyğun olmadığını aydınlaşdırılması; və hecinq alətlərinin özü hecləşdirilən xarici müəssisə tərəfindən saxlanıla bilməməsi haqqında məhdudiyyətin IFRIC 16-dan çıxarılması. Qrup, bu əlavələrin onun maliyyə hesabatlarına hər hansı əhəmiyyətli təsirini gözləmir.

Unibank Kommersiya Bankı**31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər****7 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri**

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Nağd pul	22,135	11,017
ARMB-dəki qalıqlar (məcburi ehtiyat depozitlərindən başqa)	3,406	6,737
Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər		
- Azərbaycan Respublikasında	534	1,929
- Digər ölkələrdə	13,042	10,734
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	39,117	30,417

31 dekabr 2008-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Nağd pul	ARMB-dəki qalıqlar	Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Nağd pul	22,135	-	-	22,135
- ARMB-də	-	3,406	-	3,406
- 15 ən böyük Azərbaycan banklarında	-	-	236	236
- Digər Azərbaycan banklarında	-	-	298	298
- İƏİT-yə üzv ölkələrin banklarında	-	-	12,811	12,811
- İƏİT-yə üzv olmayan ölkələrin banklarında	-	-	231	231
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	22,135	3,406	13,576	39,117
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	22,135	3,406	13,576	39,117

31 dekabr 2007-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Nağd pul	ARMB-dəki qalıqlar	Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Nağd pul	11,017	-	-	11,017
- ARMB-də	-	6,737	-	6,737
- 15 ən böyük Azərbaycan banklarında	-	-	1,670	1,670
- Digər Azərbaycan banklarında	-	-	259	259
- İƏİT-yə üzv ölkələrin banklarında	-	-	9,888	9,888
- İƏİT-yə üzv olmayan ölkələrin banklarında	-	-	846	846
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	11,017	6,737	12,663	30,417
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	11,017	6,737	12,663	30,417

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

8 Digər Banklardan Alınacaq Vəsaitlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələr	16,117	25,793
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	16,117	25,793

31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələrə xarici bankda illik 4.5% dərəcəsi ilə yerləşdirilmiş 8,010 min AZN məbləğində qısamüddətli depozitlər daxildir (2007: 31 dekabr 2007-ci il tarixinə dörd rezident bankda illik 11% və 13% dərəcəsi ilə yerləşdirilmiş 4,767 min AZN məbləğində qısamüddətli depozitlər). Bu depozitlər daha sonra həmin xarici bank tərəfindən ayrı-ayrı kredit müqavilələrinə əsasən kredit şəklində Unileasing şirkətinə verilmişdir. Həmin kreditlər üzrə illik faiz dərəcəsi 6% (2007: 13% - 15%) təşkil edir və ödəmə müddətləri 2009-cu ilin avqust və sentyabr aylarında başa çatır. 14 sayılı Qeydə baxın. Bankın yerləşdirdiyi qısamüddətli depozitlər və Unileasing şirkəti tərəfindən alınmış kreditlər hüquqi müqavilələrə əsasən yerləşdirilmiş ayrıca aktivləri və üçüncü tərəflər qarşısında öhdəlikləri əks etdirdiyinə görə qarşılıqlı şəkildə əvəzləndirilmir. 14 sayılı Qeydə baxın.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər təminatsızdır. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Digər banklardakı cari müddətli depozitlər	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>		
- 15 ən böyük Azərbaycan banklarında	6,358	6,358
- Digər Azərbaycan banklarında	1,749	1,749
- İƏT-yə üzv ölkələrin banklarında	8,010	8,010
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	16,117	16,117
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	16,117	16,117

31 dekabr 2007-ci il tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Digər banklardakı cari müddətli depozitlər	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>		
- 15 ən böyük Azərbaycan banklarında	13,057	13,057
- Digər Azərbaycan banklarında	12,736	12,736
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	25,793	25,793
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	25,793	25,793

Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri 16,117 min AZN (2007: 25,793 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Korporativ kreditlər	82,373	94,627
Sahibkarlara verilmiş kreditlər	79,263	66,292
Avtomobil kreditləri	106,890	63,827
İstehlak kreditləri	32,033	22,513
İpoteka kreditləri	38,427	34,180
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(21,272)	(8,961)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	317,714	272,478

2008-ci il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
1 yanvar 2008-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	3,574	1,528	2,209	1,092	558	8,961
İl ərzində dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın artması	3,025	4,804	2,317	1,553	612	12,311
31 dekabr 2008-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	6,599	6,332	4,526	2,645	1,170	21,272

2007-ci il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
1 yanvar 2007-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	1,506	808	602	231	43	3,190
İl ərzində dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın artması	2,068	720	1,607	861	515	5,771
31 dekabr 2007-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	3,574	1,528	2,209	1,092	558	8,961

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Kredit portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə strukturu aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008		2007	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
<i>Fərdi müştərilər</i>				
- nəqliyyat vasitələrinin alınması	106,890	31.5	63,827	22.7
- ticarət və xidmətlər	50,921	15.0	52,491	18.7
- mənzil və əmlak girovunun alınması	38,427	11.3	34,180	12.1
- sənaye	17,871	5.3	6,486	2.3
- digər sahibkarlar	8,912	2.6	7,315	2.6
- kredit kartları	5,977	1.8	4,293	1.5
- mikro kreditlər	4,753	1.4	2,361	0.8
- digər məqsədlər	22,862	6.8	15,859	5.7
Cəmi fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər	256,613	75.7	186,812	66.4
<i>Korporativ müştərilər</i>				
Ticarət və xidmətlər	34,587	10.2	45,978	16.3
İnşaat	24,954	7.4	26,704	9.5
İstehsal	16,608	4.9	14,953	5.3
Nəqliyyat	2,385	0.7	3,618	1.3
Kənd təsərrüfatı	1,084	0.3	1,032	0.4
Digər	2,755	0.8	2,342	0.8
Cəmi korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər	82,373	24.3	94,627	33.6
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (ehtiyat ayırmalarından əvvəl)	338,986	100	281,439	100

31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrup 26 borcalana (2007: 28 borcalan) ümumi məbləği 1,000 min AZN-dən yuxarı olan kreditlər vermişdir. Bu kreditlərin cəmi 54,982 min AZN (2007: 51,986 min AZN) və ya ümumi kredit portfelinin 16%-ni təşkil edir (2007: 18%).

31 dekabr 2008-ci il tarixinə 38,427 min AZN (31 dekabr 2007: 34,180 min AZN) məbləğində cəmi ipoteka kreditlərindən 4,109 min AZN-i (2007: 2,588 min AZN) Azərbaycan İpoteka Fondu ilə bağlanmış müqavilədə nəzərdə tutulan proqram çərçivəsində verilmişdir. 17 sayılı Qeydə baxın. Bundan əlavə, həmin proqram çərçivəsində 81 min AZN (2007: 1,892 min AZN) məbləğində ipoteka kreditinin Azərbaycan İpoteka Fondu tərəfindən təsdiqlənməsi və kredit müqaviləsinə uyğun olaraq gələcəkdə Banka verilməsi gözlənilir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların 5%-i ödəmə müddətindən bir ay gec və ya tez ödənilərsə, həmin kreditlər üzrə ehtiyat təxminən 969 min AZN (2007: 448 min AZN) çox və ya az olardı.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslara Qrupun törəmə lizinq müəssisəsinin 17,861 min AZN məbləğində maliyyə lizinq üzrə debitor borcları daxildir və bu debitor borcları üçün ehtiyat ayrılmamışdır (2007: Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslara Qrupun törəmə lizinq müəssisəsinin 21,478 min AZN məbləğində maliyyə lizinq üzrə debitor borcları daxildir və bu debitor borcları üçün ehtiyat ayrılmamışdır). 31 dekabr 2008-ci il tarixinə maliyyə lizinq üzrə debitor borcları, əsasən müxtəlif növ nəqliyyat vasitələri, tikinti və tibb avadanlıqlarının lizinq ilə əlaqədar 555 lizinq müqaviləsinə əks etdirir (2007: əsasən müxtəlif nəqliyyat vasitələrinin və tibb avadanlıqlarının lizinq ilə əlaqədar 336 lizinq müqaviləsi). Hazırkı maliyyə lizinq müqavilələrinin müddəti adətən üç-beş il ərzində başa çatır və lizinq ödənişləri hər ay həyata keçirilir. Lizinq müddəti ərzində lizinqə verilən əmlak üzrə mülkiyyət hüququ törəmə lizinq müəssisəsinə məxsusdur. Lizinqə verilən əmlakın müxtəlif səbəblər üzündən zədələnməsi, oğurlanması və digər hallar kimi əlaqəli riskləri adətən maliyyə lizinq müqavilələrində sığorta edilir. Həmin sığorta müqaviləsi lizinq obyektinin yuxarıda qeyd edilən səbəblər üzündən zədələnməsini sığortalamaq üçün lizinq alan və sığorta şirkəti arasında bağlanır. Törəmə lizinq müəssisəsinin rəhbərliyi muntəzəm olaraq lizinq məbləğinin ödənilməmiş hissəsinə nəzarət etməklə və lizinq alanların maliyyə hesabatlarını təhlil etməklə, onların maliyyə vəziyyətini qiymətləndirir.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Rəhbərlik maliyyə lizinqinin ayrıca kateqoriyanı əks etdirib-etdirməməsini və bu səbəbdən hazırkı qeyddəki təhlildə ayrıca göstərilməsi zərurətini nəzərdən keçirmişdir. Buna baxmayaraq, rəhbərlik risklərin qiymətləndirilməsi üzrə onların tətbiq etdiyi yanaşmanın bu qeyddə göstərilən kateqoriyalara əsaslandığını və ayrıca kateqoriya kimi maliyyə lizinqi üzrə ödənişlərə əsaslanmadığını müəyyən etdiyinə görə bu cür lizinqlərin ayrıca bir kateqoriya kimi göstərilməsi tələb edilmir.

Maliyyə lizinqi üzrə alınacaq ödənişlər (lizinqə qoyulan ümumi investisiyanın dəyəri) və onların diskont edilmiş dəyəri aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	1 ildən az	2-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2007-ci il tarixinə maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları	1,467	26,590	-	28,057
Maliyyə gəlirlərinin qazanılmamış hissəsi	(163)	(6,416)	-	(6,579)
31 dekabr 2007-ci il tarixinə lizinq üzrə debitor borclarının diskont edilmiş dəyəri	1,304	20,174	-	21,478
31 dekabr 2008-ci il tarixinə maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları	1,501	25,931	70	27,502
Maliyyə gəlirlərinin qazanılmamış hissəsi	(161)	(9,444)	(36)	(9,641)
31 dekabr 2008-ci il tarixinə lizinq üzrə debitor borclarının diskont edilmiş dəyəri	1,340	16,487	34	17,861

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2008-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
Təminatlı kreditlər	7,615	1,400	39	9,537	217	18,808
Aşağıdakılarla təmin edilmiş kreditlər:						
- daşınmaz əmlak	49,071	64,930	365	7,223	38,210	159,799
- şəxsi avtomobil	17,017	12,018	106,486	2,719	-	138,240
- bank depozitləri	4,410	906	-	10,825	-	16,141
- daşınan əmlak	2,650	-	-	193	-	2,843
- zinət əşyaları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	-	5	-	1,517	-	1,522
- zəmanət məktubu	161	-	-	13	-	174
- digər	1,449	4	-	6	-	1,459
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	82,373	79,263	106,890	32,033	38,427	338,986

31 dekabr 2007-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
Təminatlı kreditlər	27,777	1,044	57	6,895	802	36,575
Aşağıdakılarla təmin edilmiş kreditlər:						
- daşınmaz əmlak	57,567	62,877	246	6,675	33,347	160,712
- şəxsi avtomobil	904	626	63,518	1,117	28	66,193
- bank depozitləri	379	-	-	6,045	-	6,424
- daşınan əmlak	7,831	1,676	-	50	-	9,557
- zinət əşyaları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	-	8	6	1,679	-	1,693
- zəmanət məktubu	169	60	-	42	3	274
- digər	-	1	-	10	-	11
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	94,627	66,292	63,827	22,513	34,180	281,439

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2008-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>						
Təminatlı kreditlər	5,121	654	28	7,590	172	13,565
Aşağıdakılarla təmin edilmiş kreditlər:						
- daşınmaz əmlak	39,651	48,241	160	5,702	27,312	121,066
- şəxsi avtomobil	862	558	81,761	2,132	-	85,313
- bank depozitləri	4,356	830	-	9,767	-	14,953
- daşınan əmlak	292	-	-	133	-	425
- zینət əşyaları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	-	5	-	1,271	-	1,276
- zəmanət məktubu	161	-	-	-	-	161
- digər	1,449	4	-	6	-	1,459
2008-ci ildə yenidən baxılmış kreditlər	9,406	7,256	14	1,140	-	17,816
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	61,298	57,548	81,963	27,741	27,484	256,034
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>						
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	10,953	12,141	22,661	3,253	10,432	59,440
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	11	513	627	242	392	1,785
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	225	350	62	25	662
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	666	30	284	84	17	1,081
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	11	471	257	33	21	793
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	11,641	13,380	24,179	3,674	10,887	63,761
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)</i>						
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	6,970	4,282	632	478	40	12,402
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	162	-	22	28	16	228
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	115	2,152	16	23	-	2,306
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	2,136	1,862	38	49	-	4,085
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	51	39	40	40	-	170
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	9,434	8,335	748	618	56	19,191
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(6,599)	(6,332)	(4,526)	(2,645)	(1,170)	(21,272)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	75,774	72,931	102,364	29,388	37,257	317,714

Bank BMS 39, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi*, Standartında nəzərdə tutulan portfel üzrə ehtiyatın yaradılması metodologiyasını tətbiq etmiş və baş vermiş, lakin balans tarixinə heç bir fərdi kredit üzrə konkret olaraq müəyyən edilməmiş dəyərsizləşmə zərərləri üçün portfel üzrə ehtiyat yaratmışdır. Bankın siyasəti kreditin dəyərsizləşməsinə dair konkret olaraq obyektiv dəlil müəyyən edilməyə qədər hər bir krediti "cari və dəyərsizləşməmiş" kateqoriyasına təsnifləməkdir. Bu siyasət və portfelin dəyərsizləşməsi metodologiyasının tətbiqi ilə əlaqədar olaraq dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlərin ümumi məbləğindən artıq olmuşdur.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>						
Təminatlı kreditlər	13,077	377	16	2,300	688	16,458
Aşağıdakılarla təmin edilmiş kreditlər:						
- daşınmaz əmlak	45,855	40,975	173	3,063	14,969	105,035
- şəxsi avtomobil	745	306	33,042	817	22	34,932
- bank depozitləri	149	-	-	4,760	-	4,909
- digər	7,927	1,684	5	1,229	-	10,845
2007-ci ildə yenidən baxılmış kreditlər	1,783	142	-	322	38	2,285
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	69,536	43,484	33,236	12,491	15,717	174,464
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>						
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	20,554	18,897	24,795	7,575	16,541	88,362
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	3,038	2,799	4,456	1,619	1,607	13,519
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	1,240	420	646	365	278	2,949
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	310	232	236	14	792
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	93	223	-	9	-	325
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	24,925	22,649	30,129	9,804	18,440	105,947
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)</i>						
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	-	-	26	-	-	26
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	-	100	-	-	100
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	33	-	126	36	-	195
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	84	117	120	23	344
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	133	75	93	62	-	363
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	166	159	462	218	23	1,028
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(3,574)	(1,528)	(2,209)	(1,092)	(558)	(8,961)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	91,053	64,764	61,618	21,421	33,622	272,478

Kreditin dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər vaxtı keçmiş kredit statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyərini realizasiya etmək imkanındır. Bunun əsasında yuxarıdakı cədvəldə fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlərin ödəmə müddətləri üzrə təhlili göstərilir.

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Cari və dəyərsizləşməmiş, lakin yenidən baxılmış kreditlər artıq şərtlərinə baxılmış və əks təqdirdə vaxtı keçmiş və dəyərsizləşmiş ola bilən kreditlərin balans dəyərini əks etdirir. Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər təminatlı kreditləri əks etdirir. Təminatın ədalətli dəyəri gecikdirilmiş faiz ödənişləri və əsas məbləğin ödənilməsinə kifayət edir. Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kimi göstərilən məbləğlər kreditin yalnız ayrı-ayrı ödənişlərinin vaxtı keçmiş məbləğini deyil, bu cür kreditlərin bütün qalığını əks etdirir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər və fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>						
- daşınmaz əmlak	23,755	37,884	371	5,476	14,415	81,901
- şəxsi avtomobil	795	228	45,644	1,031	-	47,698
- bank depozitləri	-	-	-	1,524	-	1,524
- zinət əşyaları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	-	-	-	317	-	317
- daşınan əmlak	-	-	3	85	-	88
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>						
- daşınmaz əmlak	9,111	5,583	-	424	673	15,791
- şəxsi avtomobil	3,223	-	1,443	-	-	4,666
- bank depozitləri	62	-	-	2,307	-	2,369
- zəmanət məktubu	171	-	-	-	-	171
- zinət əşyaları daxil olmaqla, şəxsi əmlak	-	-	-	22	-	22
- daşınan əmlak	-	-	-	10	-	10
Cəmi	37,117	43,695	47,461	11,196	15,088	154,557

31 dekabr 2007-ci il tarixinə vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər və fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Avtomobil kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>						
- daşınmaz əmlak	31,987	61,526	406	11,311	23,139	128,369
- bank depozitləri	17	-	-	3,103	-	3,120
- şəxsi avtomobil	241	537	59,850	644	18	61,290
- digər	31	35	3	785	5	859
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə təminatın ədalətli dəyəri</i>						
- daşınmaz əmlak	-	138	-	146	31	315
- şəxsi avtomobil	-	-	875	-	-	875
- digər	-	-	-	30	-	30
Cəmi	32,276	62,236	61,134	16,019	23,193	194,858

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Yuxarıda göstəriləyi kimi avtomobillərin alınması üçün verilmiş kreditlər üzrə girovun dəyəri müvafiq kreditlərin ümumi balans dəyərindən artıq məbləğdə göstərilmişdir. Qrup, bu cür aktivlərin daha tez köhnəlməsinə görə girov üzrə mülkiyyət hüququnun və dəyərin əldə edilməsi mümkün olanadək girovun köhnələrek dəyərinin daha aşağı olacağını təxmin edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların təxmin edilən ədalətli dəyəri 317,714 min AZN (2007: 272,478 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

10 Satıla Bilən İnvestisiya Qiymətli Kağızları

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin ("AMN") istiqraz vərəqələri	107	1,937
ARMB-nin notları	-	11,354
Rezident bankın təminatlı istiqrazları	-	1,000
Cəmi borc qiymətli kağızları	107	14,291
Sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən korporativ səhmlər	762	762
Cəmi satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	869	15,053

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin notları Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən 2009-cu ilin mart ayınadək buraxılan qısamüddətli borc qiymətli kağızlarını əks etdirir. Bu notlar üzrə orta çəkili gəlirlilik 9.9% (2007: 8.7%) təşkil edir. Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqraz vərəqələrinin dəyəri tam ödənilmişdir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	AMN-in istiqraz vərəqələri	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i> - Azərbaycan hökuməti	107	107
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	107	107
Cəmi satıla bilən borc qiymətli kağızları	107	107

Moody's Beynəlxalq Reyting Agentliyi Azərbaycan Respublikasına Ba1/Stable kredit reytingi vermişdir.

10 Satıla Bilən İnvestisiya Qiymətli Kağızları (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Rezident bankın təminatlı istiqrazları	ARMB-nin notları	AMN-in istiqraz vərəqələri	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Azərbaycan hökuməti	-	11,354	1,937	13,291
- 15 ən böyük Azərbaycan banklarında	1,000	-	-	1,000
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	1,000	11,354	1,937	14,291
Cəmi satıla bilən borc qiymətli kağızları	1,000	11,354	1,937	14,291

Sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən korporativ səhmlər aşağıda göstərilir:

Adı	Fəaliyyət növü	Qeydiyyat ölkəsi	Ədalətli dəyər	
			2008	2007
Bakı Fond Birjası	Fond birjası	Azərbaycan Respublikası	60	60
Milli Kart	Kart prosessinqi	Azərbaycan Respublikası	400	400
MBASK Sığorta	Sığorta	Azərbaycan Respublikası	302	302
Cəmi			762	762

Bakı Fond Birjasına investisiya qoyuluşu 2000-ci ildə həyata keçirilmişdir və bu investisiya qoyuluşu ümumi nizamnamə kapitalının 5.56%-ni təşkil edir.

Milli Kart prosessinq mərkəzinə investisiya qoyuluşu 2006-cı ildə həyata keçirilmişdir və bu investisiya qoyuluşu ümumi nizamnamə kapitalının 10%-ni təşkil edir.

MBASK sığorta şirkətinə investisiya qoyuluşu 1992-ci ildə həyata keçirilmişdir və bu investisiya qoyuluşu ümumi nizamnamə kapitalının 10.6%-ni təşkil edir.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə açıqlanır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

10 Satıla Bilən İnvestisiya Qiymətli Kağızları (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Rezident bankın təminatlı istiqrazları	ARMB-nin notları	AMN-in istiqraz və rəqələri	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Azərbaycan hökuməti	-	11,354	1,937	13,291
- 15 ən böyük Azərbaycan banklarında	1,000	-	-	1,000
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	1,000	11,354	1,937	14,291
Cəmi satıla bilən borc qiymətli kağızları	1,000	11,354	1,937	14,291

Sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən korporativ səhmlər aşağıda göstərilir:

Adı	Fəaliyyət növü	Qeydiyyat ölkəsi	Ədalətli dəyər	
			2008	2007
Bakı Fond Birjası	Fond birjası	Azərbaycan Respublikası	60	60
Milli Kart	Kart prosessinqi	Azərbaycan Respublikası	400	400
MBASK Sığorta	Sığorta	Azərbaycan Respublikası	302	302
Cəmi			762	762

Bakı Fond Birjasına investisiya qoyuluşu 2000-ci ildə həyata keçirilmişdir və bu investisiya qoyuluşu ümumi nizamnamə kapitalının 5.56%-ni təşkil edir.

Milli Kart prosessinq mərkəzinə investisiya qoyuluşu 2006-cı ildə həyata keçirilmişdir və bu investisiya qoyuluşu ümumi nizamnamə kapitalının 10%-ni təşkil edir.

MBASK sığorta şirkətinə investisiya qoyuluşu 1992-ci ildə həyata keçirilmişdir və bu investisiya qoyuluşu ümumi nizamnamə kapitalının 10.6%-ni təşkil edir.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə açıqlanır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Unibank Kommersiya Bankı
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

11 Binalar, Avadanlıqlar və Qeyri-Maddi Aktivlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	Torpaq və binalar	Ofis və kompüter avadanlıqları	Mebel, qurğular və sair	Başa çatdırılmış tikintilər	Cəmi binalar və avadanlıqlar	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
1 yanvar 2007-ci il tarixinə dəyər		536	239	1,395	2,389	-	4,559	368	4,927
Yığılmış amortizasiya		(102)	(7)	(625)	(813)	-	(1,547)	(54)	(1,601)
1 yanvar 2007-ci il tarixinə balans dəyəri		434	232	770	1,576	-	3,012	314	3,326
Əlavələr		2,103	83	1,830	2,662	339	7,017	338	7,355
Sililmələr		-	-	-	(60)	-	(60)	-	(60)
Sililmələr üzrə yığılmış amortizasiya		-	-	-	19	-	19	-	19
Amortizasiya ayırmaları	24	(207)	(8)	(622)	(540)	-	(1,377)	(73)	(1,450)
31 dekabr 2007-ci il tarixinə balans dəyəri		2,330	307	1,978	3,657	339	8,611	579	9,190
31 dekabr 2007-ci il tarixinə dəyər		2,639	322	3,225	4,991	339	11,516	706	12,222
Yığılmış amortizasiya		(309)	(15)	(1,247)	(1,334)	-	(2,905)	(127)	(3,032)
31 dekabr 2007-ci il tarixinə balans dəyəri		2,330	307	1,978	3,657	339	8,611	579	9,190
Əlavələr		1,234	413	1,694	2,013	1,288	6,642	491	7,133
Sililmələr		-	-	-	(321)	-	(321)	-	(321)
Sililmələr üzrə yığılmış amortizasiya		-	-	-	7	-	7	-	7
Amortizasiya ayırmaları	24	(546)	(11)	(1,031)	(964)	-	(2,552)	(125)	(2,677)
31 dekabr 2008-ci il tarixinə balans dəyəri		3,018	709	2,641	4,392	1,627	12,387	945	13,332
31 dekabr 2008-ci il tarixinə dəyər		3,873	735	4,919	6,683	1,627	17,837	1,197	19,034
Yığılmış amortizasiya		(855)	(26)	(2,278)	(2,291)	-	(5,450)	(252)	(5,702)
31 dekabr 2008-ci il tarixinə balans dəyəri		3,018	709	2,641	4,392	1,627	12,387	945	13,332

11 Binalar, Avadanlıqlar və Qeyri-Maddi Aktivlər (davamı)

Başa çatdırılmamış tikintilərə filialların tikintisi və təmiri xərcləri daxildir. Tikinti işləri başa çatdırıldıqdan sonra, həmin aktivlər binalar və avadanlıqlar kateqoriyasına köçürülür.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə binalar və avadanlıqların yekun balansına istismarda olan, lakin tamamilə köhnəlmiş 981 min AZN (2007: 260 min AZN) məbləğində aktivlər daxildir.

12 Digər Maliyyə Aktivləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Pul köçürmə əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	330	49
Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	89	40
Bloklaşdırılmış nostro hesabları	-	49
Cəmi digər maliyyə aktivləri	419	138

Bloklaşdırılmış nostro hesabları plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə klirinq xidmətlərinin göstərilməsi üçün iki rezident bankda yerləşdirilmiş zəmanət depozitlərini və ödəniş sistemi üzrə operatorada yerləşdirilmiş zəmanət depozitini əks etdirir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər maliyyə debitor borclarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Pul köçürmə əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>			
- Orta həcmli müəssisələr	330	89	419
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	330	89	419
Cəmi digər maliyyə aktivləri	330	89	419

31 dekabr 2007-ci il tarixinə digər maliyyə debitor borclarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Bloklaşdırılmış nostro hesabları	Pul köçürmə əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	Cəmi
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Rezident banklar	49	-	-	49
- Orta həcmli müəssisələr	-	49	40	89
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	49	49	40	138
Cəmi digər maliyyə aktivləri	49	49	40	138

Digər maliyyə aktivlərinin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər maliyyə aktivlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri 419 min AZN (2007: 138 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

13 Digər Aktivlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Başa çatdırılmamış tikintilər üzrə qabaqcadan ödəmələr	23,452	15,173
Təxirə salınmış xərclər	1,199	1,539
Lizinq məqsədləri üçün alınmış avadanlıq üzrə qabaqcadan ödəmələr	1,155	2,101
Xidmətlər üzrə qabaqcadan ödəmələr	1,103	239
Avadanlıqlar üzrə qabaqcadan ödəmələr	151	1,018
Qabaqcadan ödənilmiş sığorta haqları	120	-
Digər	581	398
Cəmi digər aktivlər	27,762	20,468
Cari	27,064	19,998
Uzunmüddətli	698	470

31 dekabr 2008-ci il tarixinə başa çatdırılmamış tikintilər üzrə qabaqcadan ödəmələr 23,452 min AZN məbləğində ofis binasının alınması üçün ödənilmiş vəsaitləri əks etdirir. Qrup başa çatdırılmış binanı 2009-cu ilin sonuna yaxın təhvil alacaqdır.

Lizinq məqsədləri üçün alınmış avadanlıq üzrə qabaqcadan ödəmələr lizinqə verilmək üçün nəzərdə tutulan avadanlıq təchizatçılarına verilmiş qabaqcadan ödəmələri əks etdirir.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

14 Digər Banklara Ödəniləcək Vəsaitlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Digər bankların müxbir hesabları və overnayt depozitləri	5,158	2,339
Digər bankların cari müddətli yerləşdirmələri	10,238	14,268
Cəmi digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	15,396	16,607

31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələrə xarici bankın Unileasing şirkətində illik 6% dərəcəsi ilə yerləşdirdiyi və hər birinin dəyəri 8,010 min AZN olan iki ədəd qısamüddətli depozit daxildir (2007: 31 dekabr 2007-ci il tarixinə dörd rezident bankın illik 13% və 15% dərəcəsi ilə yerləşdirdiyi 4,767 min AZN məbləğində qısamüddətli depozitlər). Bu depozitlər Bank tərəfindən ayrı-ayrı kredit müqavilələrinə əsasən kredit şəklində həmin xarici banka verilmişdir. Həmin kreditlər üzrə illik faiz dərəcəsi 4.5% (2007: 11% və 13%) təşkil etmiş və ödəmə müddətləri yuxarıda qeyd olunan depozitlərdə olduğu kimi avqust 2009 və sentyabr 2009-cu ildə başa çatır. 8 sayılı Qeydə baxın. Bankın yerləşdirdiyi qısamüddətli depozitlər və Unileasing şirkəti tərəfindən əldə edilmiş kreditlər hüquqi müqavilələrə əsasən yerləşdirilmiş ayrıca aktivləri və üçüncü tərəflər qarşısında öhdəlikləri əks etdirdiyinə görə qarşılıqlı şəkildə əvəzləndirilmir. 8 sayılı Qeydə baxın.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri 15,396 min AZN (2007: 16,607 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə açıqlanır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

15 Müştəri Hesabları

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar	1,164	3,285
- Cari/hesablaşma hesabları	1,164	2,371
- Müddətli depozitlər	-	914
Digər hüquqi şəxslər	57,840	55,359
- Cari/hesablaşma hesabları	34,622	30,583
- Müddətli depozitlər	23,218	24,776
Fiziki şəxslər	81,004	63,829
- Cari/tələbli hesablar	8,986	8,772
- Müddətli depozitlər	72,018	55,057
Hesablanmış faiz xərcləri	2,273	1,392
Cəmi müştəri hesabları	142,281	123,865

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008		2007	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Fiziki şəxslər	82,411	57.9	65,156	52.6
Rabitə	11,668	8.2	10,000	8.1
Enerji	11,294	7.9	19,782	16.0
Ticarət və xidmətlər	9,999	7.1	12,000	9.7
İnvestisiya	9,029	6.4	8,664	7.0
İstehsal	8,314	5.8	2,486	2.0
Sığorta	7,092	5.0	3,630	2.9
İnşaat	2,014	1.4	468	0.4
Dövlət müəssisələri	349	0.2	246	0.2
Nəqliyyat	-	-	674	0.5
Digər	111	0.1	759	0.6
Cəmi müştəri hesabları	142,281	100	123,865	100

31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrupun müştəri hesablarında vəsaitlərinin ümumi qalığı 1,000 min AZN-dən yuxarı olan 15 müştərisi (2007: 13 müştəri) olmuşdur. Həmin vəsaitlərin qalığı 58,748 min AZN (2007: 56,549 min AZN) və ya ümumi müştəri hesablarının 41%-ni (2007: 46%) təşkil etmişdir.

Müştəri hesablarının hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə müştəri hesablarının təxmin edilən ədalətli dəyəri 142,281 min AZN (2007: 123,865 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

Müştəri hesablarının faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

16 Buraxılmış Borc Qiymətli Kağızları

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Istiqrazlar	750	700
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızları	750	700

8 iyun 2008-ci il tarixində Bankın lizinq törəmə müəssisəsi illik 14% faiz dərəcəsi ilə hər birinin nominal dəyəri 1,000 AZN olan 750 ədəd istiqraz emissiya etmişdir. Həmin istiqrazların 500 ədədi əlaqəli tərəfə, digər 250 ədədi isə üçüncü tərəfə satılmışdır.

Buraxılmış borc qiymətli kağızlarının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə buraxılmış borc qiymətli kağızlarının təxmin edilən ədalətli dəyəri 750 min AZN (2007: 700 min AZN) təşkil etmişdir.

Buraxılmış borc qiymətli kağızlarının faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərin buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

17 Müddətli Borc Öhdəlikləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Rezident banklar və təşkilatlardan borc götürülmüş vəsaitlər:		
- Azərbaycan Respublikası Milli Bankı	50,000	-
- Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu (Azərbaycan Respublikası)	11,276	7,483
- Azərbaycan İpoteka Fondu (Azərbaycan Respublikası)	4,109	2,588
AYİB-dən və ya AYİB vasitəsilə borc götürülmüş vəsaitlər	36,507	41,902
Citigroup Global Markets Limited-dən borc götürülmüş vəsaitlər	28,649	37,116
Deutsche Bank AG London-dan borc götürülmüş vəsaitlər	24,030	-
Banif-Banco International-dan borc götürülmüş vəsaitlər	6,408	-
GFM Cossack Bond Company Limited-dən borc götürülmüş vəsaitlər	5,607	-
Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankından borc götürülmüş vəsaitlər	4,886	1,268
Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasından borc götürülmüş vəsaitlər	4,406	3,170
Deutsche Investitions-und Entwicklungsgesellschaft MBH-dan borc götürülmüş vəsaitlər	3,948	6,249
Hollandiya İnkişaf Maliyyə Şirkətindən borc götürülmüş vəsaitlər	2,861	4,228
Raiffeisen Zentralbank Osterreich AG-dən borc götürülmüş vəsaitlər	2,803	-
Alman-Azərbaycan Fondundan borc götürülmüş vəsaitlər	2,541	2,291
ING Bank N.V.-dən borc götürülmüş vəsaitlər	941	-
Micro Vest 1 L.P.-dən borc götürülmüş vəsaitlər	521	642
Morgan Stanley & Co International-dan borc götürülmüş vəsaitlər	-	42,840
BNP Paribas-dan borc götürülmüş vəsaitlər	-	16,866
Sindikallaşdırılmış kreditlər: VTB Bank Europe Plc (kredit agentı)	-	25,359
Hesablanmış faiz xərcləri	2,858	2,367
Cəmi müddətli borc öhdəlikləri	192,351	194,369

Rəhbərlik Bankda yerləşdirilmiş bəzi depozitləri "Müddətli borc öhdəlikləri" kimi təsnifləşdirmişdir. Belə ki, bu depozitlər üzrə müqavilələrin məzmunu "müddətli borc öhdəliklərinin" şərtlərinə uyğun gəldiyinə görə müvafiq təsnifləşdirmə məqsədünə uyğun hesab edilir.

18 noyabr 2008-ci il tarixində Bank ilə Azərbaycan Respublikası Milli Bankı arasında maliyyələşdirmə məqsədilə 50,000 min AZN məbləğində borc öhdəliyinin alınmasına dair kredit sazişi imzalanmışdır. Bu kredit üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanır və ödəmə müddəti 17 may 2009-cu il tarixində başa çatır. Bu kreditin əvəzində Bank 80,011 min AZN dəyərində avtomobillərini girov qoymuşdur ki, bu da avtomobil kredit üzrə girov kimi qəbul edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Milli Bankından borc götürülmüş vəsaitlər üzrə Bankın riyət etməli olduğu hər hansı xüsusi şərt mövcud deyil. 18 may 2009-cu il tarixində yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişi üzrə 39 milyon AZN məbləğində qalıqın müddəti 2009-cu ilin noyabr ayına qədər əlavə altı ay müddətinə uzadılmışdır. 35 sayılı Qeydə baxın.

17 Müddətli Borc Öhdəlikləri (davamı)

5 sentyabr 2003-cü il tarixində Bank ilə Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyi yanında "Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu" arasında kiçik və orta sahibkarlığın maliyyələşdirilməsi məqsədilə, kredit xəttinin açılmasına dair saziş imzalanmışdır. Bu proqram çərçivəsində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən Banka illik 1.0%-2.0% faiz dərəcəsilə kredit vəsaitləri təqdim edilmişdir. Bank həmin vəsaitləri illik 7.0% faizdən artıq olmamaq şərtlə müvafiq tələblərə cavab verən borcalanlara verir.

17 fevral 2006-cı il tarixində Bank ilə Azərbaycan Respublikası Milli Bankı nəzdində Azərbaycan İpoteka Fondu (AİF) arasında fiziki şəxslərə uzunmüddətli ipoteka kreditlərinin verilməsi haqqında kredit sazişi imzalanmışdır. Bu proqram çərçivəsində AİF tərəfindən Banka illik 2.0% faiz dərəcəsilə kredit vəsaitləri təqdim edilmişdir. Bank həmin vəsaitləri illik 7% faizdən artıq olmamaq şərtlə müvafiq tələblərə cavab verən borcalanlara verir.

8 aprel 2005-ci il tarixində Bank ilə AYİB-in başçılığı altında xarici banklar arasında Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin maliyyələşdirilməsi çərçivəsində 5,000 min ABŞ dolları məbləğində Sindikasiya Kreditinin cəlb olunmasına dair Saziş imzalanmışdır. Bu kreditin 1,500 min ABŞ dolları kreditin verilmə tarixindən üç il müddətinə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz dərəcəsilə əsas borcverən AYİB tərəfindən təqdim edilmişdir. Kreditin 3,500 min ABŞ dolları isə daha bir il uzadılmaq imkanı ilə bir il müddətinə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz dərəcəsilə və 250 min ABŞ dolları məbləğində əlavə kredit xətti Anglo-Romanian Bankı (İngiltərə) və Bank Creditanstalt (Avstriya) tərəfindən təqdim edilmişdir. Sindikasiya Kreditinin cəlb olunmasına dair Saziş çərçivəsində alınmış vəsaitlərin qalığı 2008-ci ilin yanvar ayında tam olaraq geri ödənilmişdir (2007: kredit üzrə qalıq 2,500 min ABŞ dolları və ya 2,113 min AZN təşkil etmişdir).

19 dekabr 2005-ci il tarixində Bank ilə AYİB arasında ölkədəki iri layihələrin paritet şərtlərlə kreditləşdirilməsinin (komaliyyələşdirmə) həyata keçirilməsi üçün iştirak haqqında Saziş imzalanmışdır. Həmin sazişə uyğun olaraq layihələr Bank və AYİB tərəfindən bərabər şəkildə maliyyələşdirilir. Belə ki, AYİB maliyyələşdirdiyi hər bir layihədəki payından Banka sabit faizli illik idarəetmə xərcləri ödəyir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bank bu vəsaitin 1,633 min ABŞ dollarını və ya 1,308 min AZN-ni (2007: 325 min ABŞ dolları və ya 274 min AZN) istifadə etmişdir. Bankın yuxarıda qeyd olunan Sazişdə nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb edilir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

20 may 2006-cı il tarixində Bank ilə AYİB arasında Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlığın kreditləşdirilməsi proqramı çərçivəsində 2,500 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılmasına dair Kredit Müqaviləsi imzalanmışdır. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və ilkin ödəniş 20 may 2008-ci il tarixində həyata keçirilməklə, əsas məbləğin altı bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bank bu kredit xəttindən 767 min ABŞ dolları və ya 614 min AZN (2007: 1,100 min Avro və ya 930 min AZN) istifadə etmişdir. Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Müqaviləsində nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

17 avqust 2006-cı il tarixində Bank ilə AYİB arasında 4,500 min ABŞ dolları məbləğində kredit vəsaitinin cəlb olunmasına dair Revolver Kredit Müqaviləsi imzalanmışdır. Bu kredit müqaviləsi üzrə hər bir ödəniş üçün ayrıca faiz dərəcəsi və ödəmə müddəti müəyyən edilmişdir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Revolver Kredit Müqaviləsi üzrə qalıq 3,510 min ABŞ dolları və ya 2,812 min AZN (2007: 1,945 min ABŞ dolları və ya 1,644 min AZN) təşkil edir.

7 sentyabr 2006-cı il tarixində Bank ilə AYİB-in başçılığı altında xarici banklar arasında Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin maliyyələşdirilməsi çərçivəsində 7,500 min ABŞ dolları məbləğində Sindikasiya Kreditinin cəlb olunmasına dair ikinci Saziş imzalanmışdır. Bu kreditin 2,500 min ABŞ dolları kreditin verilmə tarixindən dörd il müddətinə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz dərəcəsilə əsas borcverən AYİB tərəfindən təqdim edilmişdir. Kreditin 5,000 min ABŞ dolları isə daha bir il uzadılmaq imkanı ilə bir il yarım müddətinə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz dərəcəsilə Anglo-Romanian Bankı (İngiltərə) və Bank Creditanstalt (Avstriya) tərəfindən təqdim edilmişdir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə ikinci Saziş çərçivəsində alınmış vəsaitlər üzrə qalıq 1,666 min ABŞ dolları və ya 1,335 min AZN (2007: 7,200 min ABŞ dolları və ya 6,086 min AZN) olmuşdur. Bankın yuxarıda qeyd olunan Sazişdə nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

17 Müddətli Borc Öhdəlikləri (davamı)

31 oktyabr 2007-ci il tarixində Bank ilə AYİB arasında istehsal və ixrac layihələrinin orta və uzun müddətli maliyyələşdirilməsi üçün 8,750 min ABŞ dolları və 26,250 min ABŞ dolları məbləğində iki ayrı hissədən ibarət 35,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılmasına dair Saziş imzalanmışdır. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur. 8,750 min ABŞ dolları məbləğində birinci hissə üçün ilkin ödəniş 5 noyabr 2009-cu il tarixində həyata keçirilməklə, əsas məbləğin üç bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 26,250 min ABŞ dolları məbləğində ikinci hissə hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində 5 may 2009-cu il tarixində bir hissədə geri qaytarılmışdır. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bank yuxarıdakı sazişdə nəzərdə tutulan vəsaitləri tam olaraq istifadə etmişdir (2007: 35,000 min ABŞ dolları və ya 28,035 min ABŞ dolları). Bankın yuxarıda qeyd olunan Sazişdə nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

15 mart 2007-ci il tarixində Bankın törəmə lizinq müəssisəsi (UniLeasing) ilə AYİB arasında birincinin lizinq əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi üçün 3,000 min ABŞ dolları dəyərində Kredit Sazişi imzalanmışdır. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə yuxarıdakı sazişdə nəzərdə tutulan vəsaitin 3,000 min ABŞ dolları və ya 2,403 min AZN istifadə edilmişdir. Bu məbləğ üzrə ilkin ödəniş 2008-ci ilin oktyabr ayında həyata keçirilməklə, səkkiz bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur.

Citigroup Global Markets Limited-dən borc götürülmüş vəsaitlərə 18 may 2007-ci il tarixli Əsas Depozit Sazişinə əsasən Bank tərəfindən cəlb edilmiş depozitlər daxildir. İlkin olaraq Citigroup Global Markets Limited tərəfindən Bankda 2009-cu ilin may ayınadək ödənilmək şərtilə bazar faiz dərəcələri ilə 20,210 min AZN məbləğində depozit yerləşdirilmişdir. Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində bütün vəsaitlər Bank tərəfindən geri ödənilmişdir. 19 iyul 2007-ci il tarixində Citigroup Global Markets Limited tərəfindən Bankda altı ay müddətinə bazar faiz dərəcələri ilə əlavə 20,000 min ABŞ dolları və ya 16,906 min AZN həcmində depozit yerləşdirilmişdir və müqavilə üzrə ödəmə müddətinə uyğun olaraq 2008-ci ilin yanvar ayında bağlanmışdır. 18 yanvar 2008-ci il tarixində 18 may 2007-ci il tarixli Əsas Depozit Müqaviləsinə uyğun olaraq 16 yanvar 2009-cu il tarixində ödənilmək şərtilə bazar faiz dərəcələri ilə əlavə 8,439 min AZN məbləğində depozit Bankda yerləşdirilmişdir. Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində 8,439 min AZN məbləğində olan depozit müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixində geri qaytarılmışdır. Citigroup Global Markets Limited-dən borc götürülmüş vəsaitlər üzrə Bankın riayət etməli olduğu hər hansı xüsusi şərt mövcud deyil.

24 aprel 2008-ci il tarixində Bank ilə Deutsche Bank AG London Filialının başçılığında xarici maliyyə təşkilatları arasında müəyyən kommersiya müqavilələrinin maliyyələşdirilməsi məqsədilə 30,000 min ABŞ dolları məbləğində sindikatlaşdırılmış kreditin cəlb olunmasına dair Saziş imzalanmışdır. Bir il müddətinə verilmiş bu kreditin bir hissədə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etməsi tələb edilir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

16 may 2008 və 8 iyul 2008-ci il tarixlərində Bank ilə Banif-Banco International arasında müəyyən şərtlərə cavab verən kommersiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi məqsədilə 4,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit vəsaitinin alınmasına dair iki Saziş imzalanmışdır. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə bu kredit vəsaiti tam olaraq istifadə edilmişdir. Bu kredit üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanır və ödəmə müddəti 2009-cu ilin iyun ayında başa çatır. Banif-Banco International-dan borc götürülmüş vəsaitlər üzrə Bankın riayət etməli olduğu hər hansı xüsusi şərt mövcud deyil.

1 iyul 2008 və 10 sentyabr 2008-ci il tarixlərində Bank ilə GFM Cossack Bond Company Limited arasında xarici ticarət maliyyələşdirməsi məqsədilə 7,000 min ABŞ dolları məbləğində Kredit Sazişləri imzalanmışdır. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bank bu kredit vəsaitinin 7,000 min ABŞ dollarını istifadə etmişdir. Bu kreditlər üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanır və ödəmə müddətləri 2009-cu ilin iyun və iyul aylarında başa çatır.

30 noyabr 2005-ci il tarixində Bank ilə Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı (Yunanıstan) arasında 3,000 min ABŞ dolları həcmində kredit xəttinin açılmasına dair Kredit Sazişi imzalanmışdır. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə qeyd olunan kredit xətti üzrə qalıq 3,000 min ABŞ dolları və ya 2,403 min AZN (2007: 760 min ABŞ dolları və ya 642 min AZN) olmuşdur. 14 fevral 2008-ci il tarixində Bank ilə QTİB arasında 5,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılmasına dair ikinci Kredit Sazişi imzalanmışdır. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə bu kredit xətti üzrə qalıq 3,100 min ABŞ dolları və ya 2,483 min AZN olmuşdur. Bu kredit vəsaitləri üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanır və ödəmə müddətləri 2013-cü ilin iyun və dekabr aylarında başa çatır.

17 Müddətli Borc Öhdəlikləri (davamı)

Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

26 dekabr 2006-cı il tarixində Bank ilə Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası ("BMK") arasında Bankın lizinq əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi üçün ümumi həcmi 5,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılması barədə Kredit Sazişi imzalanmışdır. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və ilkin ödəniş 15 iyun 2007-ci il tarixində həyata keçirilməklə, əsas məbləğin səkkiz bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın yuxarıda qeyd edilən Kredit Sazişi üzrə borcu 2,500 min ABŞ dolları və ya 2,003 min AZN təşkil etmişdir (2007: 3,750 min ABŞ dolları və ya 3,170 min AZN). 31 mart 2008-ci il tarixində Bank ilə BMK arasında İpoteka Kreditləri Meyarlarına cavab verən kreditlərin maliyyələşdirilməsi məqsədilə 15,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılmasına dair ikinci Kredit Sazişi imzalanmışdır. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə ikinci kredit xətti üzrə 3,000 min ABŞ dolları və ya 2,403 min AZN (2007: 3,750 min ABŞ dolları və ya 3,170 min AZN) istifadə olunmuşdur. Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

31 dekabr 2005-ci il tarixində Qrupla Deutsche Investitions-und Entwicklungsgesellschaft mbH ('DEG') arasında regionlarda kiçik və orta sahibkarlığın investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsi çərçivəsində 3,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılması haqqında Kredit Sazişi imzalanmışdır. Bu kredit üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və ilkin ödəniş 15 iyul 2007-ci il tarixində həyata keçirilməklə, əsas məbləğin səkkiz bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulmuşdur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişi üzrə borcu 1,500 ABŞ dolları və ya 1,201 min AZN təşkil etmişdir (2007: 2,250 min ABŞ dolları və ya 1,902 min AZN). 17 avqust 2006-cı il tarixində Bank ilə DEG arasında kiçik və orta sahibkarlığın kreditləşdirilməsi çərçivəsində 6,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin açılması haqqında ikinci Kredit Sazişi imzalanmışdır. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və ilkin ödəniş 15 dekabr 2007-ci il tarixində həyata keçirilməklə, əsas məbləğin yeddi bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulmuşdur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə yuxarıda qeyd olunan ikinci saziş çərçivəsində alınmış vəsaitlər üzrə qalıq 3,429 min ABŞ dolları və ya 2,747 min AZN (2007: 5,143 min ABŞ dolları və ya 4,347 min AZN) olmuşdur. Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi bir şərt istisna olmaqla, Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir. 30 sayılı Qeydə baxın.

11 dekabr 2006-cı il tarixində Bank ilə Hollandiya İnkişaf Maliyyə Şirkəti ('FMO') arasında Azərbaycanda kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin maliyyələşdirilməsi çərçivəsində 5,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit xəttinin təqdim olunması haqqında Kredit Sazişi imzalanmışdır. Bu kredit üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur və əsas məbləğin 2007-ci ilin aprelindən başlayaraq 2011-ci ilin iyun ayına qədər yeddi bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə bu kredit xətti üzrə qalıq 3,571 min ABŞ dolları və ya 2,861 min AZN (2007: 5,000 min ABŞ dolları və ya 4,228 min AZN) təşkil etmişdir. Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

28 noyabr 2007-ci il tarixində Bank ilə Raiffeisen Zentralbank Osterreich AG arasında müəyyən şərtlərə cavab verən ayrı-ayrı kredit müqavilələrinin maliyyələşdirilməsi məqsədilə hər hansı konkret limit olmadan kredit xəttinin açılmasında dair Kredit Sazişi imzalanmışdır. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bank həmin Saziş çərçivəsində 2,482 min Avro və ya 2,803 min AZN məbləğində vəsait istifadə etmişdir. Bu kredit vəsaiti üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanır və ödəmə müddəti iki ildən sonra başa çatır. Həmin kredit vəsaiti ilə bağlı Bankın riayət etməli olduğu hər hansı xüsusi şərt mövcud deyil.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə Alman-Azərbaycan Fondundan ("AAF") borc götürülmüş vəsaitlərə Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlığın kreditləşdirilməsi proqramı çərçivəsində AAF-dan alınmış 2,250 min Avro və ya 2,541 min AZN (2007: 1,840 min Avro və ya 2,291 min AZN) məbləğində kredit daxildir. AAF, 21 dekabr 1998-ci il tarixində Almaniya Federativ Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası hökumətləri arasında bağlanmış maliyyə əməkdaşlığı haqqında müqaviləyə və 8 sentyabr 1999-cu il tarixində Kreditanstalt für Wiederaufbau ("KfW") və Azərbaycan Respublikası arasında imzalanmış müvafiq kredit və maliyyələşdirmə razılaşmasına əsasən yaradılmışdır.

17 Müddətli Borc Öhdəlikləri (davamı)

16 yanvar 2003-cü il tarixində Bank ilə Beynəlxalq Əməkdaşlıq üçün Alman Əmanət Kassaları Fondu arasında yenidən işlənmiş Çərçivə Sazişi imzalanmışdır ki, bu da əvvəllər imzalanmış sazişləri əvəz etmişdir. Həmin çərçivə sazişinə (bundan sonra "Çərçivə Sazişi") əsasən Bank, əvvəllər AAF-dan alınmış bütün kreditləri 1,000 min Avro məbləğində bir kredit xəttinə restrukturizasiya etmişdir. Bu kredit xəttinin 16 yanvar 2003-cü il tarixindən etibarən 2 illik güzəşt dövrünü nəzərə almaqla, 31 dekabr 2010-cu il tarixindən gec olmayaraq on bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. Bu kredit xətti üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsinə uyğundur. Çərçivə Sazişinə edilmiş 3 iyul 2003 və 14 oktyabr 2003-cü il tarixli iki əlavəyə əsasən kredit xəttinin məbləği 1,500 min Avroyadək artırılmışdır. 20 sentyabr 2004-cü il tarixində kredit xəttinin həcmi yenidən 2,000 min Avroyadək artırılmışdır. 30 iyun 2005-ci il tarixində Bank 100,000 Avro məbləğində ilk ödənişi həyata keçirmişdir.

Çərçivə Sazişinə əsasən, Bank AAF-dan alınmış hər bir kreditin məbləği üstə gəl Bank tərəfindən kreditin ödənilməyəcəyi halda təminatı əks etdirən əlavə məbləğ həcmində borc vəərəqələri buraxmışdır. 2,250 min Avro və ya 2,541 min AZN (2007: 1,840 min Avro və ya 2,291 min AZN) məbləğində əsas borcun ödənilməyəcəyi halda, borcalan 2,475 min Avro və ya 2,795 min AZN (2007: 2,475 min Avro və ya 3,081 min AZN) məbləğində vəsait ödəməyi öhdəsinə götürür. Bu Çərçivə Sazişində hər hansı xüsusi şərt nəzərdə tutulmur.

29 aprel 2008-ci il tarixində Bank ilə ING Bank N.V. arasında Bank üçün kompüterlərin və proqram təminatı məhsullarının alınması məqsədilə 2,000 min ABŞ dolları məbləğində kredit vəsaitinin cəlb olunmasına dair Kredit Sazişi imzalanmışdır. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə kredit vəsaiti hər biri 196 min ABŞ dolları olmaqla səkkiz tranşda istifadə olunmuşdur. Həmin tranşların müddəti 2008-ci ilin sentyabr ayından 2009-cu ilin dekabr ayına qədər başa çatır. Tranşlardan ikisi 17 sentyabr və 17 dekabr 2008-ci il tarixlərində ödənilmişdir və 31 dekabr 2008-ci il tarixinə qalıq 1,176 min ABŞ dolları və ya 941 min AZN təşkil etmişdir. İstifadə olunmuş hər bir tranş üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanır. Bu kredit vəsaiti ilə bağlı Bankın riayət etməli olduğu hər hansı xüsusi şərt mövcud deyil.

Micro Vest 1 L.P.-dən borc götürülmüş vəsaitlər 650 min ABŞ dolları və ya 521 min AZN məbləğində iki depozit müqaviləsinə əsasən alınmış borc vəsaitlərini əks etdirir. Bu depozitlər üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanır. Həmin depozitlərdən biri 2009-cu ilin yanvar və mart aylarında geri qaytarılmışdır. Micro Vest 1 L.P.-dən borc götürülmüş vəsaitlər üzrə Bankın riayət etməli olduğu hər hansı xüsusi şərt mövcud deyil.

27 aprel 2007-ci il tarixində Bank ilə Morgan Stanley & Co International Plc arasında Bank depoziti haqqında Saziş imzalanmışdır. Həmin sazişə uyğun olaraq, ikinci tərəf Bankda yerləşdirmə tarixinə spot məzənnə ilə Azərbaycan Manatına çevrilmiş 25,000 min ABŞ dolları məbləğində depozit yerləşdirmişdir. Bu depozit üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanmışdır və 2008-ci ilin oktyabr ayında tam olaraq geri qaytarılmışdır.

22 oktyabr 2007-ci il tarixində Bank ilə Morgan Stanley & Co International Plc arasında Bank depoziti haqqında ikinci Saziş imzalanmışdır. Həmin sazişə uyğun olaraq, ikinci tərəf Bankda yerləşdirmə tarixinə spot məzənnə ilə Azərbaycan Manatına çevrilmiş 25,000 min ABŞ dolları məbləğində depozit yerləşdirmişdir. Bu depozit üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanmışdır və 2008-ci ilin oktyabr ayında tam olaraq geri qaytarılmışdır.

19 dekabr 2007-ci il tarixində Bank ilə BNP Paribas arasında Bank Depoziti haqqında Saziş imzalanmışdır. Bu sazişə uyğun olaraq ikinci tərəf Bankda 12 dekabr 2008-ci il tarixində qaytarılmaq şərtilə, bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz dərəcəsi ilə bir il müddətinə 16,866 min AZN məbləğində depozit yerləşdirmişdir. Həmin depozit 12 dekabr 2008-ci il tarixində geri qaytarılmışdır.

4 iyun 2007-ci il tarixində Bank ilə VTB Bank Europe plc-nin başçılığı altında xarici banklar arasında Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin maliyyələşdirilməsi çərçivəsində 30,000 min ABŞ dolları məbləğində sindikatlaşdırılmış kreditin cəlb olunmasına dair Saziş imzalanmışdır. 13,000 min ABŞ dolları və 17,000 min ABŞ dolları məbləğində iki tranşa bölünmüş sindikatlaşdırılmış kredit bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz dərəcələri ilə təqdim edilmişdir və ödəmə müddətləri müvafiq olaraq iyun 2008 və sentyabr 2008-ci il tarixində başa çatır. Ümumi məbləğin 4,000 min ABŞ dolları kredit agenti olan VTB Bank Europe plc, digər hissəsi isə on dörd bank tərəfindən təqdim edilmişdir. Yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan borc vəsaiti 2008-ci ilin iyun və sentyabr aylarında tam olaraq geri ödənilmişdir.

17 Müddətli Borc Öhdəlikləri (davamı)

6 mart 2008-ci il tarixində Bank ilə HBK Master Fund L.P., (Kayman Adalarının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq yaradılmış tərəfdaşlıq) arasında Bank Depoziti haqqında Saziş imzalanmışdır. Həmin sazişə uyğun olaraq, ikinci tərəf Bankda yerləşdirmə tarixinə spot məzənnə ilə Azərbaycan Manatına çevrilmiş 5,000 min ABŞ dolları məbləğində depozit yerləşdirmişdir. Bu depozit üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanmışdır və 24 dekabr 2008-ci il tarixində geri qaytarılmışdır.

5 iyun 2008-ci il tarixində BCP Banque de Commerce et de Placements pul bazarında əməliyyatların həyata keçirilməsi məqsədilə Bank üçün 1,200 min CHF (İsveçrə frankı) məbləğində kredit xətti açmışdır. Kredit xətti tam olaraq istifadə edilmişdir və hər bir istifadə tarixində spot məzənnə ilə ABŞ dollarına çevrilmişdir. Bu kredit vəsaiti üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanmışdır və 14 iyul 2008-ci il tarixində geri ödənilmişdir.

31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il üçün borc vəsaitləri üzrə illik bazar faiz dərəcələri 5%-14% təşkil etmişdir (31 dekabr 2007-ci il tarixində tamamlanan il: illik 8%-13%).

31 dekabr 2008-ci il tarixinə müddətli borc öhdəliklərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri 191,874 min AZN (2007: 194,369 min AZN) təşkil etmişdir.

Müddətli borc öhdəliklərinin faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 33 sayılı Qeyddə açıqlanır.

18 Digər Maliyyə Passivləri

Digər maliyyə passivlərinə aşağıdakılar daxildir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Ödəniləcək peşəkar xidmət haqları	700	80
Hüquqi şəxslərin qeydiyyat prosesində olan müvəqqəti hesabları	99	315
Broker əməliyyatları üzrə alınmış vəsaitlər	-	1,634
Digər	-	99
Cəmi digər maliyyə passivləri	799	2,128

Digər maliyyə passivlərinin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər maliyyə passivlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri 799 min AZN (2007: 2,128 min AZN) təşkil etmişdir. 31 sayılı Qeydə baxın.

19 Digər Passivlər

Digər passivlərə aşağıdakılar daxildir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Lizinq obyektinə təchizatçılara ödəniləcək məbləğlər	577	100
Lizinqalardan lizinqə verilmiş avadanlıq üzrə əldə edilmiş avanslar	492	1,252
İşçilərə mükafatlar üzrə hesablanmış xərclər	-	861
Digər	37	103
Cəmi digər passivlər	1,106	2,316
Cari	1,106	2,316
Uzunmüddətli	-	-

19 Digər Passivlər (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə "İşçilərə mükafatlar üzrə hesablanmış xərclərə" 500 min AZN məbləğində bonuslar, 206 min AZN məbləğində istifadə edilməmiş məzuniyyətə görə ödənişlər və 155 min AZN məbləğində sosial sığorta ayırmaları daxildir. Bu öhdəliklər 31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il ərzində tam olaraq yerinə yetirilmişdir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə və hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılış üçün təsdiqləndiyi tarixə rəhbərlik, 31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan ilin maliyyə nəticələrinə görə bonus ödəmək niyyətində olmamışdır və bununla əlaqədar olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında müvafiq öhdəlik qeydə alınmamışdır.

20 Subordinasiyalı Borc Öhdəlikləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Deutsche Investitions-und Entwicklungsgesellschaft MBH-dan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	12,015	-
Deutsche Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	5,526	5,832
Hollandiya İnkişaf Maliyyə Şirkətindən alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	4,005	4,226
Cəmi subordinasiyalı borc öhdəlikləri	21,546	10,058

6 mart 2008-ci il tarixində Bank ilə Deutsche Investitions-und Entwicklungsgesellschaft mbH arasında Azərbaycanda kiçik və orta sahibkarların maliyyələşdirilməsi məqsədilə 15,000 min ABŞ dolları məbləğində Subordinasiya Kreditinin alınması haqqında Saziş imzalanmışdır. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bank bu saziş çərçivəsində 15,000 min ABŞ dolları və ya 12,015 min AZN istifadə etmişdir. Həmin kredit üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanır və ödəmə müddəti 31 mart 2014-cü il tarixində başa çatır. Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

13 dekabr 2006-cı il tarixində Bank ilə Hollandiya İnkişaf Maliyyə Şirkəti ('FMO') arasında Azərbaycanda kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin maliyyələşdirilməsi çərçivəsində 5,000 min ABŞ dolları məbləğində Subordinasiya Kreditinin alınması haqqında Saziş imzalanmışdır. Həmin kredit üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanır və əsas məbləğin 2013-cü ilin dekabr ayında yeddi bərabər yarım illik hissələrlə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bank bu kredit xətti üzrə 5,000 min ABŞ dolları və ya 4,005 min AZN (2007: 5,000 min ABŞ dolları və ya 4,226 min AZN) tam istifadə etmişdir.

2 iyul 2007-ci il tarixində Bank ilə Deutsche Bank arasında Azərbaycanda kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin maliyyələşdirilməsi çərçivəsində 6,899 min ABŞ dolları məbləğində Subordinasiya Kreditinin alınması haqqında Saziş imzalanmışdır. Həmin kredit üzrə bazar faiz dərəcələrinə uyğun faiz hesablanır və əsas məbləğin 31 dekabr 2014-cü il tarixində bir hissədə geri qaytarılması nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bank yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan vəsaiti tam olaraq istifadə etmişdir. Bankın yuxarıda qeyd olunan Kredit Sazişində nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etməsi tələb olunur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın rəhbərliyi Bank tərəfindən həmin şərtlərə riayət olunduğunu hesab edir.

Bankın likvidasiyası halında, yuxarıda qeyd olunan subordinasiyalı borc öhdəlikləri bütün digər kreditorların tələbləri yerinə yetirildikdən sonra ödənilir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə subordinasiyalı borc öhdəliklərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri 21,546 min AZN (2007: 10,058 min AZN) olmuşdur. 31 sayılı Qeydə baxın.

Subordinasiyalı borc öhdəliklərinin faiz dərəcələri üzrə təhlili 28 sayılı Qeyddə açıqlanır.

21 Nizamnamə Kapitalı

<i>Səhmlərin sayı istisna olmaqla, min AZN ilə</i>	Adi səhmlərin sayı	Adi səhmlər	Səhm mükafatı	Cəmi
1 yanvar 2007-ci il	3,300,000	6,600	484	7,084
Emissiya edilmiş yeni səhmlər	4,200,000	8,400	11,592	19,992
31 dekabr 2007-ci il	7,500,000	15,000	12,076	27,076
Emissiya edilmiş yeni səhmlər	-	-	-	-
31 dekabr 2008-ci il	7,500,000	15,000	12,076	27,076

Bankın qeydiyyatdan keçmiş nizamnamə kapitalının nominal dəyəri 15,000 min AZN təşkil edir (2007: 15,000 min AZN).

31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Bankın nizamnamə kapitalının strukturunda dəyişiklik baş vermişdir. Bank 3,858 ədəd adi səhmi 8 hüquqi şəxsə geri almış və nominal dəyərlə Bankın İdarə Heyətinin Sədrinə satmışdır.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın Müşahidə Şurasının sədri cənab Eldar Qəribli Bankın səhmlərinin 50.614% (2007: 50.614%) hissəsinə sahib olmuşdur. Bankın səhmlərində Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının ("AYİB") payı 15.152% (2007: 15.152%), Deutsche Investitions Entwicklungsgesellschaft mbH bankını ("DEG") payı isə 8.333% (2007: 8.333%) təşkil etmişdir. Digər səhmlər isə 26.901% pay nisbətində fiziki şəxslərə məxsusdur.

Səhm mükafatı nizamnamə kapitalına qoyuluşların buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq olan hissəsidir.

Bütün adi səhmlərin hər birinin nominal dəyəri 2 AZN-dir (2007: bir səhm 2 AZN). Bu səhmlər bərabər hüquqludur və hər biri bir səs hüququ verir.

22 Faiz Gəlirləri və Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	63,891	31,293
Müxbir hesabları və digər banklardan alınacaq vəsaitlər	3,105	2,157
Maliyyə lizinji	3,100	1,468
İnvestisiya qiymətli kağızları	482	1,873
Cəmi faiz gəlirləri	70,578	36,791
Faiz xərcləri		
Digər banklara ödeniləcək vəsaitlər və müddətli borc öhdəlikləri	25,117	11,253
Müştəri hesabları	10,958	7,558
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	2,160	388
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	153	713
Cəmi faiz xərcləri	38,388	19,912
Xalis faiz gəlirləri	32,190	16,879

23 Haqq və Komissiya Gəlirləri və Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Haqq və komissiya gəlirləri		
Nağd pul əməliyyatları	3,175	2,618
Hesablaşma əməliyyatları	1,254	1,075
Zəmanətlər və akkreditivlər	854	573
Müştəri hesabları üzrə xidmət	724	639
Plastik kartlar üzrə əməliyyatlar	640	414
Digər haqq və komissiyalar	2,021	718
Cəmi haqq və komissiya gəlirləri	8,668	6,037
Haqq və komissiya xərcləri		
Zəmanətlər və akkreditivlər	370	307
Hesablaşma əməliyyatları	167	199
Plastik kartlar üzrə əməliyyatlar	149	130
Nağd pul əməliyyatları	69	203
Digər haqq və komissiyalar	130	220
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	885	1,059
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	7,783	4,978

24 İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2008	2007
İşçilərə sərf olunan xərclər		10,663	6,171
Binalar və avadanlıqlar üzrə amortizasiya xərcləri	11	2,552	1,377
İcarə xərcləri		1,974	988
Reklam xərcləri		819	742
Peşəkar xidmət haqları		732	547
Mühafizə xərcləri		671	483
Rabitə xərcləri		651	349
Sığorta xərcləri		447	82
Nəşriyyat və dəftərxana xərcləri		394	276
Depozitlərin sığortası üzrə xərclər		355	76
Kommunal xərclər		336	115
Ezamiyyə xərcləri		273	133
Təmir və istismar xərcləri		217	144
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	11	125	73
Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə xərclər		91	105
Digər xərclər		1,173	1,229
Cəmi inzibati və digər əməliyyat xərcləri		21,473	12,890

İşçilərə sərf olunan xərclərə yerli qanunvericiliyə müvafiq olaraq hesablanmış 2,037 min AZN (2007: 879 min AZN) məbləğində sosial sığorta ayırmaları daxildir. Bundan əlavə, Qrup işçilərinin əmək haqlarından 259 min AZN (2007: 135 min AZN) məbləğində tutulmalar edib, Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna köçürmüşdür.

25 Mənfəət Vergisi

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Cari vergi xərci	2,830	1,421
Təxirə salınmış vergi xərci	221	(63)
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	3,051	1,358

Qrupun mənfəətinin böyük bir hissəsinə 22% (2007: 22%) mənfəət vergisi hesablanmışdır. Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
BMHS-ə əsasən vergidən əvvəlki mənfəət	10,199	5,240
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş vergi dərəcəsinə əsasən hesablanmış mənfəət vergisi xərci (2008: 22%; 2007: 22%)	(2,244)	(1,153)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərclər və ya vergidən azad edilməyən gəlirlərin vergi effekti:		
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	(383)	(205)
- Üç illik vergi güzəştinin təsiri	(424)	-
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	(3,051)	(1,358)

BMHS və Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və passivlərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi təsiri aşağıda göstərilir və 22% (2007: 22%) dərəcəsində qeydə alınır.

	31 dekabr 2007	Mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınmışdır	31 dekabr 2008
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>			
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri			
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	-	64	64
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyərdə yenidən qiymətləndirilməsi	(20)	-	(20)
Binalar və avadanlıqların amortizasiyası	(87)	(28)	(115)
İşçilərə ödəniləcək məbləğlərin hesablanması	189	(189)	-
Komissiya gəlirlərinin təxirə salınması	68	(68)	-
Qeydə alınmış təxirə salınmış vergi aktivli/(öhdəliyi)	150	(221)	(71)

Qrupun cari strukturu və Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi baxımından ayrı-ayrı qrup müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri digər müəssisələrin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz. Müvafiq olaraq, vergi zərəri yarandıqda belə ili mənfəətlə başa vurmuş qrup müəssisələri üzrə mənfəət vergisi hesablanmalıdır. Bu səbəbdən təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız eyni vergi orqanına aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

25 Mənfəət Vergisi (davamı)

	31 dekabr 2006 (düzəldilmiş)	Mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınmışdır	31 dekabr 2007
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>			
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri			
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyerdə yenidən qiymətləndirilməsi	(20)	-	(20)
Binalar və avadanlıqların amortizasiyası	(55)	(32)	(87)
İşçilərə ödəniləcək məbləğlərin hesablanması	162	27	189
Komissiya gəlirlərinin təxirə salınması	-	68	68
Qeydə alınmış təxirə salınmış vergi aktivləri	87	63	150

14 noyabr 2008-ci il tarixində "Bankların, sığorta və təkrarsığorta şirkətlərinin kapitallaşma səviyyəsinin artırılmasının stimullaşdırılması haqqında" yeni qanun tətbiq olunmuşdur. Bu qanuna əsasən 2009-cu il yanvarın 1-dən üç vergi ili müddətinə banklar, sığorta və təkrarsığorta şirkətləri üçün mənfəət vergisi dərəcəsi 0%-ə endirilmişdir. Banklar, sığorta və təkrarsığorta şirkətləri mənfəəti bölüşdürmədikləri təqdirdə bu qanunun müddəalarından yararlanma biləcəklər. Rəhbərlik bu qanunun qəbul olunmasının Qrupun təxirə salınmış vergisinin hesablanmasına təsirini nəzərdən keçirmişdir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə təxirə salınmış vergi qalıqları 1 yanvar 2012-ci il tarixində vergi güzəştlərinin müddətinin başa çatmasından sonra aradan qalxacaq müvəqqəti fərqlərin təxirə salınmış vergi təsirini əks etdirir.

26 Səhm üzrə Mənfəət

Səhm üzrə əsas mənfəət Bankın səhmdarlarına aid olan xalis mənfəəti və ya zərəri il ərzində dövriyyədə olan adi səhmlərin orta çəkili sayına bölməklə hesablanır.

Bank səhm üzrə mənfəəti potensial olaraq sulandıran adi səhmlərə malik deyil. Buna görə, səhm üzrə sulandırılmış mənfəət səhm üzrə əsas mənfəətə bərabərdir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2008	2007
İl üzrə adi səhmlərin sahiblərinə aid olan mənfəət		6,663	3,770
Dövriyyədə olan adi səhmlərin orta çəkili sayı (min ədədlə)	21	7,500	5,750
Adi səhm üzrə əsas və sulandırılmış mənfəət (səhm üzrə AZN ilə)		0.89	0.66

27 Seqmentlər üzrə Təhlil

Qrup seqment haqqında məlumatın əsas təqdim olunma formatı kimi biznes seqmentlərindən istifadə edir.

Biznes seqmentləri. Qrupun fəaliyyəti iki əsas biznes seqmentləri üzərində qurulmuşdur:

- Fərdi bank əməliyyatları – fiziki şəxslərə bank xidmətlərinin göstərilməsi, fiziki şəxslər üçün cari hesabların açılması, depozitlərin cəlb olunması, pərakəndə investisiya vasitələrinin təqdim edilməsi, dəyərlilərin saxlanması, kredit və debet kartlarının açılması, istehlak və ipoteka kreditlərinin verilməsi daxildir.
- Korporativ bank əməliyyatları – birbaşa debet vasitələrinin təqdim edilməsi, cari hesabların açılması, depozitlərin cəlb olunması, overdraftların verilməsi, kredit və digər maliyyələşdirmə vasitələrinin təqdim edilməsi, xarici valyuta və derivativ maliyyə alətləri ilə əməliyyatlar.

Biznes seqmentləri arasında əhəmiyyətli gəlir və ya xərc maddələri mövcud deyil. Seqment üzrə aktiv və passivlər, vergi istisna olmaqla, Bankın aktiv və öhdəliklərinin böyük hissəsini təşkil edən əməliyyat aktiv və passivlərindən ibarətdir.

31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərində tamamlanan illər üzrə Qrupun hesabat verilə bilən əsas biznes seqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Fərdi bank əməliyyatları		Korporativ bank əməliyyatları		Cəmi	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş gəlirlər	40,801	23,209	38,758	19,819	79,559	43,028
Cəmi seqment gəlirləri	40,801	23,209	38,758	19,819	79,559	43,028
Cəmi seqment gəlirlərinə daxildir:						
- Faiz gəlirləri	38,726	21,863	31,852	14,928	70,578	36,791
- Haqq və komissiya gəlirləri	2,075	1,346	6,593	4,691	8,668	6,037
- Digər əməliyyat gəlirləri	-	-	313	200	313	200
Cəmi seqment gəlirləri	40,801	23,209	38,758	19,819	79,559	43,028

27 Seqmentlər üzrə Təhlil (davamı)

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Fərdi bank əməliyyatları		Korporativ bank əməliyyatları		Cəmi	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Seqmentin nəticələri	4,051	1,900	6,148	3,340	10,199	5,240
Vergidən əvvəlki mənfəət					10,199	5,240
Mənfəət vergisi xərci					(3,051)	(1,358)
İl üzrə mənfəət					7,148	3,882
Digər seqment maddələri						
Kapital xərcləri	(11,073)	(8,108)	(4,339)	(4,778)	(15,412)	(12,886)
Amortizasiya xərcləri	(1,926)	(893)	(751)	(557)	(2,677)	(1,450)
Digər nağd olmayan gəlirlər və xərclər	(6,658)	(3,544)	(2,609)	(2,089)	(9,267)	(5,633)

31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə Qrupun seqment aktivləri və passivlər haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Fərdi bank əməliyyatları		Korporativ bank əməliyyatları		Cəmi	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Cəmi seqment aktivləri	267,983	207,768	109,499	149,070	377,482	356,748
Cari və təxirə salınmış vergi aktivləri					-	196
Digər bölüşdürülməmiş aktivlər					41,513	29,796
Cəmi aktivlər					418,995	386,740
Cəmi seqment öhdəlikləri	(82,411)	(65,156)	(289,913)	(280,443)	(372,324)	(345,599)
Cari və təxirə salınmış vergi öhdəliyi					(1,063)	(143)
Digər bölüşdürülməmiş öhdəliklər					(1,906)	(8,081)
Cəmi öhdəliklər					(375,293)	(353,823)

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi

Qrup maliyyə riskləri, o cümlədən kredit, likvidlik, bazar və əməliyyat risklərinə məruz qalır. Risklərlə üzləşmə Qrupun fəaliyyətinin ayrılmaz hissəsidir. Risklərin idarə edilməsi funksiyasının məqsədi risk və fayda arasında müvafiq balansın təmin edilməsi və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə mümkün mənfi təsiri azaltmaqdan ibarətdir.

Riskləri idarəetmə sistemi. Risklərin idarə edilməsi funksiyası Qrupun daxil nəzarət sisteminin ayrılmaz hissəsidir və mərkəzləşdirilmiş qaydada həyata keçirilir. Qrupun riskləri idarəetmə siyasətinin və yanaşmalarının məqsədi Qrupun məruz qaldığı risklərin müəyyənləşdirilməsi, təhlil edilməsi, azaldılması və idarə edilməsindən ibarətdir. Bu, risk səviyyəsi üzrə müvafiq limitlərin və nəzarət mexanizmlərinin yaradılması, risk səviyyələrinin davamlı monitorinqi, limitlər və prosedurlara riayət edilməsi və bununla biznes proseslərinin düzgün formalaşdırılması vasitəsilə yerinə yetirilir.

Riskləri idarəetmə siyasəti və prosedurları bazar şərtləri, təklif olunan məhsul və xidmətlərdə baş verən dəyişikliklərin əks etdirilməsi və "qabaqcıl təcrübənin" tətbiq edilməsi məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. Qrup risk siyasətinin bir hissəsi kimi konservativ nəzarət mühitini qoruyub saxlamaq və davamlı olaraq inkişaf etdirmək məqsədilə etibarlılıq, idarəetmə və peşə standartlarına xüsusi diqqət yetirir.

Riskləri idarəetmə strukturu. Riskləri idarəetmə siyasəti, təsdiqləmə, monitorinq və nəzarət mexanizmləri Qrupun nəzdində fəaliyyət göstərən bir sıra ixtisaslaşmış bölmələr tərəfindən aparılır. Bu bölmələr həmçinin Qrupun törəmə lizinq müəssisəsinin riskləri idarəetmə siyasətinə və nəzarət mexanizmlərinə nəzarət edirlər. Qrup Azərbaycan qanunvericiliyinə, Azərbaycan Respublikası Milli Bankının təlimatlarına və qabaqcıl təcrübəyə uyğun icra strukturları, komitələr və departamentlər yaratmışdır.

Qrupun Müşahidə Şurası riskləri idarəetmə strukturuna nəzarət, əsas risklərin idarə edilməsinin monitorinqi, risklərin idarə edilməsi siyasəti, eləcə də bəzi əsas risk limitlərinin, o cümlədən böyük kredit riskləri, iqtisadi və sənaye sektoru üzrə risk limitlərinin təsdiqlənməsi səlahiyyətlərinin nəzərdən keçirilməsi və təsdiqlənməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır.

İdarə Heyəti, Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi, Audit Komitəsi ("AK"), Daxili Audit Departamenti, Kredit Komitəsi və Aktiv və Passivlərin İdarə Edilməsi Komitəsi ("APİK") Müşahidə Şurası tərəfindən yaradılır, təyin edilir və birbaşa ona hesabat verir.

İdarə Heyəti risklərin azaldılması tədbirlərinin həyata keçirilməsi və monitorinqinə görə məsuliyyət daşıyır və Qrupun müəyyən edilmiş risk parametrləri çərçivəsində fəaliyyət göstərməsini təmin edir. Risklərin idarə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyan İdarə Heyətinin üzvü həmin Direktora hesabat verən Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti ilə birlikdə risklərin idarə edilməsi üzrə ümumi funksiyalara görə məsuliyyət daşıyır və maliyyə və qeyri-maliyyə risklərinin müəyyən edilməsi, ölçülməsi, azaldılması, idarə edilməsi və bu risklərə dair hesabatın hazırlanması üzrə ümumi prinsiplərin və metodların tətbiq edilməsini təmin edir.

Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsinə risklərin idarə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyan İdarə Heyətinin üzvü sədrlik edir. Bu Komitə risklərin idarə edilməsi metodologiyalarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır və Qrupun risk yanaşmasının strateji və biznes planlarında düzgün əks etdirilməsini təmin edir. Bu, bütün risk yanaşmaları və prosedurları üzrə dəyişikliklərin İdarə Heyəti və Müşahidə Şurası tərəfindən müzakirə edilməsi və tövsiyələrin verilməsi üçün vacib forumdur. Bu forum Qrupun üzləşdiyi bütün potensial risklərin Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti, Kredit Komitəsi, APİK və İdarə Heyəti tərəfindən nəzərdən keçirilməsini və bu məsələlərlə bağlı Müşahidə Şurasına hesabatların hazırlanmasını təmin edir.

Audit Komitəsi Qrupun daxili nəzarət sisteminin nəzarət və monitorinqi, eləcə də Qrupun daxili nəzarət sisteminin ayrılmaz hissəsi olan risklərin idarə edilməsi siyasəti və prosedurlarının adekvatlığının qiymətləndirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Müstəqil peşəkar auditor olan Audit Komitəsinin Sədri və digər iki Komitə üzvü iki səhmdarın nümayəndəsidir. Audit Komitəsinin üzvləri Qrupun işçiləri və ya idarəetmə strukturunun tərkibində ola bilməzlər. Onlar, daxili nəzarət sisteminin inkişafına dair İdarə Heyəti, Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi və Müşahidə Şurasına təkliflər verir və risklərin idarə edilməsi funksiyasının keyfiyyətinə və müəyyən edilmiş siyasət, prosedurlar və limitlərə riayət edilməsi ilə bağlı rəy bildirirlər. Audit Komitəsi birbaşa ona hesabat verən Daxili Audit Departamentinin fəaliyyətinə nəzarət edir. Daxili Audit Departamentinin iş planları, audit yoxlamaları və hesabatları, o cümlədən planlaşdırılmamış audit yoxlamalarının qrafiki Audit Komitəsi tərəfindən diqqətlə təhlil və təsdiq edilir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Daxili Audit Departamentinə və Audit Komitəsinin tövsiyələrinə əsaslanan icra planları və auditin statusu haqqında hesabatlar İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq edilir və İdarə Heyətinə, Müşahidə Şurasına və Səhmdarların Ümumi Yığıncağına təqdim edilir.

Kredit Komitəsi beş üzvdən ibarətdir. Onlar, Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi və İdarə Heyəti tərəfindən təyin edilir və Müşahidə Şurası tərəfindən seçilir. Kredit Komitəsi kreditlərin təsdiqlənməsi səlahiyyəti çərçivəsində hüquqi şəxslər, fiziki şəxslər və maliyyə təşkilatlarının qarşı tərəf risklərini idarə edir, təsdiqləyir və təsdiqlənmə ilə bağlı öz tövsiyələrini verir. Kredit Komitəsi həmçinin təhlil metodologiyası və portfelin keyfiyyəti, o cümlədən ümumi struktur, diversifikasiya və qiymətləndirməni davamlı şəkildə nəzərdən keçirir və bunlara dair tövsiyələr verir. Kredit Komitəsi təsdiqlənmə və səlahiyyət limitləri, risklərin təhlili və qiymətləndirilməsi üzrə qabaqcıl standartlara riayət edilməsini təmin edən bölmələrdən biridir.

APIK, Qrupun aktiv və passivlər strukturunun idarə edilməsi və optimallaşdırılmasına görə məsuliyyət daşıyır. Bu, likvidlik, xarici valyuta və faiz dərəcəsi üzrə risklər daxil olmaqla, müxtəlif bazar risklərini əhatə edən risklərin idarə edilməsi prosesinin tərkib hissəsidir. APIK-in funksiyalarına qeyd olunan risklərlə bağlı strategiyaların, siyasətin və limitlərin təsdiqlənməsi üçün tövsiyələrin hazırlanması daxildir. APIK, bu risk sahələrinə dair vaxtında və düzgün məlumatların və hesabatların təqdim edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. APIK, qiymətləndirmə siyasətinin və maliyyələşdirmə strategiyalarının müəyyənləşdirməsinə yardım göstərir. Bundan əlavə, APIK Qrupun digər riskləri idarəetmə və nəzarət bölmələri ilə yanaşı Xəzinədarlıq və digər müvafiq bölmələrin APIK, Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi, İdarə Heyəti və Müşahidə Şurası tərəfindən müəyyən edilmiş parametrlərə uyğun fəaliyyət göstərməsini təmin etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Kredit riski. Kredit riski müştərinin və ya qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi zaman yaranan riskdir. Kredit riskinin əsas hissəsi müştərilərə və banklara verilmiş kreditlər və avanslardan, balans və balansdankənar kreditlər üzrə digər risklərdən yaranır. Risklər üzrə hesabat hazırlayarkən Qrup müştərilər və ya qarşı tərəfin ödəmə qabiliyyətinin olmaması riski və sənaye riski kimi kredit riskinin bütün elementlərini tam şəkildə nəzərə alır. Hazırda bazar əməliyyatları üzrə yeganə kredit riski dövlət istiqrazları və Azərbaycan Respublikası Milli Bankının buraxdığı notlardan yaranır. Bu istiqrazlardan yalnız Qrupun likvidlik mövqeyinin daha səmərəli idarə edilməsi məqsədilə istifadə edilir.

Hüquqi şəxslər, fiziki şəxslər və maliyyə təşkilatları üçün kredit risklərinin təsdiqlənməsi üzrə ümumi struktur aşağıdakı kimidir:

Təminatlı kreditlər üzrə:

- Müşahidə Şurası yerli mühasibat standartlarına uyğun hesablanmış ümumi kapitalın 10%-dən 20%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İdarə Heyəti 1,500 min AZN-dən yuxarı və yerli mühasibat standartlarına uyğun hesablanmış ümumi kapitalın 10%-dək olan kreditləri təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır; və
- Kredit Komitəsi 350 min AZN-dən yuxarı və 1,500 min AZN-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır.

Təminatsız kreditlər üzrə:

- Müşahidə Şurası yerli mühasibat standartlarına uyğun hesablanmış ümumi kapitalın 6%-dən 7%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır;
- İdarə Heyəti yerli mühasibat standartlarına uyğun hesablanmış ümumi kapitalın 0.5%-dən 6%-dək olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır; və
- Kredit Komitəsi 50 min AZN-dən yerli mühasibat standartlarına uyğun hesablanmış ümumi kapitalın 0.5%-dək olan kreditləri təhlil edərək təsdiqləyir və müntəzəm olaraq yığışır.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Müşahidə Şurası risklərin diversifikasiyasına nəzarət etmək və onu idarə etmək üçün ümumi kredit limitlərini təsdiqləyir:

- Kredit portfeli üzrə limitlər: Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər, fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər və banklararası kreditlərin ümumi portfelə faiz nisbəti;
- Kredit portfeli üzrə limitlər: Təminatlı və təminatsız kreditlərin ümumi portfelə və fiziki şəxslər üzrə kredit portfelinə faiz nisbəti; və
- İqtisadi sektor və məhsul üzrə risklərin hüquqi və fiziki şəxslərin kredit portfellerinə faiz nisbəti.

İdarə Heyəti həmçinin kredit limitlərini və risklər üzrə səlahiyyət səviyyəsini aşağıdakı qaydada təsdiqləyir:

- Filiallar üzrə;
- Təminatın növü və kreditin təminata nisbəti;
- Fiziki şəxslərin səlahiyyəti üzrə.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə kredit portfelinin iqtisadi sektorlar və məhsullar üzrə təhlili 9 sayılı Qeyddə göstərilir.

Kredit risklərinin idarə edilməsi. Kredit siyasəti Qrupun risk profili və strateji planlarına uyğun olaraq Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti və İdarə Heyəti tərəfindən hazırlanır. Kredit siyasəti Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiqlənir.

Kredit siyasətində aşağıdakılar əks etdirilir:

- Qarşı tərəfin risklərinin yaradılması, təhlil edilməsi, yoxlanılması və təsdiqlənməsi üzrə prosedurlar;
- Qarşı tərəflər üzrə kreditin qiymətləndirilməsi metodologiyası;
- Qarşı tərəflər üzrə kredit reytingi metodologiyası;
- Təminatın qiymətləndirilməsi və nəzarəti metodologiyası;
- Kreditlərin sənədləşdirilməsi üzrə tələblər;
- Kreditlərin idarə edilməsi prosedurları;
- Kredit riskləri üzrə müntəzəm nəzarət prosedurları;
- Ətraf mühit siyasəti; və
- Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın yaradılması siyasəti.

Kredit ərizələri müştəri ilə iş üzrə menecerlər və kredit mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanır. Kredit ərizələri müəyyən edilmiş limitlər çərçivəsində filiallar və ya müvafiq biznes vahidləri tərəfindən təsdiqlənir. Təsdiq olunmuş ərizələrin sürətləri sonrakı nəzarət prosesi, o cümlədən reytingin müəyyən edilməsi və monitorinq cədvəlinə daxil edilməsi üçün Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinə təqdim edilir. Müəyyən edilmiş risk limitlərindən yuxarı olan ərizələr Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinin Kredit Qrupuna göndərilir. Kredit Qrupu ikinci dəfə təhlili aparır və hesabat, reyting və rəy təqdim edir. Əgər tələb olunan kredit məbləği müəyyən edilmiş limitdən aşağı olarsa və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən müsbət rəy verilərsə, eləcə də müvafiq işçilər tərəfindən imzalanarsa, kredit ərizəsi təsdiqlənmiş hesab edilir. Əgər Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən mənfə rəy verilərsə, kredit ərizəsi yenidən baxılmaq üçün Kredit Komitəsinə təqdim edilir. Təsdiqlənmiş kredit ərizəsində nəzərdə tutulan məbləğ Kredit Komitəsinin səlahiyyətindən yuxarı olarsa, həmin ərizə təsdiqlənmək üçün İdarə Heyətinə təqdim edilir. Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, böyük məbləğdə kreditlər üçün ərizələr təsdiqlənmək üçün Müşahidə Şurasına təqdim edilir.

Qrup 7 dərəcəli reyting sistemindən istifadə edir. Müştərinin reytingi dörd əsas meyarın təhlilinə əsasən müəyyən edilir: ödəmə qabiliyyəti, maliyyə göstəriciləri, kredit tarixçəsi və digər risklər.

Balansdankənar maliyyə alətləri üzrə kredit riski həmin maliyyə aləti üzrə əməliyyatların digər iştirakçısı tərəfindən müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində zərərin yaranması ehtimalı kimi müəyyən edilir. Qrup şərti öhdəlikləri və balans üzrə maliyyə alətləri ilə əlaqədar əməliyyatların təsdiqlənməsi prosedurları, riskləri məhdudlaşdıran limitlərdən istifadə və monitorinq prosedurlarına əsaslanan eyni kredit siyasətini tətbiq edir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Fiziki şəxslərə verilmiş bəzi kredit məhsulları üçün Qrup kreditin qiymətləndirilməsi sistemindən və potensial riskli müştərilərin müəyyən edilməsi üçün öz daxili prosedurlarından və Azərbaycan Respublikası Milli Bankının idarə etdiyi məlumat bazasındakı məlumatlardan istifadə edir. Kreditlər portfel üzrə qiymətləndirilir və bu zaman kreditin məbləği və müddət limitləri, təsdiqləmə prosedurları, məhsulların növləri, defolt haqqında məlumatlar, kredit/girov əmsalları (əgər tətbiq edilərsə) və qiymətləndirmə kimi amillərə daha çox diqqət yetirilir.

Girov və digər kredit təminatları. Kredit riski həmçinin əmlak üzrə ipoteka tələbi formasında girovun, girov qoyulmuş aktiv və qiymətli kağızların, eləcə də depozitlər, hüquqi və fiziki şəxslərə verilmiş zəmanətlər daxil olmaqla digər girov növlərinin əldə olunması, nəzarəti və monitorinqi vasitəsilə qiymətləndirilir və idarə edilir.

Kredit riskinin qiymətləndirilməsində girovun əsas faktor olmasına baxmayaraq, Qrupun kredit siyasəti ərizələrin müştərilərin yalnız təklif etdiyi girova deyil, onların ödəniş qabiliyyətinə əsasən qiymətləndirməkdir. Girov kreditin qaytarılması üçün ikinci ödəniş mənbəyi hesab edilir. Kreditlər nadir hallarda müştərinin maliyyə vəziyyətindən və ya kredit məhsulunun növündən yaxud həcmindən asılı olaraq təminatlı ola bilər. Qrup risk portfelinin təminatlı kreditləri üzrə müxtəlif limitlər müəyyən etmişdir.

Qrupun qəbul etdiyi əsas girov növləri aşağıdakılardır:

- Kommersiya əmlakı
- Yaşayış binaları
- Korporativ kapital aktivləri
- Korporativ likvid aktivlər
- Nəqliyyat vasitələri
- Müddətli depozitlər
- Digər, o cümlədən qiymətli metallar

Qrupda qəbul edilmiş bütün girov növləri üzrə dəqiq qiymətləndirmə, sənədləşdirmə və tətbiq edildikdə qeydiyyat prosedurları mövcuddur. Kreditlərin girova nisbəti İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənir və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən nəzarət edilir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə kredit limitləri aşağıdakılardır:

Girovun növü	Kredit məbləğinin girovun likvid dəyərində nisbəti
• Daşınmaz əmlak	60%-dək
• Qiymətli metallar	80%-dək
• Maşın, avadanlıqlar	50%-dək
• Mal-material ehtiyatları	60%-dək
• Nəqliyyat vasitələri	70%-dək
• Müddətli depozitlər	90%-dək

Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinin Monitorinq Qrupu monitorinq nəticələri üzrə planın hazırlanması, onun yerinə yetirilməsi və monitorinq nəticələrinin qənaətbəxş olmadığı təqdirdə müvafiq tərəflərin məlumatlandırılması və tədbirlər planı ilə bağlı tövsiyələrin verilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Monitorinq Qrupu müəyyən edilmiş məbləğdən yuxarı olan bütün əməliyyatların monitorinqini aparır və bu məbləğdən aşağı olan əməliyyatları seçmə üsulu ilə yoxlayır. Müəyyən edilmiş məbləğdən yuxarı olan bütün əməliyyatlar üzrə monitorinq ilk olaraq kreditin ödənilməsi aydan əvvəl və ya ən azı bir ay müddətində aparılır. Müvafiq olaraq, monitorinq cədvəlinə uyğun olaraq risklərə nəzarət olunur.

Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinin Statistika Qrupu qarşı tərəflərin kredit riskləri üzrə bütün məsələlər, o cümlədən bütün limitlərə uyğunluq, risklər üzrə konsentrasiyalar, portfel üzrə tendensiyalar, vaxtı keçmiş kreditlər və defolt statistikasını, kreditlər üzrə ehtiyatlar və girov statistikasına dair məlumatların toplanması və təqdim edilməsinə görə cavabdehdir. Müntəzəm aylıq hesabatlardan başqa, həmin departament seçilmiş kredit prosedurlarına riayət edilməsinə dair hesabatlar tərtib edir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlər. Azərbaycan Respublikası Milli Bankı “əlaqəli tərəflər” kateqoriyası ilə bağlı dəqiq anlayışlar müəyyən etmişdir. Bu kateqoriyaya əsasən Səhmdarlar və ya fiziki şəxslər və yaxud onların yaxın ailə üzvlərinin mülkiyyətində olan/nəzarət etdiyi hüquqi şəxslər daxildir. Buraya həmçinin Qrupda baş rəhbərlik/səlahiyyətli vəzifələrdə çalışan fiziki şəxslər daxildir. Fiziki şəxs olan əlaqəli tərəfə verilən ən böyük kreditlər Qrupun konsolidasiya edilmiş kapitalının 3%-dən artıq ola bilməz. Müvafiq hüquqi şəxslər üzrə isə bu limit 10% təşkil edir. Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlər üzrə risklər üçün ümumi limit 20%-dir. Qiymətləndirmə və digər şərtlər tərəflərin müstəqilliyi prinsipi əsasında müəyyən edilməlidir.

Vaxtı keçmiş, qeyri-ışlək kreditlər. Qrup, vaxtı keçmiş və qeyri-ışlək kreditləri onların ödəmə müddətinin başa çatdığı ilk gündən müəyyən etmək və hesabatlarda əks etdirmək üçün prosedurlar hazırlamışdır. 60 gündək vaxtı keçmiş kreditlər əvvəlcədən hər hansı problemin müəyyən edilmədiyi təqdirdə, müvafiq biznes vahidləri tərəfindən nəzərdən keçirilir. Fiziki şəxslərə verilmiş və 60 gündən çox vaxtı keçmiş təminatlı kreditlər avtomatik olaraq Problemlı Kreditlər Şöbəsinə ötürülür. Hüquqi şəxslərə verilmiş və 90 gündən çox vaxtı keçmiş kreditlər eyni departamentə ötürülür. 90 gündən çox vaxtı keçmiş kreditlər faizləri hesablanmayan kreditlər statusuna aid edilir. Problemlı Kreditlər Şöbəsi bu öhdəlikləri toplaya bilmədikdə hüquqi prosedurlar həyata keçirilir. Kredit geri qaytarıla bilmədikdə, müvafiq məbləğlərin silinməsinə dair təkliflər Kredit Komitəsinə və İdarə Heyətinə təqdim edilir. Silinmə ilə bağlı son qərarı Müşahidə Şurası qəbul edir.

Bütün vaxtı keçmiş kreditlər haqqında məlumat ən azı ayda bir dəfə Kredit Komitəsinə təqdim edilir. Hüquqi şəxslərə verilmiş vaxtı keçmiş kreditlər üzrə bütün məsələlər barədə bilavasitə Kredit Komitəsinə hesabat verilir.

Kreditlər üzrə ehtiyat – ehtiyat siyasəti. Qrup kreditlər üzrə ehtiyat yaradır və buraya risklə üzləşməsindən yaranan təxmini zərərlər daxildir.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikası Milli Bankı banklar üçün minimum standart sayılan ehtiyat siyasəti müəyyən etmişdir. Bu ehtiyat tələbləri üzrə kateqoriyalar aşağıda göstərilir:

Standart aktivlər	2%
Nəzarət edilə bilən aktivlər	10%
Qeyri-qənaətbəxş aktivlər	30%
Riskli aktivlər	60%
Ümitsiz aktivlər	100%

Bu kateqoriyalar dəqiq müəyyən edilmişdir.

BMHS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədilə, Qrup 39 sayılı BMS-də əks etdirilən metodologiyadan istifadə edir.

Kredit riskinin maksimal səviyyəsi. Qrupun balans üzrə məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi, adətən balans hesabatında maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks olunur. Potensial kredit riskinin azaldılması üçün aktiv və passivlərin əvəzləşdirilməsi imkanı böyük əhəmiyyət kəsb etmir.

Balansdankənar maddələr, xüsusilə akkreditivlər və zəmanətlər üzrə kredit riskinin maksimal səviyyəsi öhdəliyin ümumi məbləğini əks etdirir. Qrupun balansdankənar maddələr üzrə kredit riski 30 sayılı “Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər” Qeydində açıqlanır.

Balansdankənar maliyyə alətləri üzrə kredit riski həmin maliyyə aləti üzrə əməliyyatların digər iştirakçısı tərəfindən müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində zərərin yaranması ehtimalı kimi müəyyən edilir. Qrup şərti öhdəlikləri və balans üzrə maliyyə alətləri ilə əlaqədar əməliyyatların təsdiqlənməsi prosedurları, riskləri məhdudlaşdıran limitlərdən istifadə və monitorinq prosedurlarına əsaslanan eyni kredit siyasətini tətbiq edir.

Bazar riski. Qrup bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan faiz, valyuta və pay alətləri üzrə açıq mövqelər ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Qrup bazar riskini bu cür risklərə çox az məruz qalmaq siyasəti vasitəsilə, eləcə də həmin risklərlə bağlı Qrupun mövqelərini mütəmadi olaraq qiymətləndirməklə tənzimləyir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Qrup maliyyə alətləri ilə hər hansı diling əməliyyatları aparmır. Qrupun qiymətli kağızlar bazarında məruz qaldığı yeganə risk onun likvidlik mövqeyinin daha səmərəli idarə edilməsi məqsədilə vaxtaşırı olaraq Azərbaycan Respublikası Milli Bankının notlarına və Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqrazlarına investisiya qoyuluşundan yararlanır. Qrup adətən derivativlərlə əməliyyat aparmır və bu bazara qarşı hər hansı riskə məruz qalmır.

Xarici valyuta riski. Qrup yerli/xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. Xarici valyuta riski valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin Qrupun mənfəətinə və ya maliyyə alətləri üzrə portfelin dəyərinə təsir göstərdiyi zaman yaranan riskdir.

Xarici valyuta riski ilə əlaqədar Qrupun risk siyasətinin əsas elementi hər hansı valyuta üzrə diling əməliyyatlarının aparılması üçün planlaşdırılmış cəhdin olmamasıdır. Nadir hallarda açıq valyuta mövqələrinin baş verməsi yalnız fəaliyyətin normal nəticəsində ortaya çıxır. Qrup aktiv və passivlərini valyutalar üzrə uyğunlaşdırmaq üçün bütün səylərindən istifadə edir.

Bankın məruz qaldığı xarici valyuta riski həmçinin Azərbaycan Respublikası Milli Bankının normativ tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir. Bu normativlərə əsasən Bankın hər hansı bir valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi Bankın ümumi kapitalının 10%-dən, bütün xarici valyutalar üzrə isə 20%-dən artıq olmamalıdır.

Xarici valyuta riski Xəzinədarlıq Departamenti tərəfindən tənzimlənir. Bu departamentin hazırladığı gündəlik hesabatlar APİK tərəfindən nəzərdən keçirilir və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən nəzarət edilir.

Balans tarixinə Qrupun məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2008			31 dekabr 2007		
	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə passivləri	Balans üzrə xalis mövqe	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə passivləri	Balans üzrə xalis mövqe
AZN	248,194	182,303	65,891	175,516	157,107	18,409
ABŞ dolları	115,778	178,468	(62,690)	168,107	179,394	(11,287)
Avro	11,812	12,503	(691)	11,509	11,138	371
Digər	1,355	156	1,199	992	88	904
Cəmil	377,139	373,430	3,709	356,124	347,727	8,397

Yuxarıdakı cədvələ yalnız pul aktivləri və passivləri daxildir. Qrup hesab edir ki, səhm alətləri üzrə investisiyalar və qeyri-maddi aktivlər əhəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına gətirib çıxarmır.

Qrup xarici valyutada kreditlər və avanslar vermişdir. Borcalanın gəlir axınından və xərc strukturundan asılı olaraq, Azərbaycan Manatına qarşı xarici valyutaların dəyərinin artması borcalanın ödəniş qabiliyyətinə mənfi təsir göstərə bilər və bu səbəbdən gələcəkdə kreditlər üzrə mümkün zərərlərin artması ilə nəticələne bilər.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, balans tarixinə tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklər nəticəsində mənfəət/zərər və kapitalda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2008	31 dekabr 2007
	Mənfəət və zərər üzrə təsir	Mənfəət və zərər üzrə təsir
ABŞ dollarının 5% möhkəmlənməsi	(3,135)	(83)
ABŞ dollarının 5% zəifləməsi	3,135	83
Avronun 5% möhkəmlənməsi	(35)	18
Avronun 5% zəifləməsi	35	(18)
Funt sterlinqin 5% möhkəmlənməsi	(180)	25
Funt sterlinqin 5% zəifləməsi	180	(25)
Rus rublunun 5% möhkəmlənməsi	18	20
Rus rublunun 5% zəifləməsi	(18)	(20)

Valyuta məzənnələrindəki bu cür dəyişikliklərin Qrupun mənfəət və ya zərərinə təsirindən başqa, kapitala hər hansı təsiri yoxdur.

Risk, yalnız Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanır.

Balans tarixinə Qrupun valyuta riski ilə ərzində tipik riski əks etdirmir. Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, il ərzində valyuta riskinin orta çəkisinə tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklər nəticəsində mənfəət/zərər və kapitalda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008-ci il ərzində riskin orta çəkisi	2006-cı il ərzində riskin orta çəkisi
	Mənfəət və zərər üzrə təsir	Mənfəət və zərər üzrə təsir
ABŞ dollarının 5% möhkəmlənməsi	(1,996)	(191)
ABŞ dollarının 5% zəifləməsi	1,996	191
Avronun 5% möhkəmlənməsi	(19)	(12)
Avronun 5% zəifləməsi	19	12
Funt sterlinqin 5% möhkəmlənməsi	8	2
Funt sterlinqin 5% zəifləməsi	(8)	(2)
Rus rublunun 5% möhkəmlənməsi	11	5
Rus rublunun 5% zəifləməsi	(11)	(5)

Valyuta məzənnələrindəki bu cür dəyişikliklərin Qrupun mənfəət və ya zərərinə təsirindən başqa, kapitala hər hansı təsiri yoxdur.

Faiz dərəcəsi riski. Qrup faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Faiz dərəcəsi riski faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərin maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinə və ya bu alətlər üzrə proqnozlaşdırılan gəlirliliyə mümkün təsirindən yararlanır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər.

Hazırda Qrup faiz dərəcəsi riskini mümkün olduğu dərəcədə ödəmə müddəti və/və ya faiz dərəcələrinə yenidən baxılması mövqelərini qarşılıqlı uyğunlaşdırmaqla tənzimləyir. Bundan əlavə, Qrupun aylıq faiz marjaları lazım olduqda onun aktivlərinin faiz dərəcələrinə yenidən baxılması məqsədilə, davamlı olaraq nəzərdən keçirilir. Əməliyyat prosedurlarına görə faiz dərəcələrinin qəbul edilən minimum səviyyəsi 10% təşkil edir. APIK və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti mütəmadi olaraq bu marjanın qorunmasına nəzarət edir. APIK həmçinin faiz dərəcələrindəki dəyişikliklər haqqında hesabatların və proqnozların təqdim edilməsi üçün məsuliyyət daşıyır. Hazırda Qrupun faiz dərəcələri üzrə uyğunlaşdırma siyasəti və faiz dərəcəsi marjalarının yüksək olmasına görə potensial faiz dərəcəsi riskinin əhəmiyyətli dərəcədə böyük olmadığı qənaətinə gəlmək olar.

APIK və Xəzinədarlıq Departamenti faiz dərəcəsi risklərinin tənzimlənməsi, Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti ona nəzarət funksiyalarını daşıyır. İdarə Heyəti isə bu sahədəki bütün təlimatları və aktiv/passivlərin faiz dərəcələrinə yenidən baxılması məsələlərini təsdiqləyir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun cəmi aktiv və passivləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə tarixlərinə görə (bunlardan hansı daha tez olarsa) təsnifləşdirilir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2008					
Cəmi maliyyə aktivləri	51,304	62,538	82,175	181,121	377,139
Cəmi maliyyə passivləri	74,238	153,585	62,856	82,750	373,430
31 dekabr 2008-ci il tarixinə faiz dərəcələrinə həssaslıq üzrə xalis çatışmazlıq					
	(22,934)	(91,047)	19,319	98,371	3,709
31 dekabr 2007					
Cəmi maliyyə aktivləri	59,898	28,428	43,262	224,536	356,124
Cəmi maliyyə passivləri	72,279	128,612	99,073	47,763	347,727
31 dekabr 2007-ci il tarixinə faiz dərəcələrinə həssaslıq üzrə xalis çatışmazlıq					
	(12,381)	(100,184)	(55,811)	176,773	8,397

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, 31 dekabr 2008-ci il tarixinə ABŞ dolları üzrə faiz dərəcələri həmin tarixdə 1% aşağı olsaydı, il üzrə mənfəət əsasən dəyişkən faiz öhdəlikləri üzrə aşağı faiz xərcləri nəticəsində 1,166 min AZN (2007: 1,078 min AZN) çox olardı.

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, faiz dərəcələri 1% yuxarı olsaydı, mənfəət əsasən dəyişkən faiz öhdəlikləri üzrə yuxarı faiz xərcləri nəticəsində 1,166 min AZN (2007: 1,078 min AZN) az olardı. Bank AZN ilə ifadə olunan dəyişkən faizli aktiv və passivlərə malik olmadığına görə, onun mənfəəti AZN üzrə bazar faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə məruz qalmır. Satıla bilən aktivlər kimi təsnifləşdirilən sabit dərəcəli maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin artması nəticəsində bazar faiz dərəcələrindəki mümkün dəyişikliyin səhmdar kapitalının digər komponentlərinə təsiri əhəmiyyətli deyil.

Qrup öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Qrupun baş rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlara əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>İllik %</i>	2008			2007		
	ABŞ dolları	AZN	Avro	ABŞ dolları	AZN	Avro
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	0.9	-	-	5.2	-	-
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	14.0	15.7	-	11.6	14.5	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	22.1	18.8	14.3	20.8	16.8	19.0
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	-	9.9	-	-	10.6	-
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	11.1	-	14.0	9.5	-	14.0
Müştəri hesabları	14.9	13.0	9.1	13.7	11.4	7.9
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	14.0	-	-	14.0	-
Müddətli borc öhdəlikləri	8.2	7.7	6.8	9.3	10.9	7.3
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	10.4	-	-	10.3	-	-

Yuxarıdakı cədvəldə göstərilən “-” işarəsi Qrupun müvafiq valyutada aktiv və passivlərə malik olmadığını bildirir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Coğrafi risk. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrupun maliyyə aktiv və passivlərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	18,064	20,822	231	39,117
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	3,665	-	-	3,665
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	8,107	8,010	-	16,117
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	317,714	-	-	317,714
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	107	-	-	107
Digər maliyyə aktivləri	419	-	-	419
Cəmi maliyyə aktivləri	348,076	28,832	231	377,139
Qeyri-maliyyə aktivləri	41,856	-	-	41,856
Cəmi aktivlər	389,932	28,832	231	418,995
Passivlər				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	6,760	8,636	-	15,396
Müştəri hesabları	142,281	-	-	142,281
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	750	-	-	750
Müddətli borc öhdəlikləri	65,385	126,966	-	192,351
Digər maliyyə passivləri	799	-	-	799
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	21,546	-	21,546
Cəmi maliyyə passivləri	215,975	157,148	-	373,123
Qeyri-maliyyə passivləri	2,170	-	-	2,170
Cəmi passivlər	218,145	157,148	-	375,293
Balans üzrə xalis mövqə	171,787	(128,316)	231	43,702
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər	57,845	-	-	57,845

Aktivlər, passivlər və kreditlərlə bağlı öhdəliklər adətən qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir. Azərbaycanlı qarşı tərəflərin ofşor şirkətləri ilə aparılmış əməliyyatlar üzrə qalıqlar həmin qarşı tərəflər ilə qalıqlar kimi "Azərbaycan Respublikası" sütununda göstərilir. Nağd pul, binalar və avadanlıqlar fiziki olaraq saxlanıldığı ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə Qrupun aktiv və passivlərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	19,682	9,888	847	30,417
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	13,007	-	-	13,007
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	25,793	-	-	25,793
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	272,478	-	-	272,478
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	14,291	-	-	14,291
Digər maliyyə aktivləri	89	49	-	138
Cəmi maliyyə aktivləri	345,340	9,937	847	356,124
Qeyri-maliyyə aktivləri	30,616	-	-	30,616
Cəmi aktivlər	375,956	9,937	847	386,740
Passivlər				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	8,242	1,129	7,236	16,607
Müştəri hesabları	123,865	-	-	123,865
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	700	-	-	700
Müddətli borc öhdəlikləri	10,086	184,283	-	194,369
Digər maliyyə passivləri	494	-	1,634	2,128
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	10,058	-	10,058
Cəmi maliyyə passivləri	143,387	195,470	8,870	347,727
Qeyri-maliyyə passivləri	2,459	-	-	2,459
Cəmi passivlər	145,846	195,470	8,870	350,186
Balans üzrə xalis mövqə	230,110	(185,533)	(8,023)	36,554
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər	64,130	-	-	64,130

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Likvidlik riski. Likvidlik riski Qrupun maliyyə öhdəliklərindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsində Qrupun çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya depozitlərin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri ilə üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin passivlər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Bankın Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və passivlərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Likvidlik risklərinin idarə edilməsi məqsədilə, Qrup aktiv/passivlərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi müştərilərin və bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir. Depozitlərin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və həmçinin normal və gərgin vəziyyətdə depozitlərin ödənilməsinə təmin etmək üçün İdarə Heyəti və Müşahidə Şurası banklararası və digər borc vəsaitlərinin minimum səviyyəsi üzrə və ödəmə müddəti başa çatan vəsaitlərin minimum səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir. Onlar həmçinin passiv bazasının diversifikasiya riski üzrə parametrlər müəyyən edir.

Azərbaycan Respublikası Milli Bankı minimum likvidlik səviyyəsini müəyyən etmişdir. Bundan əlavə, beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə Qrup arasında bağlanmış kredit sazişlərində minimum likvidlik tələbləri nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrup bu tələblərə riayət etmişdir.

Qrupun likvidlik siyasəti aşağıdakılardan ibarətdir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımı likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Qrupun strateji məqsədlərinə uyğun maliyyə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və beləliklə, Qrupun ölkədaxili və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksək likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının vaxt çərçivələrində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması;
- Yerli qanunvericilik tələblərinə uyğun olaraq likvidlik əmsallarına gündəlik monitorinq; və
- Aktiv və passivlər strukturunun vaxt çərçivələrində daimi monitorinqi.

Qrupun Xəzinədarlıq Departamentinin funksiyaları aşağıdakılardır:

- Azərbaycan Milli Bankının likvidlik tələbləri və həmçinin xarici maliyyələşdirmə mənbələri ilə sazişlərdəki likvidlik ilə bağlı xüsusi şərtlərə uyğunluq;
- Rəhbərliyə gündəlik hesabatlar, o cümlədən əsas valyutalarda (AZN, ABŞ dolları, Avro) pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı proqnozların səviyyəsi, pul vəsaitlərinin mövqeləri, balansdakı dəyişikliklər haqqında rəhbərliyə hesabatların hazırlanması;
- Likvid aktivlərin səviyyəsinə daimi nəzarət/monitorinq;
- Depozit və digər passivlərin konsentrasiyaları üzrə monitorinq; və
- Gərgin vəziyyətlərdə likvidliyin təmin edilməsi üçün pul vəsaitlərinin ani artımı üzrə planın tərtib edilməsi.

APİK, Qrupun likvidlik mövqeyinin Xəzinədarlıq Departamenti tərəfindən düzgün şəkildə idarə edilməsini təmin edir. Bu fəaliyyət üzrə nəzarətə görə Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti məsuliyyət daşıyır. Likvidlik mövqeləri və onların idarə edilməsi ilə bağlı qərarlar İdarə Heyəti tərəfindən qəbul olunur. Maliyyələşdirmə Planları Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edilir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2008-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	3,263	5,113	8,107	560	-	17,043
Müştəri hesabları	25,434	43,357	52,920	32,733	-	154,444
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	722	54	-	-	776
Müddətli borc öhdəlikləri	24,830	128,963	17,780	34,553	5,464	211,590
Digər maliyyə passivləri	799	-	-	-	-	799
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	187	933	373	11,114	18,429	31,036
Kreditlərlə bağlı digər öhdəliklər	8,204	16,413	21,684	11,543	-	57,844
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	62,717	195,501	100,918	90,503	23,893	473,532

31 dekabr 2007-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	8,447	1,331	6,155	1,384	-	17,317
Müştəri hesabları	26,304	39,502	45,085	17,458	-	128,349
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	732	-	-	-	732
Müddətli borc öhdəlikləri	2,278	35,086	88,372	97,664	-	223,400
Digər maliyyə passivləri	1,633	495	-	-	-	2,128
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	516	516	8,893	6,798	16,723
Kreditlərlə bağlı digər öhdəliklər	40,192	13,138	3,875	6,925	-	64,130
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	78,854	90,800	144,003	132,324	6,798	452,779

Yuxarıdakı cədvəldə müştəri hesabları müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə göstərilmişdir. Lakin, Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinə uyğun olaraq fiziki şəxslər öz depozitləri üzrə hesablanmış faizləri itirmək şərtilə, həmin depozitləri ödəmə müddətindən əvvəl geri götürə bilərlər.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Qrup, likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskont edilməmiş ödəmə müddətləri üzrə təhlildən istifadə etmir. Bunun əvəzində Qrup gözlənilən ödəmə müddətlərinə nəzarət edir.

Aşağıdakı iki cədvəldə Qrupun aktiv və passivlərinin balans dəyəri balans tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan müddət üzrə qruplaşdırılır. İstisna hal olaraq dövlət qiymətli kağızları rəhbərliyin hesab etdiyi kimi fəaliyyətin adi gedişində bir həftə ərzində satıla bilməsinə görə "Tələb edilənədək və 1 aydan az" kateqoriyasına daxil edilir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Cəmi
Aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	39,117	-	-	-	39,117
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	661	992	1,190	822	3,665
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	1,601	6,506	8,010	-	16,117
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	8,996	56,621	76,316	175,781	317,714
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	107	-	-	-	107
Digər maliyyə aktivləri	419	-	-	-	419
Cəmi maliyyə aktivləri	50,901	64,119	85,516	176,603	377,139
Passivlər					
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	3,116	4,000	8,010	270	15,396
Müştəri hesabları	25,673	38,523	46,207	31,878	142,281
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	700	50	-	750
Müddətli borc öhdəlikləri	81,848	76,139	11,988	22,376	192,351
Digər maliyyə passivləri	799	-	-	-	799
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	-	-	21,546	21,546
Cəmi maliyyə passivləri	111,436	119,362	66,255	76,070	373,123
31 dekabr 2008-ci il tarixinə xalis likvidlik çatışmazlığı	(60,535)	(55,243)	19,261	100,533	4,016
31 dekabr 2008-ci il tarixinə məcmu likvidlik çatışmazlığı	(60,535)	(115,778)	(96,517)	4,016	

30 sayılı Qeyddə göstəriləyi kimi, 31 dekabr 2008-ci il tarixinə müddətli borc öhdəlikləri üzrə sazişlərdə nəzərdə tutulan bəzi xüsusi şərtlərin pozulması nəticəsində 72,693 min AZN məbləğində ümumi borc vəsaitləri yuxarıda göstərilən ödəmə müddətlərinə görə təhlil cədvəlində "tələb edilənədək" kateqoriyasına aid edilmişdir. Hesabat ilindən sonrakı dövr ərzində rəhbərlik baş vermiş pozuntu halları ilə bağlı borcverənlərin razılıq sənədini almaq prosesindədir. Rəhbərliyin qənaətinə görə, bu razılıq sənədləri həmin kreditlərin müvafiq müqavilələrdə göstərilən ödəmə tarixlərindən əvvəl borcverən tərəfindən geri tələb edilməməsinə təmin edəcək. Qrupun ayrı-ayrı müddətli borc öhdəlikləri üzrə müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixləri 17 sayılı Qeyddə göstərilir.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə gözlənilən ödəmə müddətlərinə görə təhlil aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Cəmi
Aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	30,417	-	-	-	30,417
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	2,748	4,041	4,424	1,794	13,007
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	10,293	6,495	8,005	1,000	25,793
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	11,351	58,722	70,574	131,831	272,478
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	11,409	-	2,882	-	14,291
Digər maliyyə aktivləri	-	89	-	49	138
Cəmi maliyyə aktivləri	66,218	69,347	85,885	134,674	356,124
Passivlər					
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	8,429	1,295	5,622	1,261	16,607
Müştəri hesabları	26,174	38,482	42,128	17,081	123,865
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	700	-	-	700
Müddətli borc öhdəlikləri	894	30,453	80,323	82,699	194,369
Digər maliyyə passivləri	1,633	495	-	-	2,128
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	-	-	10,058	10,058
Cəmi maliyyə passivləri	37,130	71,425	128,073	111,099	347,727
31 dekabr 2007-ci il tarixinə xalis likvidlik çatışmazlığı	29,088	(2,078)	(42,188)	23,575	8,397
31 dekabr 2007-ci il tarixinə məcmu likvidlik çatışmazlığı	29,088	27,010	(15,178)	8,397	

Qrupun Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və passivlərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu Qrupun idarə olunması üçün əsas amillərdir. Ümumiyyətlə, banklarda bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakterli daşır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gəlirliliyi artırır, lakin eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə bilər. Aktiv və passivlərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanan passivlərin münasib dəyərlə əvəz edilməsi imkanı, Qrupun likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə məzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklərinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

Rəhbərlik hesab edir ki, müştəri hesablarının böyük hissəsinin "tələb edilənədək" statusuna malik olmasına baxmayaraq, həmin vəsaitlərin əmanətçilərin sayına və növünə görə diversifikasiyası, eləcə də Qrupun keçmiş təcrübəsi göstərir ki, bu cür vəsaitlər Qrupun fəaliyyəti üçün uzunmüddətli və sabit maliyyə mənbəyi yaradır.

Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə likvidlik tələbləri müvafiq öhdəliklərin məbləğindən çox aşağıdır. Belə ki, Qrup adətən müqavilələrə əsasən vəsaitlərin üçüncü şəxslər tərəfindən tələb edilməsini proqnozlaşdırır. Kreditlərin verilməsi üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan öhdəliklərin ümumi məbləği gələcəkdə ödənilməsi tələb olunan nağd vəsaitləri mütləq şəkildə əks etdirmir. Belə ki, bu cür öhdəliklərin əksər hissəsi onların ödəmə müddətlərinin başa çatmasından əvvəl ləğv oluna bilər.

28 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Əməliyyat riskləri. Qrup əməliyyat riskinə məruz qalır. Əməliyyat riski kredit, bazar və likvidlik risklərindən başqa, birbaşa və ya dolayısı ilə qeyri-adekvat və ya düzgün fəaliyyət göstərməyən daxili proseslər, işçilər və ya sistemlər, yaxud kənar hadisələrdən yaranan zərər riskidir. Qeyri-adekvat və ya düzgün yaradılmamış biznes prosesləri, rəhbərliyin nöqsanları, texnoloji qüsurlar, nöqsanlara nəzarət strukturu, işçilərin nöqsanları, fırıldaqçılıq və ümumi qəbul edilmiş korporativ etika standartlarına riayət edilməməsi müəssisəyə zərər yetirə bilər.

Əməliyyat risklərinin idarə edilməsində Qrupun məqsədi fəaliyyətin ümumi effektivliyi və xərclərin səmərəliliyi ilə maliyyə itkiləri və Qrupun nüfuzuna yetirilə biləcək zərərin qarşısının alınması arasında balansın yaradılmasından ibarətdir.

Əməliyyat riski əməliyyatı aparan bölmədə yaranır və əməliyyat riskləri ilə bağlı qərarların qəbul edilməsinə görə hər bir biznes bölməsi məsuliyyəti daşıyır. Bu məsuliyyət dairəsinə Qrupun daxili nəzarət sistemi çərçivəsində ümumi standartların işlənilib hazırlanması daxildir. Qrupun daxili nəzarət sistemi üzrə yanaşması aşağıdakıları əhatə edir:

- müvafiq vəzifə bölgüsü, o cümlədən maraqların ziddiyyətinə yol verilməməsi, əməliyyatın müstəqil şəkildə təsdiqlənməsi və sistemdən istifadə hüquqlarının dəqiq təsviri;
- əməliyyatların üzvləşdirilməsi və monitorinqi tələbləri;
- tənzimləyici və digər hüquqi tələblərə uyğunluq;
- nəzarət qaydaları, prosedurlar və təlimatların sənədləşdirilməsi və biznes və risklərin idarə edilməsi sahələri tərəfindən təsdiqlənməsi;
- effektiv daxili audit funksiyası daxil olmaqla, nəzarət qaydalarına, prosedurlara və təlimatlara riayət edilməsinə daimi nəzarət və monitorinq;
- mövcud və potensial əməliyyat risklərinin davamlı şəkildə qiymətləndirilməsi;
- müəyyən edilmiş risklərlə bağlı qərar qəbul edərkən nəzarət qaydaları və prosedurlarının davamlı şəkildə qiymətləndirilməsi;
- gözlənilməz hallar üzrə planların tərtib edilməsi;
- IT təhlükəsizlik məsələlərinin davamlı şəkildə qiymətləndirilməsi;
- əməliyyat səhvləri və itkiləri haqqında məlumatın təqdim edilməsi və qabaqçılıq tədbirlərin təklif edilməsi;
- müvafiq personalın işə götürülməsi, təlim və ixtisas artırma;
- Qrupun outsorsinq (funksiyanın kənar xidmət göstərənə həvalə edilməsi) siyasətinə riayət edilməsi;
- peşə etikasını və etika standartları; və
- risklərin azaldılması, o cümlədən sığortalanması tədbirlərinin tətbiqi.

Qrupun əməliyyat risklərinin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində monitorinqin aparılması, hesabatların hazırlanması və tövsiyələrin verilməsinə görə Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinin Əməliyyat Riskləri Qrupu və Daxili Audit Departamenti məsuliyyət daşıyır.

29 Kapitalın İdarə Edilməsi

Qrupun kapitalının idarə olunmasında məqsəd (i) Azərbaycan Respublikası Milli Bankının ("ARMB") kapitalın məbləği ilə bağlı müəyyən etdiyi tələblərə riayət edilməsini, (ii) Qrupun fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin və (iii) Bazel sazişinə uyğun olaraq kapitalın adekvatlığı əmsalının 8% həcmində saxlanması üçün kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etməkdir. Azərbaycan Respublikası Milli Bankının müəyyən etdiyi kapital adekvatlığı əmsallarına riayət edilməsinə Bankın Müşahidə Şurasının Sədri, Audit Komitəsinin Sədri, İdarə Heyətinin Sədri, Baş Mühəsib və Daxili Audit Departamentinin Direktoru tərəfindən baxılmış və təsdiqlənmiş müvafiq hesablamalardan ibarət aylıq hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə olunmasının digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

ARMB-nin kapitalın məbləği ilə bağlı mövcud tələblərinə görə banklar: (a) məcmu kapitalın minimum məbləğini 10,000 min AZN (2007: 10,000 min AZN) həcmində saxlamalı; (b) məcmu kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("məcmu kapitalın adekvatlığı əmsalı") minimum 12% (2007: 12%) və (c) 1-ci dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlığı əmsalı") minimum 6% (2007: 6%) və ya yuxarı saxlanılmasını təmin etməlidir.

ARMB-nin məcmu kapital adekvatlığı əmsallarının hesablanması məqsədilə, 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bankın məcmu kapitalı 64,064 min AZN (2007: 49,487 min AZN) təşkil edir.

29 Kapitalın İdarə Edilməsi (davamı)

Rəhbərlik hesab edir ki, Qrup 31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il ərzində yerli qanunvericiliyə uyğun hesablanmış kapitalın adekvatlığı əmsallarına riayət etmişdir. Qrup və Bank eyni zamanda kredit müqavilələrində nəzərdə tutulan kapitalın minimum məbləği ilə bağlı tələblərə, o cümlədən Kapitalın Qiymətləndirilməsi və Kapital Standartları haqqında Beynəlxalq Konvergensiya (aprel 1998-ci il tarixində yenidən işlənmişdir) və "Bazel I" adlanan bazar risklərini əks etdirən Kapital haqqında Bazel Sazişinə Əlavədə (noyabr 2005-ci ildə yenidən işlənmişdir) müəyyən edilən Bazel sazişinin tələbləri əsasında hesablanmış kapitalın adekvatlığı səviyyəsinə riayət etməlidirlər. Qrupun Bazel Sazişi əsasında hesablanmış kapital strukturu aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
1-ci dərəcəli kapital		
Nizamnamə kapitalı	15,000	15,000
Səhm mükafatı	12,076	12,076
Bölüşdürülməmiş mənfəət	15,359	8,696
Azlığın payı	1,197	712
Cəmi 1-ci dərəcəli kapital	43,632	36,484
2-ci dərəcəli kapital		
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	70	70
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	21,546	10,058
Cəmi 2-ci dərəcəli kapital	21,616	10,128
Cəmi məcmu kapital	64,486	45,850
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər:		
Balans üzrə	376,106	337,408
Balansdankənar	20,904	23,377
Cəmi risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	397,010	360,785
Bazel əmsalı	16.2%	12.7%

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, Bank 2008 və 2007-ci illər ərzində kapitalın məbləği ilə bağlı bütün kənar qurumların tələblərinə riayət etmişdir.

30 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər

Məhkəmə prosedurları. Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyət gedişində Qrupa qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar, Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə, daxili peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına, o cümlədən səhm mükafatının yaranmasına səbəb olan səhmlərin emissiyasına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər. Azərbaycan Respublikasında cərəyan edən son hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyi və mühakimələri şərh edərkən daha inandırıcı mövqe nümayiş etdirə bilər və keçmişdə nəzərdən keçirilməyən əməliyyat və fəaliyyətlərə yenidən baxa bilər. Bunun nəticəsində Qrupa qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər. Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

30 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər (davamı)

Rəhbərlik, Bank tərəfindən həyata keçirilən səhm emissiyası kimi kapital əməliyyatları nəticəsində Bankın qeyri-satış əməliyyatları üzrə gəlir əldə etdiyini və Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq bu gəlir üzrə mənfəət vergisinin hesablanmalı olub-olmadığını təhlil etmişdir. Hal-hazırda rəhbərlik hesab edir ki, bu cür əməliyyatlar (məsələn, səhm mükafatı yaradan yeni səhmlərin emissiyası) Vergi Məcəlləsində nəzərdə tutulmur və bu səbəbdən Bankın mənfəət vergisinin hesablanmasında qeydə alınmır. Müvafiq olaraq, Bank 31 dekabr 2008-ci il tarixinə cəmi 12,076 min AZN (2007: 12,076 min AZN) məbləğində səhm mükafatının yaranması ilə nəticələnən bu cür əməliyyatlar üzrə hər hansı mənfəət vergisi ödəməmiş və ya hesablamamışdır. Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi Bank tərəfindən həyata keçirilən səhm emissiyası kimi kapital əməliyyatları nəticəsində yaranan qeyri-satış əməliyyatları üzrə gəlirdən (səhm mükafatı) vergi ödənilməsinə açıq şəkildə tələb edərsə, Bank 31 dekabr 2007-ci il tarixində tamamlanan il ərzində yaranmış səhm mükafatı üzrə 2,550 min AZN məbləğində vergi və buna əlavə olaraq 1,838 min AZN məbləğində potensial vergi cəriməsi ödəməlidir.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhini düzgündür və vergi, xarici valyuta və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2008-ci il tarixinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır (2007: ehtiyat yaradılmamışdır). Hər hansı əlavə vergi öhdəliklərinin yaranacağı təqdirdə, Qrupa qarşı əlavə cərimələr və ödənişin gecikdirilməsinə görə faizlər tətbiq edilə bilər.

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrupun müqavilə üzrə kapital məsrəfləri ilə bağlı əhəmiyyətli öhdəlikləri olmamışdır (2007: kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər olmamışdır).

Əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər. Qrupun müəyyən minimum bildiriş müddətinin başa çatmasından sonra ləğv edilə biləcək əməliyyat lizinqləri vardır. Bildiriş müddətinin sonuna qədər əməliyyat lizinqi üzrə gələcək lizinq ödənişlərinin minimum hissəsi aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
1 ildən az	415	378
Cəmi əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər	415	378

Xüsusi şərtlərə riayət olunması. Bank müddətli borc öhdəlikləri üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etmək məcburiyyətindədir. Bu cür xüsusi şərtlərə əməl edilməməsi Bank üçün mənfəi nəticələrə, o cümlədən borc vəsaitləri ilə əlaqədar xərclərin artmasına və ödəmə müddətinin dəyişməsinə gətirib çıxara bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, Bank il ərzində qüvvədə olan borc vəsaitləri üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan xüsusi şərtlərə riayət etmişdir. Buna baxmayaraq, Bank 31 dekabr 2008-ci il tarixində müddətli borc öhdəlikləri üzrə müqavilələrdən birində nəzərdə tutulan xüsusi şərtə riayət etməmişdir. 31 dekabr 2008-ci il tarixində Bank aşağıdakı əmsal pozmuşdur:

- DEG ilə bağlanmış kredit müqaviləsində nəzərdə tutulan "likvidlik əmsalı". 31 dekabr 2008-ci il tarixinə bu əmsalın 14%-dən artıq olmaması tələb olunduğu halda, həmin göstərici 15% təşkil etmişdir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə yuxarıda qeyd olunan xüsusi şərtə riayət olunmamasının cəmi müddətli borc öhdəliklərinə təsiri 72,693 min AZN təşkil etmişdir. Həmin müqavilələrə əsasən xüsusi şərtlərə əməl olunmadıqda və ya qarşılıqlı defolt vəziyyəti yarandıqda, bu müqavilələr üzrə borc vəsaitləri "tələb edildikdə ödənilən" kateqoriyasına aid edilir. Müvafiq olaraq, 72,693 min AZN məbləğində müddətli borc öhdəlikləri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında "tələb edildikdə ödənilən" kateqoriyasına aid edilmişdir. 28 sayılı Qeydə baxın.

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Bank ona qarşı sanksiyaların tətbiq edilməyəcəyi barədə DEG-dən rəsmi razılıq əldə etmişdir, lakin Bank hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılışı üçün təsdiqləndiyi tarixə yuxarıda qeyd olunan xüsusi şərtə riayət etməmişdir.

30 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər (davamı)

Kreditlərlə bağlı öhdəliklər. Bu maliyyə alətlərinin əsas məqsədi lazım olduqda müştərilərə maliyyə vəsaitlərinin təqdim edilməsini təmin etməkdir. Müştərinin üçüncü tərəflər qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi halda, Qrupun ödənişlər aparması ilə bağlı mütləq öhdəlikləri əks etdirən zəmanətlər və zəmanət akkreditivləri kreditlərlə eyni kredit riski daşıyır. Müəyyən şərtlər çərçivəsində müştərilər adından nəzərdə tutulan məbləğlərdə ödənişlərin həyata keçirilməsi üzrə Qrupun yazılı öhdəliklərini əks etdirən sənədli və kommersion akkreditivlərinə müvafiq mal təchizatı və ya nağd pul depozitləri formasında təminat alınır. Həmin sənədli və kommersion akkreditivləri birbaşa kreditləşdirmə ilə müqayisədə az risk daşıyır.

Kreditlərin təqdim edilməsi üzrə öhdəliklərə kreditlər, zəmanətlər və ya akkreditivlər formasında kreditlərin verilməsi üçün rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənmiş məbləğlərin istifadə edilməyən hissəsi daxildir. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər ilə əlaqədar, Qrup potensial olaraq istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğinə bərabər məbləğdə zərərin yaranması riskinə məruz qalır. Lakin, kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklərin böyük hissəsi müştərilərin ödəmə qabiliyyəti ilə bağlı müəyyən tələblərə əməl etməsindən asılı olduğuna görə, ehtimal edilən zərərlərin məbləği istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğindən azdır. Adətən uzunmüddətli öhdəliklər qısamüddətli öhdəliklər ilə müqayisədə daha yüksək kredit riskinə malik olduğu üçün, Qrup kreditlərlə bağlı öhdəliklərin ödəmə müddətinə qədər qalan müddətə nəzarət edir. İlin sonuna kreditlərlə bağlı öhdəliklər və onların ədalətli dəyəri aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008		2007	
	Məbləğ	Ədalətli dəyər	Məbləğ	Ədalətli dəyər
Ləğv edilə bilən istifadə edilməmiş kredit xətləri	34,065	-	37,776	-
Zəmanətlər	18,028	338	20,399	674
İdخال akkreditivləri	5,752	66	5,955	125
Cəmi kreditlərlə bağlı öhdəliklər	57,845	404	64,130	799

İstifadə edilməmiş kredit xətləri, akkreditivlər və zəmanətlər üzrə müqavilədə nəzərdə tutulan ümumi borc məbləği mütləq şəkildə pul vəsaitləri üzrə gələcək tələbləri əks etdirmir, belə ki, həmin öhdəliklərin müddəti borcalana vəsaitlər təqdim edilmədən başa çatma və ya ləğv oluna bilər. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə kreditlərlə bağlı öhdəliklərin ədalətli dəyəri 404 min AZN (2007: 799 min AZN) təşkil etmişdir. Kreditlərlə bağlı öhdəliklər aşağıdakı valyutalarda ifadə olunmuşdur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Azərbaycan manatı	18,034	26,255
ABŞ dolları	25,594	27,263
Avro	14,217	10,612
Cəmi	57,845	64,130

31 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri

Ədalətli dəyər, məcburi satış və ya ləğv etmə halları istisna olmaqla, maraqlı tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə alətinin mübadilə edilə bildiyi məbləği əks etdirir və ən yaxşı olaraq aktiv bazar qiyməti ilə təsdiqlənir.

Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək tələb edilir. Azərbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər müşahidə olunmaqdadır, lakin iqtisadi şərtlər maliyyə bazarlarında aktivliyin həcmi məhdudlaşdırmaqda davam edir. Bazar qiymətləri köhnəlmiş ola bilər və ya aşağı qiymətlərlə satışın dəyərini əks etdirə bilər və bu səbəbdən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini əks etdirməyə bilər. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

31 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri (davamı)

Ədalətli dəyerdə qeydə alınan maliyyə alətləri. Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları konsolidasiya edilmiş balans hesabatında ədalətli dəyerdə qeydə alınır.

Ədalətli dəyər müstəqil bazar qiymətləri mövcud olmayan bəzi satıla bilən investisiya qiymətli kağızları (Qeyd 10) istisna olmaqla, kvota olunmuş bazar qiymətlərinə əsasən hesablanır. Qrup bu cür investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyərini müəyyən edərkən investisiya qoyulan müəssisələrin iştirak payının əlaqəli olmayan üçüncü tərəflərə son dövrdəki satış nəticələrinə, investisiya qoyulan müəssisələrin diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti və maliyyə göstəriciləri kimi mövcud məsələyə aid müvafiq məlumatların təhlilinə və digər qiymətləndirmə metodologiyalarının tətbiqi nəticələrinə əsaslanır. Qiymətləndirmə üsullarının tətbiqi zamanı müşahidə edilə bilən bazar məlumatları ilə əsaslandırılmayan bəzi fərziyyələrin irəli sürülməsi tələb edilir. Bu fərziyyələrin hər hansı birinin mümkün alternativ variantla əvəz edilməsi mənfəət, gəlir, aktiv və passivlərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə səbəb olmur.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri təxminən onların cari ədalətli dəyərində bərabər olan amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan kreditlər və debitor borcları. Sabit faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır. İstifadə edilmiş diskont dərəcələri qarşı tərəfin valyuta, alətin ödəmə müddəti və kredit riskindən asılıdır. Bu dərəcələrin təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
<i>Digər banklardan alınacaq vəsaitlər – Qeyd 8</i>		
Digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələr	illik 4% - 17%	illik 9% - 18%
<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar – Qeyd 9</i>		
Korporativ kreditlər	illik 5% - 30%	illik 5% - 30%
İstehlak kreditləri	illik 11% - 36%	illik 11% - 36%
Avtomobil kreditləri	illik 13% - 36%	illik 13% - 28%
Sahibkarlara verilmiş kreditlər	illik 7% - 30%	illik 7% - 28%
İpoteka kreditləri	illik 4% - 30%	illik 4% - 28%

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər və müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların təxmin edilən ədalətli dəyərləri haqqında məlumat üçün müvafiq olaraq 8 və 9 sayılı Qeydlərə baxın.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan passivlər. Bazar qiymətləri mövcud olmayan sabit faiz dərəcəli və müəyyən edilmiş ödəmə müddətinə malik maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri, analoji kredit riskinə və yerdə qalan ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır. Tələb edildikdə və ya əvvəlcədən bildiriş təqdim edilməklə ödənilən passivlərin ("tələb edilənədək ödənilən passivlər") ədalətli dəyəri, passivlərin ödənilməsinin tələb edildiyi gündən başlayaraq diskont edilmiş tələb edildikdə ödənilən məbləğ kimi hesablanır. Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, müştəri hesabları, buraxılmış borc qiymətli kağızları, müddətli borc öhdəlikləri və digər maliyyə öhdəliklərinin təxmin edilən ədalətli dəyərləri haqqında məlumat üçün müvafiq olaraq 14, 15, 16, 17 və 18 sayılı Qeydlərə baxın. İstifadə edilmiş diskont dərəcələri Bankın kredit riskindən, eləcə də qarşı tərəfin maliyyə alətinin valyutasından və ödəmə müddətindən asılıdır və illik 2%-14% (2007: illik 2%-14%) təşkil edir.

32 Maliyyə Alətləri Növlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları ilə Üzləşdirilməsi

BMS 39, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Ölçülməsi* Standartına uyğun olaraq Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) kreditlər və debitor borcları; (b) satıla bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyerdə əks etdirilən maliyyə aktivləri ("MZHƏD"). "Mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyerdə əks etdirilən maliyyə aktivləri" kateqoriyası iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) ilkin uçot zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) dilinq əməliyyatları üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri. Maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

	2008			2007		
	Kreditlər və debitor borcları	Satıla bilən aktivlər	Cəmi	Kreditlər və debitor borcları	Satıla bilən aktivlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri						
<i>ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar</i>	39,117	-	39,117	30,417	-	30,417
<i>Digər banklardan alınacaq vəsaitlər</i>	3,665	-	3,665	13,007	-	13,007
- Digər banklardakı cari müddətli yerləşdirmələr	16,117	-	16,117	25,793	-	25,793
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar						
- Korporativ kreditlər	75,774	-	75,774	91,053	-	91,053
- Sahibkarlara verilmiş kreditlər	72,931	-	72,931	64,764	-	64,764
- Avtomobil kreditləri	102,364	-	102,364	61,618	-	61,618
- İstehlak kreditləri	29,388	-	29,388	21,421	-	21,421
- İpoteka kreditləri	37,257	-	37,257	33,622	-	33,622
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	-	107	107	-	14,291	14,291
Digər maliyyə aktivləri:						
- Bloklaşdırılmış nostro hesabları	-	-	-	49	-	49
- Pul köçürmə əməliyyatları üzrə hesablaşmalar	330	-	330	49	-	49
- Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	89	-	89	40	-	40
Cəmi maliyyə aktivləri	377,032	107	377,139	341,833	14,291	356,124
Qeyri-maliyyə aktivləri			41,856			30,616
Cəmi aktivlər			418,995			386,740

Qrupun bütün maliyyə passivləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində uçota alınır.

33 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar eyni qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındakı münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin hüquqi formasına deyil, iqtisadi məzmununa diqqət yetirilir.

31 dekabr 2008 və 2007-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə aparılmış əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2008				2007			
	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdar	Digər səhmdarlar	Digər əlaqəli tərəflər	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdar	Digər səhmdarlar	Digər əlaqəli tərəflər
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>								
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 2008: 6%-18%; 2007: 11%-23%)	330	16	1	670	347	237	19	-
İlin sonuna müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(7)	-	-	(13)	(7)	(5)	(3)	-
Qabaqcadan ödənilmiş sığorta xərcləri	-	-	-	56	-	-	-	-
Cari/hesablaşma hesabları	91	372	30	422	8	32	26	-
Müddətli depozitlər (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 2008: 11%-15%; 2007: 10%-13%)	293	7,930	292	3,330	71	200	213	1,091
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	-	-	500	-	-	-	-
Müddətli borc öhdəlikləri	-	-	40,455	-	-	-	48,151	-
Subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	-	12,015	-	-	-	-	-

31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərində tamamlanan illər üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

	2008				2007			
	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdar	Digər səhmdarlar	Digər əlaqəli tərəflər	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdar	Digər səhmdarlar	Digər əlaqəli tərəflər
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>								
Faiz gəlirləri	24	-	-	96	59	40	10	31
Faiz xərcləri	7	136	5,395	-	10	25	4,176	120
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	-	5	3	(13)	3	5	(14)	-
Haqq və komissiya gəlirləri	1	1	-	7	-	-	-	116
Haqq və komissiya xərcləri	-	-	221	-	-	-	136	-
Sığorta xərcləri	-	-	-	258	-	-	-	-

33 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar (davamı)

31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə digər hüquq və öhdəliklər aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008				2007			
	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdar	Digər səhmdarlar	Digər əlaqəli tərəflər	Baş rəhbərlik	Əsas səhmdar	Digər səhmdarlar	Digər əlaqəli tərəflər
İlin sonuna Qrup tərəfindən açılmış zəmanətlər	-	-	-	370	-	-	154	692

Bankın əsas səhmdarı cənab Eldar Qəribovdur (2007: cənab Eldar Qəribov).

31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il ərzində baş rəhbərliyin əmək haqqı xərcləri maaş, əlavə ödənişlər və digər qısamüddətli müavinətlərdən ibarət olmuş və 902 min AZN təşkil etmişdir (2007: 915 min AZN). Rəhbərliyin mükafatlarına Qrup adından AYİB tərəfindən ödənilmiş 80 min AZN məbləğində (2007: 80 min AZN) vəsaitlər daxildir.

34 Törəmə Müəssisələr

Adı	Fəaliyyət növü	Səsvərmə hüquqlu səhmlərdə payı	Nizamnamə kapitalında payı	Qeydiyyat ölkəsi
UniLeasing	Liziinq	66.7%	66.7%	Azərbaycan
UniCapital	Broker	100.0%	100.0%	Azərbaycan

Səhmləri 100% Banka məxsus olan UniLeasing şirkəti 17 iyun 2004-cü il tarixində Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatından keçmişdir. Şirkət fəaliyyətə 2004-cü ilin avqust ayında başlamışdır.

Səhmləri 100% Banka məxsus olan UniCapital Şirkəti ("UniCapital") 23 yanvar 2008-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatından keçmişdir. Şirkət fəaliyyətə 2008-ci ilin fevral ayında başlamışdır. Şirkətin əsas fəaliyyəti müştərilər adından səhm portfelinin idarə edilməsi və Azərbaycanın qiymətli kağızlar bazarında sərmayə xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir.

14 mart 2007-ci il tarixində AYİB tərəfindən UniLeasing şirkətinin nizamnamə kapitalına 600 min AZN məbləğində kapital qoyuluşunun həyata keçirilməsinə dair Bank ilə AYİB arasında Səhmdarların Müqaviləsi imzalanmışdır. Bu sövdələşmədən sonra UniLeasing şirkətinin nizamnamə kapitalında AYİB-in payı 33.3%, Bankın payı isə 66.7% təşkil etmişdir. 31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə alınmış 1,197 min AZN məbləğində azlığın payı UniLeasing şirkətinin 31 dekabr 2008-ci il tarixinə xalis aktivlərində AYİB-in 33.3%-lik payını əks etdirir.

35 Hesabat Tarixindən Sonra Baş Vermiş Hadisələr

Maliyyə paketi. 16 iyun 2009-cu il tarixində Bank ilə AYİB, DEG, FMO və Avstriya İnkişaf Bankı arasında ümumi məbləği təxminən 72 milyon AZN məbləğində uzunmüddətli maliyyə paketinin alınmasına dair saziş bağlanmışdır. Həmin maliyyə paketi aşağıdakı formada təmin ediləcəkdir:

- Səhmdar kapitalına qoyuluş: 6 milyon AZN;
- Konvertasiya olunan istiqraz: 5 il müddətinə 20 milyon AZN;
- Birinci dərəcəli borc: 5 il müddətinə 41.5 milyon AZN;
- Mövcud kreditin müddətinin uzadılması: bir illik 4.5 milyon AZN.

Səhmdar kapitalına qoyuluş. 30 mart 2009-cu il tarixində Bank hər birinin nominal dəyəri 2 AZN olan 7,500,000 ədəd əlavə adi səhm emissiya etmişdir. Yeni emissiya edilmiş səhmlərin 3,000,000 ədədi nağd pul şəklində ödənilməli, qalan 4,500,000 ədəd adi səhmin dəyəri isə bölşdürülməmiş mənfəətdən köçürmə hesabına ödənilməli idi. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılış üçün təsdiqləndiyi tarixə səhm emissiyası 6 milyon AZN məbləğində nağd ödəniş və 9 milyon AZN məbləğində bölşdürülməmiş mənfəətdən köçürülmə hesabına başa çatmışdır.

Yeni borc vəsaitləri. 23 aprel 2009-cu il tarixində Bank ilə Azərbaycan Respublikası Milli Bankı arasında 25 milyon AZN məbləğində borc vəsaitinin ayrılmasına dair Kredit Sazişi imzalanmışdır. Üç ay müddətinə verilmiş bu borc vəsaiti üzrə faiz dərəcəsi ARMB tərəfindən kommersiya banklarına verilmiş oxşar kreditlərə tətbiq edilən faizlərə uyğundur.

5 may 2009-cu il tarixində Bank ilə Azərbaycan Respublikası Milli Bankı arasında 15 milyon AZN məbləğində borc vəsaitinin ayrılmasına dair digər Kredit Sazişi imzalanmışdır. Üç ay müddətinə verilmiş bu borc vəsaiti üzrə faiz dərəcəsi ARMB tərəfindən kommersiya banklarına verilmiş oxşar kreditlərə tətbiq edilən faizlərə uyğundur.

Keçmiş borc vəsaitlərinin müddətinin uzadılması. 18 may 2009-cu il tarixində ARMB, Banka əvvəl verdiyi 50 milyon AZN məbləğində borc vəsaiti üzrə Kredit Sazişinə Əlavəni təsdiqləmişdir. Həmin Əlavəyə uyğun olaraq 39 milyon AZN məbləğində borc qalığının müddəti Kredit Sazişində ilkin olaraq razılaşıdırılmış faiz dərəcəsi ilə 2009-cu ilin noyabr ayına qədər əlavə altı ay uzadılmışdır.

Xüsusi şərtlərə riayət olunması. Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Bank ona qarşı sanksiyaların tətbiq edilməyəcəyi barədə DEG-dən rəsmi razılıq əldə etmişdir, lakin Bank hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılış üçün təsdiqləndiyi tarixə 30 sayılı Qeyddə açıqlanan xüsusi şərtə riayət etməmişdir.

